

super possessionem Zemorensis episcopatus et lata sentencia super ipso duabus iu[di]cibus⁴⁷ multos testes productos ab archiepiscopo Bracharensi recepit, qui de proprietate dixit neminem eorum scire aliquid, ut credebat; verum, si quis inde aliquid diceret, iuri suo renunciare nolebat, quamvis Compostellanus archiepiscopus testes prefatos non super possessione Zemorensis episcopatus, sed super sentencia tantum diceret admittendos, super qua sola comissio fuerat a parte altera impetrata et in receptione suorum testium de Zemorensis episcopatus possessione non fuerat in forma iuramenti expresum aliquid, ut dicebat. Et quoniam dictus delegatus usque ad sentenciam diffinitivam procedens, gesta omnia sub sigillo suo ad sedem apostolicam destinavit, pretextatam⁴⁸ sentenciam tamquam canonice latam confirmari a nobis Compostellano archiepiscopo⁴⁹ requirebat, non obstante, quod contra comissionem de falsi suggestione vel aliis fuerant intemperatum, cum nec ante sentenciam obiectum fuerit, nec si veritas illa fuisse expressa, commisionem ullatenus⁵⁰ impeditisset, nec Bracharensis intererat appellare, cum sibi per ea non⁵¹ fieret providencium⁵², que inter alios agebantur: sicut nec per⁵³ ultimam clausulam litterarum, que a forma communi et solita, non sensu, sed verbis tantummodo discrepabat. Nos ergo rationibus et allegationibus, attestacionibus quoque ac instrumentis utriusque partis diligenter auditis et intellectis, vissis et cognitis, post longam discussionem et examinacionem prefatam, de communi fratum nostrorum consilio decernendo

pronunciamus et pronunciando decernimus. sentenciam illam in nullum⁵³ prorsus consistere⁵⁴ tibi vel ecclesie Bracharensi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam vestre⁵⁵ diffinitionis infringere vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacione omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se neverit incursurum.⁵⁶

Datum Laterani, III nonas iulii, pontificatus nostri anno secundo.⁵⁷

NOTAS

⁵³Otra copia en Reg. Vat. 4 fols. 171v.-172 v.

⁵⁴Otras referencias de regestos y copias en HAGENEDER, op. cit., ibidem.

⁵⁵Copias en Burgos, A.C. y Madrid, B.N., así como referencias a la utilización de los fondos toledanos en HERNANDEZ, op. cit., ibidem.

⁵⁶MANSILLA: falta desde Inocencius, hasta Benedictionem. menos Bracharensi archiepiscopo.- HAGENEDER: falta desde Inocencius hasta benedictionem.

⁵⁷MANSILLA: et.

⁵⁸ID y HAGENEDER: vertebaruntur.

⁵⁹ID., ID.: nostra.

⁶⁰ID., ID.: Valentia.

⁸MANSILLA: [Hieronimo]: falta en HAGENEDER

¹⁰ID., ID.: apostolice.

¹¹MANSILLA: suam assertionem accessit.

¹²ID y HAGENEDER: etiam.

¹³ID., ID.: ad.

¹⁴MANSILLA: Eugenium papam.

¹⁵ID y HAGENEDER: argumentis et rationibus.

¹⁶ID., ID.: pertinere.

¹⁷Constitutem. em borrado.

¹⁸MANSILLA y HAGENEDER: Zemorensibus.

¹⁹ID., ID.: acta.

²⁰MANSILLA: de.

²¹ID.: quo modo.-HAGENEDER: quomodo.

²²MANSILLA: appellandus.

²³ID. y HAGENEDER: Compostellarum.

²⁴MANSILLA: exsequendis.

²⁵ID y HAGENEDER: mandat.

²⁶ID., ID.: nollet cause.

²⁷ID., ID.: allegabas.

²⁸ID., ID.: ipsis suffraganei.

²⁹MANSILLA: hoc.

³⁰ID. y HAGENEDER: ipso.

³¹ID., ID.: persecutionem restituta.

³²Sobre legitum.

³³MANSILLA y HAGENEDER: Hispanie.

³⁴ID., ID.: spectabat.

³⁵ID., ID.: hiis.

³⁶HAGENEDER: optineri.

³⁷ID. y MANSILLA: sed cum.

³⁸ID., ID.: primatia.

³⁹ID., ID.: Zamorensem.

⁴⁰ID., ID.: volebat.

⁴¹MANSILLA: neque.

⁴²ID.: sui vocare.

⁴³ID. y HAGENEDER: ecclesia Zamorensis.

⁴⁴ID., ID.: infirmando in.

⁴⁵HAGENEDER: inter.

⁴⁶ID. y MANSILLA: vicibus.

⁴⁷ID., ID.: pretaxatam.

⁴⁸ID., ID.: Compostellanus archiepiscopus.

⁴⁹HAGENEDER: nullatenus.

⁵⁰Repite non.

⁵¹MANSILLA y HAGENEDER: preiudicium.

⁵²MANSILLA: falta per.

⁵³ID. y HAGENEDER: nullo.

⁵⁴ID., ID.: obsistere.

⁵⁵ID., ID.: falta desde omnino hasta vestre.

⁵⁶ID., ID.: falta desde infringere hasta incursurum.

⁵⁷ID., ID.: falta el año del pontificado.

[1199], julio, 12. Letrán.

Inocencio III ratifica la concordia hecha en
tiempo de Alejandro II por la que la iglesia y el
hospital de Massa quedan libres después de la
muerte de los hermanos Visconti a la iglesia de
Santiago, salvo la jurisdicción del obispo de
Vercelli.

Fol. 246 r.v.¹

ED.: MANSILLA: Inocencio III, nº 208.- HAGENEDER: Inocencio III, 2, nº 134 (143), ambos segun Reg. Vat. 4, fol 180 r.

REG.: MIGNE: P.L., vol 214, col. 669.- POTTHAST: Regesta, 2, nº 782.- VAZQUEZ MARTINEZ: Documentos pontificios, pág. 14.²

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 28.

Inocencius episcopus, servus servorum Dei. Venerabili
fratri^m Petro, archiepiscopo, et dilectis filiis^a decano et
capitulo Compostellano^m, salutem et apostolicam
benedictionem^m. Ea que in concordia vel iudicio statuuntur
in sua debent firmitate consistere ne alicuius debeant
presumpcione turbari apostolice auctoritatis robore

communiri. Eapropter vestris iustis postulationibus grato
concurrentes¹¹ assensu, ad exemplar felicis recordationis
Alexandri pape, predecessoris nostri, concordiam que inter
vos et Willelum, vicecomitem, et Gualonem, filium eius,
Vercelenses cives, super hospitali et ecclesia Sancti Iacobi
de Cassina, mediante venerabili fratre nostro, Taurinensi¹²
episcopo, et dilecto filio Barduino¹³, Mediolanensis
ecclesie canonico, facta dignoscitur¹⁴ sicut de beneplacito
utriusque partis stabilita est et tuo, fratre¹⁵
archiepiscopi subsequente assensu firmata, et hinc inde
suscepta et hactenus observata, auctoritate vobis apostolica
confirmamus in¹⁶ presentis scripti patrocinio communimus.
Statuentes ut, sicut in auttentico scripto ipsius
transactionis habetur, post decessum predicti¹⁷ Gualonis et
Iacobi, fratris¹⁸ eius, [nullus]¹⁹ ius sive fundacionis
sive²⁰ advocationis aut cuiuslibet²¹ alterius rey²²
quisquam de cognitione²³ eorum in predicta ecclesia vel
hospitale²⁴ valeat vendicare, sed in potestate et regimine
Compostellane ecclesie, sine iniuria Verceliensis episcopi,
remaneant absolute. Preterea refutationem, quam super
fundacionis et advocationis vel alterius rei cuiuslibet²⁵,
quod sibi quocunque modo competente²⁶ videbatur, in prefata
ecclesia sive hospitali prefatus Willelmus pro se ei²⁷
heredibus suis per instrumentum publicum spontanee fecit,
ratam decernimus permanere. Nulli ergo omnino hominum liceat
hanc paginam nostre²⁸ confirmationis et constitutionis
infringere vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum¹¹.

Datum Laterani IIII idus iulii, pontificatus nostri anno secundo¹².

NOTAS

¹Otras copias Cfr. HAGENEDER, op. cit. ibidem.

²Otras regestas en HAGENEDER, op. cit., ibidem.

³MANSILLA y HAGENEDER: falta desde Inocencio hasta fratri.

⁴ID., ID.: falta et dilectis filiis.

⁵ID., ID.: Compostellanis.

⁶ID., ID.: falta desde salutem hasta benedictionem.

⁷ID., ID.: falta in.

⁸ID., ID.: falta desde statuuntur hasta concurrentes.

⁹HAGENEDER: Taurino.

¹⁰ID.: Arduino.- MANSILLA: Arcie.

¹¹ID., ID.: dinoscitur.

¹²ID., ID.: frater

¹³ID., ID.: et.

¹⁴Sobre predicta.

¹⁵Sobre fratres.

¹⁶HAGENEDER: nullum.

¹⁷ID.: seu.

¹³Entre corchetes tomado de MANSILLA, por faltas y estar en blanco.

¹⁴MANSILLA y HAGENEDER: rei.

²⁰ID., ID.: cognatione.

²¹ID., ID.: hospitali.

²²MANSILLA: cuiuslibet rei.

²³ID y HAGENEDER: competere.

²⁴ID., ID.: et.

²⁵ID., ID.: falta desde omnino hasta nostre.

²⁶ID., ID.: falta desde infringere hasta incursurum.

²⁷ID., ID.: Datum ut supra.

[1199], julio, 14. Letrán.

Inocencio III confirma todas las posesiones y prerrogativas de la Iglesia de Santiago.

Fols. 262v.- 264 v.¹

ED.: MANSILLA: Inocencio III, nº 212.- VAZQUEZ MARTINEZ:
Documentos pontificios, ap. X.- HAGENEDER: Inocencio III, nº
30 (139), los tres sobre Reg. Vat. 4, fol. 178 r.-179r.²

REG.: MIGNE: P.L., vol. 214, col. 6 .- POTIHASH. Regesta, I.

nº 793.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 33.- MANSILLA: Formación,
pág. 89.- ID.: Provincia bracarense, pág. 19.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei Venerabili
fratri^m Petro, Compostellano archiepiscopo, eiusque
successoribus canonice substituendis, in perpetuum^o. In
eminenti apostolice sedis specula, disponente Domino,
constituti fratres nostros episcopos ex iuncto nobis
apostolatus officio fraterna caritate diligere et ecclesiis
sibi a Deo commissis, suam^m debemus dignitatem et iusticiam
conservari. Eaporpter venerabilis in Christo frater Petre,
archiepiscope, rationabilibus tuis postulationibus gratum
in pertinentes (sic)^m assensum^m, ad exemplar predecessorum
nostrorum felicis memorie^m, Calixti, Anastasii, Alexandri et
Lucii, Romanorum pontificum, Compostellanam beati Iacobi
ecclesiam, cuius in ea venerandissimum corpus est positum,
apostolice sedis privilegio communimus et ob ipsius a Deo
electi apostoli reverentiam archiepiscopalnis cathedre
dignitatem, quam opulentissima quondam et famosi nominis
Emeritana civitas, priusquam peccatis exigentibus ab impia
sarracenorum tirannide possideretur, nabuisse dinoscitur^m,
presentis scripti pagina in perpetuum^o confirmamus.
statuentes ut eadem^m Emeritana civitas, si ad potestatem
christianorum, Domino donante, redierit, episcopum habeat,
qui Compostellano archiepiscopo, sicut metropoli^m suo,

debeat perpetuo subiacere. Omnem quoque pontificalis officii plenitudinem quam ipsius Emeritane ecclesie antistites antiquitus habuerunt. Compostellane presul ecclesie integre semper obtineat et quiete suffraganei vero episcopi Emeritane¹⁷ metropolis, qui per Lusitaniam provinciam vel modo sedes proprias obtinent vel in futurum per Domini misericordiam optinuerint. Salmanticensis videlicet Abuiensis, Cauriensis, Civitatensis, Placentina, Pacensis, Oxonomensis et preterea Lamecensis et Egitaniensis necnon Olixbonensis¹⁸ et Elborensis, sicut in nostris sencencis continetur, Compostellano archiepiscopo, cuius consecratio ad Romanam tantum spectat ecclesiam¹⁹ obedienciam et reveranciam (sic)²⁰, tamquam proprio metropolitano, prorsus exhibeant. Ipse autem illos²¹ consecrandi, ad sua concilia convocandi, cum ipsis etiam ecclesiastica negotia terminandi et eorum ecclesias disponendi auctoritate sedis apostolice liberam omnino habeat facultatem. Prohibemus autem ut nulli canonicorum eiusdem ecclesie beati Iacobi, qui ad aliarum ecclesiarum prelationem assumpti sunt vel in posterum assumentur, honorem vel prebendam seu canonicatum ut ipsa ecclesia liceat retinere, sed alia idonea persona in loco ipsius subrogetur, que ipsi ecclesie deserviat et eiusdem beneficium sortiatur. Illum etiam censum, qui vota dicitur, quem Hyspanorum²² catholici reges ex singulis boum paribus a flumine Pisorga usque ad mare occidentale et per totam Lusitaniam provinciam atque etiam in Toletto et Traserras²³ annuatim per solvendum pro salute tocios terre statuerunt

liberaliter¹⁹. eidem ecclesie confirmamus et omnimodo²⁰
interdicimus, ut nulli umquam persone facultas²¹ sit eum
ipsi ecclesie qualibet occasione subtrahere. Obeunte vero te
nunc eiusdem loci archiepiscopo vel tuorum quolibet
successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu
violentia preponatur. /nisi/ quem fratres communi consensu
vel pars consilii sanioris secundum Deum providerint
eligendum²². Preterea quascumque possessiones quecumque bona
eadem Compostellana ecclesia impresentiarum iuste et
canonice possidet, aut in futurum concessionem pontificum,
largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu
aliis iustis modis²³, Deo propitio, poterit adipisci, firma
tui tuisque successoribus et illi lata permaneant, in quibus
hec propriis duximus exprimenda vocabulis²⁴: civitatem ipsam
Compostellam, cum cauto suo, cum ecclesiis et monasteriis
infra eam vel eius territorium constitutis, cum omni iure
tam diocesano quam regali et cum terminis totius
episcopatus: videlicet, cum archipresbyteratibus²⁵ de
Morracio et de inter Ambos Pontes, de Montibus utrisque²⁶,
de Taberiolis et de Ciria, de Pilonio et de Insula Iaonii,
de utroque Coronato, de Dormiani²⁷ et Superaddo et Aranga et
Monte Iaurino, quomodo dividit cum Parregaa, de Pruciis, et
de Bisauciis, cum tota interiacente diocesi a castello
Sancti Pelagii de Luto²⁸ usque ad Trasancos, monasteria
quaque omnia et conventuelles seu alias ecclesias infra hos
terminos constitutas, cum omni iure parochiali, et que
intra regalia beati Iacobi continentur, cum omni seu

patronatus^{em} seu alio iure, quod ad reges pertinuit^{em}; videlicet, monasterium Sancti' Pelagii de Antealtaria, monasterium Sancti Martini de Foris, ecclesiam Sancte Marie de Sare, monasterium Sancte Marie de Canogiu, monasterium Sancti Petri de Foris, monasterium Sancti Iusti de Luania, de monasterium de Superado^{em}, de Azivario, de Codeseda, de Mosonzo, de Ciniis, de Montefero^{em}, de Borgondo, de Nogaria, de Solandres, de Calavario, de Siavia, de Rivomalo, de Moriane, de Ozon, de Savarde, de Portu Orii, de Nometi, de Ciutio^{em}, de Briviis, de Meeis, de Archos, et monasterium Sancti Iohannis de Cavea, Sancti Christofori^{em}, Sancti Veriximi, Sancti Georgii, Sancti Thome de Pinario et Sancti Iacobi de Ermello. Preterea regalem capellaniam et cancellariam, quam bone memorie Alfonsus, illustris Hyspanie^{em} rex, ecclesie vestre concessit et scripti sui pagina roboravit; castrum quoque quod vocatur Honestum, et Iriam, cum servis et omnibus appendiciis suis; castrum quod vocatur Sancta Maria de Lanceata, cum ecclesiis et omnibus pertinenciis suis; castrum quod vocatur Ciria, cum ecclesiis et omnibus pertinenciis suis; castrum quod dicitur Citofacta, cum ecclesiis et omnibus pertinenciis suis; castrum quod dicitur Cotobadi^{em}, cum pertinenciis suis; castrum Daravum, cum villis et ecclesiis et omnibus pertinenciis suis; castrum quod dicitur Luparia, cum ecclesiis et pertinenciis suis; territo/rium/ quod vocatur Amaea, cum omnibus possessionibus quas ibi habe/s/^{em}; Pistomarcos, cum servis et possessionibus quas in eo

habetis: Bisetium, cum servis quos ibi habetis³⁸; Dubriam, cum possessionibus quas ibi habetis: Lenias, cum pertinenciis suis; Lucrosam, cum servis et pertinenciis suis; Montanos, cum ecclesiis et possessionibus quas ibi nabetis³⁹; Cornatum⁴⁰, cum possessionibus quas ibi habetis; Ventosam, cum Insula de Laonio; Montes quos quamdoque Suarius Froile a vestra ecclesia tenuit, cum altera medietate, integros; burgum de Ponte Veteri, cum pertinenciis suis: Taveiriolos, cum ecclesiis et possessionibus quas ibi habetis: Ripam Uliae⁴¹, cum ecclesiis et possessionibus quas ibi habetis; Deciam, cum possessionibus et ecclesiis regalibus et omnibus pertinenciis suis; terram de Superaddo integrum, cum pertinenciis suis: in eadem Decia monasterium Sancti Laurencii de Carbonario, quod⁴² ecclesie Compostellane secundum ius patronatus adiudicatum fuit⁴³ per sentenciam dilecti filii nostri Gregorii, quondam⁴⁴ Gregorii Sancti Angeli⁴⁵ diaconi cardinalis, tunc apostolice sedis legati: medietatem burgi de Faro, cum pedagio navium et iuri fisci: vilas de Ceeya⁴⁶ in Nemancos, et de Oca in Bregantinos⁴⁷, de Leilloio in Seaia, de Avegondo, Piavela, Deio, Luvre⁴⁸ et de Xvis⁴⁹ in Endis, de Toovre in Pruciis cum cautis, ecclesiis et pertinenciis suis; et alias ecclesias seu possessiones quas iuri proprietatis extra fines regalium vestrorum per eundem episcopatum habetis. In episcopatu quoque Minduniensi, ecclesiam Sancti Laurentii de Arbore, cum cauto⁵⁰ quod dicitur Vill. de Maures, et Villam Petri, cum

ecclesia sua; et ecclesias de Rivo Averso et Sancte Eolalie
Alte et de Radigosa et Sancte Marie de Turre et Sancti
Martini de Palaciis. cum omnibus pertinenciis suis. In
episcopatu Lucensi. villas de Recelli et de Cesa. In
episcopatu Auriensi. villas de Amarante. de Iovin et de Vite
et de Villari Regis et medietatem Souti de Parata. In
episcopatu Tudensi. caustum^{us} quod dicitur de Molis. cum
omnibus ecclesiis intra^m ipsum contentis. et monasterium de
Cella et villas de Lazoiro. Baldranes et Lamamala^{us} et
Nugaria. In episcopatu Bracharensi villas de Corneliana^{us}.
cum ecclesiis suis. et Moaci et Gandufi^{us}. cum montibus.
exitibus et pertinenciis suis. In Valle Carceris. hospitale
quod dicitur Anglorum. cum ecclesia sua. et aliam ecclesiam
que ipsi ex eadem parte superiacet. et villas de Tabladelo
et de Parata. In episcopatu Asturicensi villas de
Cacabellis^{us}. cum ecclesia sua. et de Carvallal et ecclesiam
Sancti Iacobi de Requeixo de Sanabria^{us}. In episcopatu
Legionensi. domos^{us} que iuerunt^{ur} archidiaconi Thome. in
ipsa civitate; villam de Ledigos. cum ecclesia sua et partem
ville de Furones^{us}. cum omni iure quod habetis in ecclesia;
in ripa Estole villam Alexis. et villam Leandri. cum
ecclesiis suis; et iuxta monasterium Sancti Facundi. villam
Cerame. In episcopatu Palentino. ecclesiam Sancti Michaelis
de Valloria. et villam dictam Savugelo de Raaces. cum
pertinenciis suis et omni iure regali. sicut Alfonsus^{us}.
illistris Castellanorum rex. ecclesie beati Iacobi eam
donasse dinoscitur. In episcopatu Ovetensi. in villa

Quexida^{et} omnes ecclesias. Et in Benevento ecclesiam Sancte Marie de Ventosa. In Asturiis, ecclesias Sancti Iohannis de Cerreda et villam Armillum, cum hospitali, quod est instrata, cum montibus et omnibus pertinentiis suis. In episcopatu Zamorensi, villas et ecclesias de Arquilinis et de Arcos et ecclesiam Sancti Iacobi de Zamora, villas de Palaciis et de Spino et de Aldeola, cum ecclesiis suis. In episcopatu Salamantino, villam de Munigno Asnar, cum ecclesia^{et} sua et villam que dicitur Ecla, et villam Bilvestre, cum iure regali, et ecclesiam Sancti Martini de Ledesma et alias ecclesias vel possessiones quas in predictis episcopatibus habetis. In episcopatu Cauriensi, castrum quod dicitur Attalaia Pelagii Veliidiz^{et}, cum terminis suis, et ecclesiam de Granata que dicitur Sancti Iacobi, cum domibus et piscariis et aliis possessionibus quas ibi acquisistis^{et}. Ecclesias quoque et possessiones quas^{et} Vasconia et in Italia et in aliis partibus orbis per diversos episcopatus habetis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit prefatam ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura^{et}, salva in omnibus apostolice sedis auctoritate.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo terciove commonita, nisi

reatum suum digna satisfactione correxerit. potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniuitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat atque in extremo examine divine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Ihesu Christi quatenus et hic fructum bone actionis percipient et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. amen. amen.

(R.)^{ss} Ego Inocentius. catholice ecclesie episcope. ss.

(BN.)

(1^a col.) Ego Octavianus. Hostiensis et Velletrensis episcopus. ss.- Ego Petrus. Portuensis et Sancte Rufine episcopus. ss.- Ego Iohannes. Albaniensis episcopus. ss.

(2^a col.) Ego Pandus. basilice XII Apostolorum presbiter cardinalis. ss.- Ego Petrus. tituli Sancte Cecilie. presbiter cardinalis. ss.- Ego Guido. Sancte Marie Transtyberum. tituli Calixti. presbiteri cardinalis. ss.- Ego Hugus. presbiter cardinalis Sancti Martini. tituli Equitii. ss.- Ego Cinthus. tituli Sancti Laurentii in Lucina. presbiter cardinalis. ss.- Ego Bernardus. Sancti Petri ad Vincula. presbiter tituli Eudoxie. ss.- Ego Soffredus. tituli Sancte Praxedis. presbiter cardinalis. ss.- Ego Iohannes. tituli Sancte Prisce presbiter cardinalis. ss.

(3^a col.) Ego Gerardus. Sancti Adriani. diaconus cardinalis. ss.- Ego Gregorius. Sancte Marie in Porticu.

diaconus cardinalis. est. Ego Gregorius. Sancte Marie in
Aiquro. diaconus cardinalis. ss.- Ego Gregorius. Sancti
Georgii ad Vellum Aureum. diaconus cardinalis. ss.- Ego
Gregorius. Sancti Angeli. diaconus cardinalis. ss.- Ego
Centius. Sancte Lucie in Hertea. diaconus cardinalis. ss.-
Ego Hugo. Sancti Eustachii. diaconus cardinalis. ss.²⁹

Datum Laterani per manum Rainaldi. Acheruntini
archiepiscopi. cancellarii vicem agentis. II' idus iulii.
indictione III³⁰. Incarnationis Dominice anno M^o C^o XX²
VIII³¹. pontificatus vero domini innocentii pape III anno
secundo.

NOTAS

¹Vid otras copias en HAGENADER, op cit. ibidem.

²Otras regestas menos asequibles en ID., ibidem.

³HAGENEDER y MANSILLA: falta desde Innocentius hasta fratri.

⁴VAZQUEZ MARTINEZ: falta desde Innocentius hasta in perpetuum.

⁵Répite suam.

⁶VAZQUEZ MARTINEZ, MANGILLA y HAGENEDER: falta desde fratres
hasta in pertientes.

⁷VAZQUEZ MARTINEZ: assensu.

⁸MANSILLA y HAGENEDER: recordationis.

⁹ID. y VAZQUEZ MARTINEZ: dignoscitur.

¹⁰ID., ID. y HAGENEDER: in perpetuum.

**MANSILLA: eidem.

**VAZQUEZ MARTINEZ: Emeritanensis.

**ID. y MANSILLA: Ulixbonensis

**ID., ID.: ecclesiam expectat.

**ID., ID. y HAGENEDER: reverentiam.

**MANSILLA: ipsos.

**ID., VAZQUEZ MARTINEZ y HAGENEDER: Hispanorum.

**ID., ID., ID.: transcorripit.

**ID., ID., ID.: eidem liberaliter.

**VAZQUEZ MARTINEZ: omittendis.

**ID.: unquam fas. MANSILLA: unquam persone fas. - HAGENEDER:

fas.

**ID., ID., ID.: falta desde nunc hasta eligendum.

**Repetido modis y borrado por expuntuacion.

**VAZQUEZ MARTINEZ, MANSILLA y HAGENEDER: falta desde
quecumque hasta exprimenda.

**ID., ID., ID.: archipresbyteratibus.

**VAZQUEZ MARTINEZ: utriusque.

**ID. y HAGENEDER: Dorian.

**ID., ID.: Loco.

**VAZQUEZ MARTINEZ: patronatu.

**MANSILLA: pertineat.

**ID., VAZQUEZ MARTINEZ y HAGENEDER: Supereddo.

**VAZQUEZ MARTINEZ: Monteferro.

**ID.: Civitio.

**ID. y MANSILLA: Christophori.

**VAZQUEZ MARTINEZ: Hispaniae.

²⁶ID.: Cethobadi.

²⁷Habes y borrado his por expuntación.

²⁸MANSILLA: habes.

²⁹ID.: habes.

³⁰VAZQUEZ MARTINEZ y HAGENEDER: Coronatum.

³¹VAZQUEZ MARTINEZ: Ulige.

³²Al margen desde in hasta quod.

³³Al margen ad iudicatum fuit: VAZQUEZ y MANSILLA: est.

³⁴VAZQUEZ MARTINEZ, MANSILLA y HAGENEDER: falta Gregorii nostri quondam.

³⁵Al margen desde quondam hasta angelii.

³⁶VAZQUEZ MARTINEZ, MANSILLA y HAGENEDER: Ceeia.

³⁷VAZQUEZ MARTINEZ y HAGENEDER: Bregantin.

³⁸ID., ID. y MANSILLA: Seia, de Avegundo. Piaveladegio,
Liure.

³⁹VAZQUEZ MARTINEZ y HAGENEDER: Ruis.

⁴⁰VAZQUEZ MARTINEZ: cuntis.

⁴¹ID.: Castro.

⁴²ID.: castrum.

⁴³ID.: infra.

⁴⁴ID., MANSILLA y HAGENEDER: Lamala.

⁴⁵VAZQUEZ MARTINEZ y HAGENEDER: Corneliani.

⁴⁶VAZQUEZ MARTINEZ: Gondusi.

⁴⁷ID., y HAGENEDER: Cacavelli.

⁴⁸VAZQUEZ MARTINEZ: Sanabris.

⁴⁹ID.: falta domos.

⁵⁰ID.: fecerunt.

* ID.: Turones.

* ID. y MANSILLA: Alphonsus.

* ID., ID. y HAGENEDER: Olersida.

* VAZQUEZ MARTINEZ: ecclesiis.

* ID.: videlicet.

* ID.: acquisitistis.

* ID.: quas in.

* ID., MANSILLA y HAGENEDER: falta desde ut hasta profutura.

*+ Fac mecum, Domine, signum in bonum. Sanctus Petrus.

Sanctus Paulus. Innocentius papa III.

* VAZQUEZ MARTINEZ, MANSILLA y HAGENEDER: falta desde in futurum hasta cardinalis.

* VAZQUEZ MARTINEZ: secundo.

* ID.: secunda.

* MANSILLA: Mo C^o XCVIII.-VAZQUEZ MARTINEZ y HAGENEDER: Mo C^o XCIX.

1200, diciembre, 12. Villafranca del Bierzo.

Alfonso IX acota el monte Buste Mayor en favor de
la catedral de Santiago.

Fol. 10 r.-v.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 145.

CT.: GONZALEZ: Alfonso IX, I, págs. 253, 58-539 y 541-542.

In Dei nomine. Ego Adefonsus, Dei gracia rex Legionis et
Gallecie, per hanc cartam notum facio' universis,
presentibus et futuris, quod sic incauto Deo et ecclesie
beati Iacobi et donno Petro, eiusdem sedis reverendo
archiepiscopo, et suis successoribus, imperpetuum, illum
suum montem de Busto Maiori, quod nullus ab hanc diem⁺
regiam vocem tenens vel^z alius in ipso monte ei contrarium
aliquid facere audeat vel impedimentum predictum unquam^z
montem, cum omnibus suis cautis et cum omnibus suis
pertinenciis et directuris ei incauto ut sibi liceat in eo
popullacionem^z de novo facere^z et quicquid sibi et ecclesie
sue intellexerit profuturum.

Si quis igitur tam de meo genere quam de alieno hanc
cartam incautacionis mee infringere vel violare modo aliquo
ausus fuerit, iram Dei habeat et maledicionem et regiam
indignationem incurrat. et quod invaserit in duplum
componat, et pro ausu temerario regie voci et predicte
ecclesie duo millia aureorum persolvere compellatur.

Facta carta apud Villamfrancam in Bergido, pridie idus
decembris, era Ma CC^a XXX^a VIII^a. Regnante rege domno
Alfonso Legione, Galleca, Asturiis et Extrematura^z.

(1^a col.) Mauricio, Legionensi episcopo.- Iohanne,
Ovetensi episcopo.- Lupo, Astoriensi^z episcopo.- Ruderico,
Lucensi episcopo.- Martino, Cemorensi episcopo.- Guncalvo^z,

Salamantino episcopo.

(Signo Rodado)¹¹.

(2a col.) Comite Gomez, tenente Trastamar¹², Sarriam et Monten Rosum.- Eius filio Velascus Gomez, tenente Montem Nigrum et Chamosum.- Ruderico Petri, tenente Extrematuram, Cemoram¹³ et Taurum.- Gunzalvo¹⁴ Iohannis, tenente Limiam.- Fernando Garsie, regis maiordomo.- Nuno Nuniz, tenente Lemos.- Muniz Ruderici, regis signifer¹⁵.

Domno Petro Velie, cancellario domini regis. Adefonsus scripsit.

NOTAS

¹Borrado por expuntuación uni, repetido.

²GONZALEZ, in perpetuum.

³ID.: die.

⁴ID.: nec.

⁵ID.: inquam.

⁶ID.: populationem.

⁷ID.: facere.

⁸ID.: Strematura.

⁹ID.: Astoricensi.

¹⁰ID.: Gundisalvo.

¹¹Signum Adefonsi regis Legionis.

¹²GONZALEZ: Trastamarem.

COLECCION DOCUMENTAL. II.

* ID.: Zamoram.

* ID.: Gundisalvo.

* ID.: Munius.

1204, setiembre, 19. Allariz.

Alfonso IX da a la Iglesia de Santiago la aldea de
Cadalso.

Fol 103 r.-v.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, nº 187.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 36.- GONZALEZ: Alfonso
IX., I, págs. 268 y 323.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Quoniam regis catholici interest cathedrales regni sui ecclesias diligere, tueri ac venerari, necnon de possessionibus et de affluentibus suis eas copiose ditare, ut terrena largiendo eterna valeat adipisci. Idcirco ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie, per hoc scriptum perpetuo duraturum notum facio presentibus et futuris quod do et hereditario iure concedo Deo et ecclesie Sancti

gloriosissimi apostoli Iacobi et vobis domino Petro, eiusdem ecclesie archiepiscopo, et successoribus vestris, in perpetuum, illam aldeam regalengam in Arrago, que aldea dicitur Cadafalsus, et est in territorio Cauria. Do inquam ipsam aldeam per suos terminos et divisiones ubicumque potuerint reperiri. Hoc autem facio ob remedium anime mee et animarum patris mei et avorum meorum, recognoscendo bona que mihi per intercessionem gloriosissimi apostoli Iacobi evenerunt, et quia in orationibus que in predicta ecclesia Deo iugiter exhibentur eo largiente, qui docet mites vias suas, partem desidero promererri.

Si quis igitur tam de genere meo quam de extraneo hanc cartam donationis infringere vel revocare modo aliquo attemptaverit, iram Dei habeat et regiam indignationem incurrat, et si quid invaserit in duplum componat, et pro temerario ausu regie parti et ecclesie Sancti Iacobi mille aureos pectare cogatur, et tandem cum Iuda, Domini traditore, et cum Datan et Abiron, quos vivos terra absorbuit, penas luat perpetuas in inferno.

Facta carta apud Allariz, XIII kalendas octobris, era Ma
CCA XLII.

Ego rex dominus Adelphonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1a col.) Petro IIIº, Compostellano archiepiscopo.-
Manrico, Legionensi episcopo.- Iohanne, Cvetensi episcopo.-
Lupo, Astoricensi episcopo.- Martino, Cemorensi episcopo.-
Gunsalvo, Salamantino episcopo.- Martino, Civitatensi

episcopo.- Arnaldo, Cauriensi episcopo.- Ruderico, Lucensi
episcopo.- Adefonso, Auriensi episcopo.

(Signo no rodado)

(2a col.) Didaco Lupi, tenente Asturias, Sorriam, Montem
Nigrum et Taurum.- Petro Fernandi Castellano, regis
maiordomo, tenente Extrematuram.- Gunzalvo Nuniz, tenente
Transtamarem, Montem Rosum et Lemos.- Fernando Guterrii,
tenente Limiam.- Laurencio Suariz, regis signifero.

Fernando, Compostellano decano, domini regis cancellario
existente. Petrus Petri, regis notarius, scripsit.

90

1204, noviembre, 11. Santiago.

Alfonso IX da a la Iglesia de Santiago el realengo
de Rego a cambio de una heredad en Melgar, que habia
dado al monasterio de Valdedios.

Fols. 107 v.-108 r.*

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, nº 194.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag. 37.- GONZALEZ: Alfonso
IX. I, págs 119-120 , 405.

(Christus). In nomine Domini nostri Ihesu Christi. amen.

Quoniam regis catholici interest sancta loca et cathedrales proprii regni ecclesias tota mentis devotione diligere ac venerari, et maxime illam a qua tota eius regio splendet et speciali honore precipue decoratur, cui, si quicquam in parte aliqua sit subtractum ei⁹ hoc ipsum debet decenter reconpensari. Idcirco ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie, per hoc scriptum perpetuo valitum notum facio presentibus et futuris quod do et hereditario iure concedo Deo et ecclesie Sancti Iacobi et vobis, domne Petre, eiusdem sedis archiepiscopo, ac vestris successoribus, in perpetuum, quantum ad regiam pertinet vocem in aldea illa de Rego, que est circa Barrentos, tam in sernis et aliis hereditatibus quam in aliis foris et consuetudinibus. sicut ad regiam omnia ibi pertinet vocem, per suos terminos et antiquas divisiones, in concambium, inquam, hereditatis de Melgar, de termino Valentie. Predictum regalengum vobis concedo que prius vobis et ecclesie beati Iacobi concessa fuerat et a me est postmodum concessa monasterio de Valle Dei.

Si quis igitur de genere meo vel de alieno hanc cartam vobis et successoribus vestris in aliquo voluerit violare et hoc factum meum revocare temptaverit vel cassare, iram Dei et maledictionem habeat et regiam indignationem incurrat, et quod invaserit in duplum restituat, et pro temerario ausu tria milia morabitinorum persovat, carta nichilominus in suo robore permanente, et tandem cum Iuda, Domini traditore, et Datam et Abiron, quos vivos terre absorbuit, penas luat

perpetuas in inferno.

Facta carta Compostelle, III idus novembris, sub era M CC
XLII. Regnante rege domno Adefonso Legione, Gallecia,
Asturiis et Extrematura.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1a col.) Mauricio, Legionensi episcopo.- Iohanne,
Ovetensi episcopo.- Lupe, Astoricensi episcopo.- Martino,
Cemorensi episcopo.- Gunsalvo, Salamantino episcopo.-
Roderico, Lucensi episcopo.- Pelagio, Minduniensi episcopo.-
Adefonso, Auriensi episcopo.- Petro, Tudensi episcopo.-
Martino, Civitatensi episcopo.- Arnaldo, Cauriensi episcopo.

(Signo rodado).^a

(1a col.) Comite domno Gomez, tenente Transtamarem.-
Domno Didaco Lupi, tenente terram Legionis et Asturias.-
Domno Petro Fernandi, rege maiordomo, Extrematuram et
Transerram.- Gunsalvo Nuni, Montem Rosum et Lemos et partem
Transtamaris.- Fernando Gutierrez, Limiam.- Nuno Nuni,
Toronium.- Fernando Fernandi, Gemoram et Villam Fafilem et
Alcaniz.- Alvaro Roderici, Legionem et Pontes de Ferro,
Tedra et Alvam.- Laurencio Suariz, regis signifero et
Vaabiam.- Ruderico Fernandi, Trivis et Caldelas.- Roderico
Ordonii, regis maiorino.

Martinus Nuni de mandato domini Froile scripsit. Fernando,
compostellanus decano tunc existente regis cancellario.

NOTAS

*Original en SANTIAGO A.C.

*GONZALEZ: ei.

*ID.: quia.

*Signum Adefonsi regis Legionis.

*GONZALEZ: Trives.

*ID.: cancellario.

91

1204, noviembre, 11. Santiago.

Alfonso IX se reconcilia con los canónigos de Santiago y les restituye la cuarta parte de unas viñas en Ribadavia, recibiendo en robra doscientos marcos.

Fols. 172 v.-173 r. y 176 r.-177 r.. en confirmación de Fernando III de 1232, febrero, 26.

ED.: DE MANUEL: Memorias, pags 398-400, según la confirmación de Fernando III.- LOPEZ FERREIRO: H.C., V, ap. VI, incompleto.- GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 193.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V. págs. 35-37.- GONZALEZ:

Alfonso IX. I, págs 323 y 420.- PORTELA PAZOS: Decanología,
págs. 84-85.

(Christus.)' In nomine Domini nostri Ihesu Christi', amen. Ego Adefonsus", Dei miseratione rex Legionis et Gallecie, quamvis non quantas debeo, quantas tam" possum gratias ago Domino Deo qui mihi tribuit intellectum, ut et videre valeam a quibus me liberaverit malis et agnoscere possim que bona mihi ac regno meo conferre dignatus fuerit, nullis meis exigentibus meritis, sed sola gloriosissimi apostoli Iacobi intercessione cuius reverentissimum corpus Compostellanam ecclesiam sua presencia sublimiter decoravit nam sicut apud universos Christi fideles per eum gloria regno nostro cumulatur in dies singulos, sic et eius patrocinio ad omnes casus indesinenter nos protegi, et nos ipsi certis probavimus experimentis et parentum nostrorum exempla sufficienter nos docuerunt, qui, pre plurimis ab eo mirabiliter perceptis beneficiis temporalibus", retributionibus suis eius ecclesiam magnifice sublimare studuerunt, electis ibi sepulturis, inde saluti sue" futura" remedia sperantes, unde certi fuerant temporaliter etiam se fuisse premunitos. Nos quoque, licet inmeriti, ei recognoscimus quod inter ambiguos nostri sublimationis casus eius miseratione in paterni regni solio repositi sumus, et contra plurimos hactenus incursus suo sumus patrocinio

protecti. Qui nobis misericorditer obtinuit a Domino ut
relicta iuventutis et ignorancias nostris dato spiritu
conpunctionis dignaretur oblivisci; inter que delicta non
modicum reputavimus quod, adversus sacratissime matris
nostre eiusdem apostoli ecclesie reverendum conventum.
suggerente salutis nostre adversario, non modicam licet
indebitam conceperamus offensam, non attendentes adhuc quod,
probatio nostre erga apostolum devotionis, exhibito esse
honoris ad eos qui, cotidianis¹ eius laudibus mancipati,
cotidianis instant² orationibus pro nostra et regni nostri
omniumque salute. Unde inter cetera nobis ad³ eodem
apostolo collata bona, maximum et hoc reputamus, quod eius
beneficio inducti sumus recognoscere, quantum nos, qui
specialius tenemur, diligere debeamus et revereri quos
universe christianitatis⁴ principes et populi non desistunt
cum summa devotione venerari. Presenti igitur scripto
presentibus volumus ut innotescat et futuris. quod, caciente
per gratiam suam Domino, omni prorsus precedentis offense
caligine de corde nostro detersa⁵, integrum eidem conventui
dilectionis nostre gratiam reformamus eorum nobis ac regno
nostro suppliciter orationum suffragia depositentes. In
signum vero pure ac plene reconciliationis nostre,
restituimus eis⁶ quartas partes fructuum illarum vinearum,
quas homines de burgo de Rippa Avie, dicto Villa Regis, vel
quilibet⁷ alii coluerunt, colunt et colent in termino illic
cellarii mei de Castrelo, qui est inter Quinzanam⁸ et
predictum burgum de Rippa Avie, quas quartas partes

dederamus eis. cum ante ipsius apostoli tumbam¹⁶, de
reverentissimo ipsius altari militie cingulo tuimus
insigniti. Confitemur autem. cum gratiarum actione. nos ab
illis recepisse nomine roborationis huius carte¹⁷ ducentas¹⁸
marchas argenti. Hanc autem donationem prius et
restitutionem¹⁹ nunc factam ita volumus firmam et
inconcussam deinceps permanere. quod eam super²⁰ sanctum
altare eiusdem apostoli manibus nostris firmavimus. et
firmantes obtulimus ut nulli umquam de genere nostro vel
de²¹ extraneo eam violare aut revocare²² liceat.

Si quis igitur eam²³ revocare aut infringere
attemptaverit. iram Dei omnipotentis et beati apostoli
Iacobi habeat et regiam indignationem incurrat. et si quid
invaserit ipsius duplum restituat. et pro temerario ausu regie
parti et ecclesie Sancti Iacobi decem milia morabitinos
pectare cogatur. et tandem cum Iuda Domini proditore et cum
Datan et Abiron. quos vivos terra absorbuit. penas luat
perpetuas in inferno²⁴.

Facta carta apud Sanctum Iacobum. III²⁵ idus novembris.
era Ma CC²⁶ XLIIa.

Ego rex Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi roboro et
confirmo et signo et sigillo meo communio.

(1a col.) Petro III²⁷. Compostellano archiepiscopo.-
Manrico. Legionensi episcopo.- Iohanne. Ovetensi episcopo.-
Lupo. Astoricensi episcopo.- Martino. Cemorensi episcopo.-
Gundisalvo. Salmantino episcopo.- Martinc. Civitatensi
episcopo.- Arnaldo. Cauriensi episcopo.- Ruderico²⁸. Lucensi

episcopo.- Adefonso, Auriensi episcopo.- Pelagio.

Minduniensi episcopo.- Petro, Tudensi episcopo.

(Signo rodado)²⁸.

(2^a col.) Comite Gomez, domini regis vassallo, tenente Transtamarem.- Didaco Lupi, tenente Asturias, Sarriam et Montem Nigrum et Taurum.- Petro Fernandi Castellano, regis maiordomo, tenente Extrematuram et Transserratam.- Gundisalvo Nuniz, tenente Montem Rosum et Lemos.- Fernando Guterii, tenente Limiam.- Fernando Fernandi de Bragancia, tenente Cemoram et Villam Fafilam.- Laurentio Suarri, domini regis signifero.- Ruderico Aprilis, tenente Mansellam.- Alvaro Ruderici, tenente Legionem, Beneventum²⁹ et Pontes de Ferro.- Ruderico Fernandi, tenente Trives et Caldelas.- Ordonio Alvariz, tenente Sierium et Casum.- Ruderico³⁰ Ordonii, meirino regis maiores.

Froila, domini regis vicecancelario, presente, Fernando Compostellano decano, domini regis cancellario, Petrus Petri, regis notarius, scripsit.

NOTAS

¹GONZALEZ: falta el crismón.

²LOPEZ FERREIRO: nostri xpisti.- GONZALEZ: falta Ihesu.

³En conf.: Aldoconsus.

⁴GONZALEZ: tamen.

- "ID. y LOPEZ FERREIRO: temporabilibus.
- "LOPEZ FERREIRO: falta sue.
- "En conf.: futuram.
- "DE MANUEL: miserationi patrii.
- "ID.: quotidianis.
- "ID.: quotidianis instanti.
- "GONZALEZ: ab.
- "LOPEZ FERREIRO: xristianitatis.
- "DE MANUEL: meo de tertia.
- "GONZALEZ: ei.
- "ID.: qualibet et.
- "DE MANUEL: Quintanam.
- "En conf.: ipsius.
- "GONZALEZ: tumulum.
- "En conf.: karte.
- "LOPEZ FERREIRO y GONZALEZ: CC.
- "En conf.: institutionem.
- "En conf. y DE MANUEL: si per.
- "LOPEZ FERREIRO y GONZALEZ: falta de.
- "DE MANUEL: aut revocare.
- "ID.: falta in.
- "LOPEZ FERREIRO: falta desde igitur hasta inferno.
- "DE MANUEL: tertio.
- "GONZALEZ: Rusderico.
- "Signum Adefonsi regis Legionis.
- "LOPEZ FERREIRO y GONZALEZ: Benevento
- "GONZALEZ: Benedito.

1205, enero, 23, Salamanca.

Alfonso IX ratifica la donación del relaengo de
Rego a la catedral de Santiago y le añade unas casas
en Astorga.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, nº 196.

CT.: LOPEZ FERREIRO: Historia Catedral V. pág. 37.-

GONZALEZ: Alfonso IX. I. pág. 21.

(Christus.) In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen.
Quoniam ea que in presenti agibus firma volumus perpetuo et
inconcussa permanere. Iccirco ego Adefonsus, Dei gratia rex
Legionis et Gallecie, per hoc scriptum perpetuo duraturum
notum facio presenti us et futuris quod doⁱ in concubium
ecclesie Sancti Iacobi et vobis domno Petro, eiusdem
ecclesie reverendo archiepiscopo, vestrisque successoribus
in perpetuum, pro hereditate de Melgar, que vestra erat, in
termino de Valentia, quam ego dedi monasterio de Valle Dei.
Do, inquam, in concubium predicte hereditatis illud meum
regalengum de Rego, cum omnibus suis foris, directuris et
pertinenciis, et regales domos meas que sunt intra muros de

Astorica, cum omnibus exitibus suis et pertinenciis intus et extra.

Si quis igitur de genere meo vel de extraneo hanc cartam concambii irritare aut revocare modo aliquo attemptaverit, iram Dei habeat et regiam indignationem incurrat, et si quid invaserit in duplum vobis componat, et pro temerario ausu regie parti mille morabetinos persolvat, carta semper in suo robore permanente, et tandem cum Iuda Domini traditore et cum Datan et Abiron, quos vivos terra absorbut, penas iurat perpetuas in inferno.

Facta carta apud Salamancam. X kalendas februarii, era M
CCæ XLIII.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigilli mei appositione communio.

(1^a col.) Petro IIIO. Compostellano episcopo.- Marrico,
Legioneensi episcopo.- Iohanne, Ovetensi episcopo.- Lupo,
Astoricensi episcopo.- Ruderico, Lucensi episcopo.- Pelagio,
Minduniensi episcopo.- Adefonso, Auriensi episcopo.-
Martino, Lemorensi episcopo - Petro, Tudensi episcopo.-
Martino, Cemorensi.- Gundisalvo, Salamantino episcopo.-
Martino, Civitatensi episcopo.- Arnaldo, Cauriensi episcopo.

(Signo rodado).*

(2^a col.). Domno Didaco Lupi, tenente Asturias et
Taurum.- Lupo Didaci, tenente Extrematuram.- Gundisalvo
Munii, tenente Lemos, Montem Rosum et Transtamarem.-
Fernando Guterri, tenente Limiam.- Alvaro Ruder ci, tenente
Legionem, Beneventum et Astoricam.- Fernando Gunsalvi"

tenente Maioricam et Villarpandum.- Laurencio Suariz, regis maicerdomo.- Gonçalvo Gomez, regis signifero.- Ruderico Aprilis, tenente Mansellam.- Fernando Fernandi, tenente Cemoram^a.- Ordonio Alvari, tenente Sierium et Casum.- Ruderico Ordonii, existente merino regis.

Petrus Petri, regis notarius, scripsit, Fernando, Compostellano decan^o, domini regis cancellario^c existente.

NOTAS

^a Repite do.

^b Repetido.

^c Signum Adefonsi regis Legionis.

^d GONZALEZ: Gundisalvi.

^e ID.: Cemoram.

^f ID.: cancellario.

1205, marzo, 25. Toro.

Alfonso IX cambia con la Iglesia de Santiago la aldea de Ciajoso por la de Pujocerrorostro y otros bienes.

Fols.: 23 v.-24 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II. nº 198.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V. pág. 37.- GONZALEZ: Alfonso IX. I. págs. 121 y 268.

(Christus.) In Dei nomine. Quoniam ea que in presenti agimus firma volumus perpetuo et inconcusa permanere. Idcirco ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie, per hoc scriptum semper valitum notum fieri volo presentibus et futuris, quod ecclesie Sancti Iacobi et vobis domno Petro, eiusdem ecclesie reverendo archiepiscopo, vestrisque successoribus imperpetuum¹, pro aldea que dicitur Cadafal, in termino de Cauria, que hereditas vestra erat et nunc do eam fratribus de Pirario. Do, inquam, vobis in concambium pro ea decem iugarias in dicta aldea de Cadafalso, in bono loco, iuxta villam, et quod habeatis bonam partem in fluvio; et preterea do vobis in ipso concambio aldeam illam² que dicitur Pugnus ad Rostrum, in Arrago, in termino de Cauria, ut ista supradicta habeatis cum totis suis pertinenciis et directuris et de cetero totum velle vestrum de eis sicut de aliis hereditatibus vestris faciatis.

Quicumque igitur sive sit de genere meo sive de alieno han cartam concambii revocare vel irritare modo aliquo

attemptaverit, iram Dei omnipotentis habeat et regiam indignacionem incurrat, et si quid invaserit in duplum vobis restituat, et pro temerario ausu regi parti in penam tria milia morabetinos pectare cogatur et tandem cum Iuda Domini traditore et cum Datan et Abiron, quos vivos terra absorbuit, pennas luat perpetuas in inferno, et carta ista semper obtineat rubor.

Facta carta apud Taurum, VIII kalendas aprilis, era Ma
CCa XLIII.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1^a col.) Petro III. Compostellano archiepiscopo.-
Iohanne, Ovetensi episcopo.- Lupo, Astoricensi episcopo.-
Ruderico, Lucensi episcopo.- Adefonso, Auriensi episcopo.-
Martino, Zemorensi episcopo.- Gunçalvo, Salamantino
episcopo.- Martino, Civitatensi episcopo.- Arnaldo,
Cauriensi episcopo.

(Signo rodado)³.

(2^a col.) Domno Didaco Lupi, tenente Asturias et Taurum.-
Laurencio Suarri, regis maiordomus.- Lupo Didaci, tenente
Extrematuram.- Gundisalvo Nuniz, tenente Trastamaram et
Montem Rosum.- Fernando Guterrii, tenente Limiam.- Alvaro
Ruderici, tenente Legionem et Astoricam.- Gunzalvo Gomez,
regis signifero.- Fernando Fernandi, tenente Zemoram.-
Ruderico Vermudi, tenente Cauriam.

Petrus Petri, regis notarius, scripsit. Fernando,
Compostellano decano, domini regis cancellario existente.

NOTAS

* GONZALEZ: in perpetuum.

* ID.: aldea illa

* Signum Adefonsi regis Legionis.

94

[1206], abril, 1. Roma, San Pedro.

Inocencio III da instrucciones a los obispos de Zamora y Salamanca sobre el modo de pagar los votos de Santiago.

Fol. 242 r.v.

ED.: MANSILLA: Inocencio III, nº 335, con fecha 1206, marzo, 23, según Reg. Vat. 7, fol. 78 v.

REG : MANSILLA: Inocencio III, nº 337, indicando que debe ser el mismo que el nº 335.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs. 27-28.

Innocencius (sic) episcopus, servus servorum Dei.
Venerabilibus fratribus Zemorensis et Salamntinus episcopis,
salutem et apostoloicam benedictionem.¹ Ex parte venerabilis
fratris nostri Compostellani archiepiscopi fuit prpositum
coram nobis quod cum hii qui vota beati Iacobi continue
persolverunt, ad communem mensuram terre sue, cum qua,
videlicet emunt et vendunt, ipsa solverint hactenus et
persolvant, quidam, quia longis retro temporibus ad eorum
solucionem cessarunt, nunc per vos apostolice sedis
auctoritate ad solucionem eorundem coacti, quandam mensuram
parvissimam et ignotam nec etiam communibus usibus deputatam
exhibit, ad eandem vota predicta solvere monuntur²; unde
postullavit a nobis ut super hoc vos certos reddere
dignaremur utrum hii, qui mensuram prenominatam³ exhibit ad
solvendum ut⁴ prescripta, sint ad communem sue terre
mensuram secundum quod illi, qui ea solverunt continue,
faciunt, compelleri. Cum ergo non constet ad quam mensuram
antecessores eorum prescripta vota persolverit⁵, credimus
distinguendum, utrum habitatores regionis ipsius, qui ea
continue persolverunt, ad unam et eandem mensuram huiusmodi
vota persolvant, an ad varias et diversas; si enim
communiter omnes una et eadem mensura in solucione votorum
utuntur ad eandem et illi solvere⁶ cogendi; quod si communis
solucio per mensuram distinguntur⁷ varias et diversas, et
illi volunt solvere ad minorem, non sunt utique compellendi,
ut ad maiorem persolvant, quoniam, cum huiusmodi vota

gratuita fuerint ab inicio, benignius sunt, a viris ecclesiasticis exigenda, ne, tamquam exactores minum^o videantur lucris temporalibus inhiare.

Datum Rome, apud Sanctum Petrum^o, kalendas aprilis, pontificatus nostriⁱⁱ anno nono.

NOTAS

¹MANSILLA: falta desde Innocencius hasta benedictionem.

²ID.: moliuntur.

³ID.: postularunt.

⁴ID.: ignotam.

⁵ID.: vota.

⁶ID.: persolverint.

⁷ID.: solvere sunt.

⁸ID.: mensuras distinguitur.

⁹ID.: nimium.

¹⁰ID.: X.

¹¹ID.: falta pontificatus nostri.

Alfonso IX acota el monasterio de San Miguel de
Couselo.

Fols. 54 v.-55 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 207.

In Dei nomine. Ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et
Gallecie, per hoc scriptum perpetuo duraturum notum facio,
presentibus et futuris, quod incauto monasterium Sancti
Michaelis de Couselo per suos terminos et divisiones
ubicumque potuerint inveniri. Hoc autem facio pro remedio
anime mee et animarum patris meis et avorum meorum, et quia
de orationibus et obsequiis que in predicto monasterio Deo
iugiter exhibentur eo largiente partem desidero promereri.

Si quis igitur tam de genere meo quam de extraneo contra
hoc factum meum venire presumperit et hanc cartam meam
infringere modo aliquo attemptaverit, iram Dei habeat et
regiam indignationem incurrat, et pro ausu temerario regie
parti in penam mille morabetinos pectare cogatur, carta in
suo robore permanente.

Et ego rex dominus Alfonsus han cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

Facta carti apud Sanctum Iacobum, IIII° nonas madii, era
Ma CC XLIIIIa. Regnante rege domno Adefonso in Legione,
Gallecia, Asturiis et Extrematura.

Gonzalvo Nunez tenente Montem Rosum et L. - Gonzalvo

Iohannis, tenente Limiam.- Nuno Nunez, tenente Toronium.-
Rudrico, Lucensi episcopo.- Pelasio, Minduniensi episcopo.-
Adefonso, Auriensi episcopo.- Suerio, Tudensi episcopo.
Fernando, Compostellano decano, domini regis cancellario.

96

1207, febrero, 8. Santiago.

Constitución capitular sobre los estudios.

Fols. 143 v.-144 r. Incluye otra constitución similar de
1169, julio, 30.

Sub Christi nomine. Quoniam thesaurus incomparabilis est
sentencia utpote que mentes informat, illustrat corpora et
habentibus eam est gloria inestimabilis atque appetentibus
eam emulacio laudabilis, ut ad ipsam perveniatur est summo
opere providendi, sicut enim qui in tenebris ambulat nescit
quo vadat et in athonus ducuit offendiculum sic qui
ignorantie obnubilatur caligine laqueo irrecitur de facili
et in foveam incidit, quam non precavit. Quantum autem
decoris afferat ecclesiis Dei et illis precipue que precipuo
sunt honore predicte lictante prerrogativa et scienciarum
excellencia nemo est, sic ignarus ut nesciat nemo sic
nescius ut ignoret. Considerantes igitur hec omnia nos

ecclesie Compostellane canonici accendimus etiam quod cum per superabundanciam impediatur studium multo magis per inopiam retardatur. deficientibus enim necessariis indigentis animus aliis postpositis meditationibus vagatur per devia et excogitare non cessat. Unde sibi in crastinum et deinceps sustentationem valeat, invenit nos ergo neccesitatem hanc penitus amputare cupientes pluim patrum nostrorum et tam laudandum, quam mutandum seuti sumus exemplum quibus cum consensu et auctoritate clementissimi pastoris domini Petri, archiepiscopi secundi, de provisione scolarium ecclesie et collegii nostri huiusmodi constitucione benigne ac liberaliter emanavit (Incluye constitución de 1169, julio, 30)

Sed nos quoque quod tam rationabiliter factum est inconcusse confirmando et quod faciendum visum est supplendo misericorditer et ampliando consedente in sollempni capitulo et concedente reverentissimo pastore nostro domino Petro, electo, concorditer et immutabiliter statuimus hac presentis page, firmamus testimonio quod canonici et porcionarii de collegio nostri qui in scolarum gignasio desudaverint illi videjicet tamem modo qui nostri stiterint mansionarii et ad studium cum licencia capituli profacti fuerint, tam denariorum quam ut dictum est de altaris beati Iacobi redditibus provenientes ad stipendia cotidiani victus assignati sunt, quam panis quoque et vini, ac si in ecclesie cotidie presencialiter deservirent suam se sine diminuzione sicut alii fratres percipere gaudeant portionem, servata

semper in omnibus tam pro eis quam contra eos forma et
cautela superius comprehensa ac etiam adiecta condicione
quod si quis forte eorum a domino archiepiscopo vel a
capitulo quocumque tam revocatus absque mora redire
neglexerit huius munificentie liberalitas ei sine dilatione
subtrahatur ut et ille parere discat admonitus et alii
consimilis in obediencie vicium incurrere pertimescant.
tanto autem beneficium hoc libencius est et hylarius
conferendum quanto perennis perceptionem non extollentur
mediocres pauperum corda ad capiendam doctrinam
dilatubuntur, letabitur ac laudabitur mater nostra ecclesia
Compostellana in filiis sapientibus et laudatio eius manebit
in seculum seculi. Quia tamdiu per Dei gratiam est hec
nostra sancio permanstra.

Factum est hoc Compostelle, in palacio domini
archiepiscopi, VI° idus februarii, sub era M^A CCC^o XL^a V^a.

Ego Petrus quartus, Compostellanus electus, cf.- Ego
Fernandus, Compostellanus decanus, cf.- Ego Iohannes
Cresconii, Compostellanus archidiaconus, cf.- Ego Pelagius
Petri, canonicus, cf.- Ego Iohannes Pelaez, Compostellanus
archidiaconus, cf.- Ego Martinus Iohannis, magister
scollarum, cf.- Ego Guillelmus, cardinalis, cf.- Ego Petrus
Eugeni, diaconus, canonicus, cf.- Ego Petrus Arie,
cardinalis, cf.- Ego Petrus Martiniz, cardinalis, cf.- Ego
Ebraldus Iohannis, canonicus, cf.

Hoc est translatum quod ego Laurencius Petri, notarius
iuratus Compostellanus, cum consocio meo Gundisalvo

Iohannis, notario eiusdem, ad hoc vocati fideliter fieri fecimus de verbo ad verbum, nichil addito vel remoto, de quodam libro in quo predicta omnia continebatur, que capitulum Compostellanum per pulsacionem campane celebratum in loco consuetudo vestie moris, asserbant esse constitutionem editam per capitulum Compostellanum, et nos notarii supradicti, ex mandato ipsi capituli, ista omnia extrahi fecimus de verbo ad verbum ut in ipso libro continebatur et suscribimus et confirmamus et signa nostra atque nomina assueta apposuimus in testimonium veritatis. Feria tercia, sexta die decembris, era M^a CCC^a /XXX^a/ VIII^a. Presentibus: Petro Pelagii Baiuga, porcionario Compostellano; Pedro Peleaz, clericu; Alfonso Iohannis, canonici Compostellani; Aria Petri, scolare; Fernando Laurencii, scriptore.

Hoc est translatum quod ego Gundisalvus Iohannis, publicus notarius concilii Compostellani, cum consoncio meo Laurencio Petri, notario supradicto, ad hoc vocati, fideliter fieri fecimus de verbo ad verbum, nichil addito nichilque remoto, de quodam libro in quo omnia predicta continebantur, que capitulum Compostellanum per pulsationem campane celebratum in loco consueto ut est moris, asserbant esse constitutionem editam per capitulum Compostelianum, et nos notarii supradicti, ex mandato dicti capituli, ista omnia extrahi fecimus de verbo ad verbum ut in predicto libro continebatur et suscribimus et signa nostra atque nomina assueta apposuimus in testimonium veritatis. Feria

IIIæ. VIæ /die/ december. era Ma CCæ XXX Villa. Presentibus:
Petro Pelagii Baluga, porcionario Compostellano; Petro
Pelagii, clericus; Alfonso Iohannes, canonici Compostellani;
Aria Petri, scolarus et Fernando Laurencii, scriptore.

97

1208, enero, 3. Salamanca

Alfonso IX exime de tributación a los vasallos que
la Iglesia de Santiago tiene entre el Esla y
Transerra.

Fols. 52 r.-v. y 54 r.-v.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 220.

CT. LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 51.- GONZALEZ: Alfonso IX.
I, pág. 124.

In Dei nomine. Ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et
Gallecie, per hoc scriptum notum facio universis quod libero
et excuso vobis archiepiscopo domine Petre, universos homines
vestros quos habetis a fluvio Esla usque ad Transerram de
pecto, de fossadaria, petito et de exactione bestiarum ad
calcem vel ad aliud rebus, et etiam de tota alia

fazendaria, sic quod in tota vita vestra nullam faciant
vestri homines fazendariam nisi vobis, et nulli servire
cogantur nisi vobis et vestro mandato. Hoc autem vobis facio
pro bono et grato servicio quod mihi sepe fecistis et
facitis et quia quicquid vobis in huiusmodi dimitto vel
relaxo in meum semper et regni mei redundat comodum et
honore.

Si quis igitur contra hoc meum factum venire voluerit et
hanc cartam in aliquo vel cessare vel violare modo aliquo
attemptaverit, iram Dei et maledictionem habeat, et quicquid
invaserit duplet, et pro ausu temerario parti regie et
vestre mille morabetinos in penam persolvat.

Facta karta apud Salamancam, III nonas Ianuarii, era Ma
CCa XL VIa.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo.'

(Signo no rodado).

(1a col.) Petro, Astoricensis episcopo.- Iohanne,
Ovetensi episcopo.- Mertino, Zemorensi episcopo.- Ruderico,
Lucensi episcopo.- Pelagio, Minduniensi episcopo.- Suerio.
Tudensi episcopo.- Gundisalvo, Salamantino episcopo.-
Martino, Civitatensi episcopo.- Arnaldo, Cauriensi episcopo.

(2a col.) Comite Gomez, vasallo regis.- Comite Fernando,
vasallo regis.- Gundisalvo Nuniz, vasallo regis.- Ruderico
Gundisalvi, regis signifero.- Ruderico Petri, tenente
Legionem et Asturias.- Nuno Froile, tenente Extrematuram.-
Petrus Petri, domini regis notarius, fecit scribi.

NOTAS

* Falta la roboración en 52 r.-v.

* ID.: falta Pelagio, Mindunienae episcopo.

* ID.: falta Suerio, Tudensi episcopo

98

1208, febrero. León.

Alfonso IX da a la catedral de Santiago varias
aranzadas de viña en Valdejipe, en Toro.

Fols. 24 v.-25 r. y 44v.-45 r.

ED.: Alfonso IX, II, nº 224, y añade otra copia inexistente
en fol. 64 v.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag. 51.- GONZALEZ: Alfonso
IX, I, págs. 125 (con folio quivocado), 391 y 563.-
LACARRA: Peregrinaciones, pag. 342.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Inter cetera

que regiam decent maiestatem primum et precipuum est
cathedrales regni sui ecclesias diligere. tueri ac
venerari, necnon de possessionibus suis eas copiose ditare
ut terrena largiendo celestia valeat adipisci. Eapropter
ego Adefonsus. Dei gratia rex Legionis et Gallecie. Per hoc
scriptum semper duraturum notum facio tam presentibus quam
futuris quod do et hereditario iure concedo Deo et ecclesie
beati Iacobi et vobis domino Petro. eiusdem loci reverendo
archiepiscopo. et vestris successoribus in perpetuum.
viginti aranzadas de vineis meis et quinquaginta de terreno
ubi plantetis vineas inter Adalidam et Adalidam. in termino
de Tauro. videlicet in valle que a quibusdam nominatur
valiis de Lupa ut illes habeatis vos et successores vestri
et quiete possideatis sicut illud quod melius habetis et
liberius possidetis. Hoc autem vobis facio ob remedium anime
mee et animarum patris mei et avorum meorum. et pro bono et
grato servicio quod mihi sepe fecistis et facturus estis.
et quia de orationibus que in predicta ecclesia Deo iugiter
exhibitentur eo largiente partem desidero promereri.

Si quis igitur tam de meo genere quam de extraneo contra
hoc factum meum venire voluerit et hanc donationem meam modo
aliquo revocare presumpserit. iram Dei habeat et regiam
indignationem incurrat. et ei quid invaserit in duplum
componat. et pro ausu temerario regie voci in penam mille
morabetinos persolvat.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

Facta karta apud Legionem, mense februario, era M^o CCC
XLVI^a. Regnante rege domno Adefonso in Legione, Gallecia,
Asturiis et Extrematura.

(1^a col.) Petro Illigo^o, Compostellano archiepiscopo.-
Iohanne, Ovetensi episcopo^o.- Petro, Astoricensi episcopo.-
Martino, Cemorensi episcopo^o.- Gundisalvo, Salamantino
episcopo.- Martino, Civitatensi episcopo.- Arnaldo,
Cauriensi episcopo.

(Signo rodado)¹

(2^a col.) Nuno Froile^o, tenente Extrematuram.- Domno
Roderico^o Petri, tenente Gamoram^o.- Fernando Gunzalvi^o,
tenente Taurum, Maioricam et Vilarpandum.- Domno Roderico
Gundisalvi^o, regis signifero.- Pelagio Martini, regis
meirino^o existente.

Fernando, decano Compostellano, regis cancellario
existente^o. Gunçalus scripsit.^o

NOTAS

¹ GONZALEZ: falta tueri.

² Fol. 24: falta nenci.

³ ID.: et.

⁴ En fol 44 por error hereditare.

⁵ ID.: imperpetuum.

⁶ ID. y GONZALEZ: arançadas.

⁷ID., ID.: michi.

⁸ID., ID.: carta.

⁹ID., ID.: falta in.

¹⁰ID., ID.: quarto.

¹¹ID., ID.: falta Iohanne, Ovetensi episcopo.

¹²Fol. 24: Zemorensi.- GONZALEZ: Semorensi.

¹³Signum Adefonsi regis Legionis. (falta en fol. 24 y
GONZALEZ).

¹⁴Fol. 24 y GONZALEZ: Froyle.

¹⁵ID., ID.: Domino Ruderico.

¹⁶ID., ID.: Cemoram.

¹⁷ID., ID.: Gunçalvi.

¹⁸ID., ID.: Ruderico Gunçalvi.

¹⁹ID., ID.: meyrino.

²⁰ID., ID.: Compostellano decano, regis chancellario.

²¹Tomado el escriba de fol. 24 v.-25 r.

1208, marzo, 1. Mayorga.

Alfonso IX da facultad al arzobispo de Santiago
para que pueble un huerto cerca de Leon.

ED. GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 226.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 51.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, pág. 260.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Quia regis catholici interest cathedrales regni sui ecclesias diligere, tueri ac venerari necnon de affluenciis suis eas copiose ditare, ut terrena largiendo celestia valeat promereret. Idcirco ego Adefonsus, Dei gracia rex Legionis et Gallicie, per hoc scriptum semper duraturum notum facio tam presentibus quam futuris quod concedo Deo et ecclesie beati Iacobi et vobis domino Petro, eiusdem ecclesie reverendo archiepiscopo, ut populetis ortum vestrum qui est iuxta murum exterius de Legione et protenditur astrata que exit a postico iuxta turres maiores usque ad Quintanellam. Concedo etiam ut homines qui ibi venerint populare faciant vobis et vestris successoribus imperpetuum totum forum, excepta medietate petiti quam michi volo retinere, et quod ducant aquam de meo stagno sive vivario ad ortos suos irrigandos. Hoc autem vobis facio ob remedium anime mee et animarum patris mei et avorum meorum et quia de obsequiis et orationibus que in predicta ecclesia Deo iugiter exhibentur eo largiente partem desidero promereret, et pro bono et grato servicio quod michi sepe fecistis et facturus estis.

Si quis igitur tam de meo genere quam de extraneo contra hoc factum meum venire voluerit et hanc donacionem meam modo

aliquo revocare attentaverit" iram Dei habeat et regiam indignacionem incurrat et si quid invaserit in duplum componat, et pro ausu temerario regie voci in penam mille morabetinos pectare cogatur, carta nichilominus in suo robore permanente.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi roboro et confirmo et sigillo meo communio.

Regnante rege donno Adefonso in Legione, Gallecia, Asturiis et Extrematura.

Facta carta apud Maioricam, kalendis marcii, era Ma CCa XLVIA.

(1^a col.) Petro I^{mo} Compostellano archiepiscopo.- Iohanne. Ovetensi episcopo.- Petro, Astoricensi episcopo.- Martino, Cemorensi episcopo.- Gu[n]zalvo, Salamantino episcopo.- Martino, Civitatensi episcopo.- Arnaldo, Cauriensi episcopo.

(2^a col.) Comite Fernando, regis vasallo existente.- Domno Ruderico Petri, tenente Asturias et Legionem.- Donno Nuno Froyle, tenente Extrematuram.- Donno Fernando Gonçalvi, tenente Taurum, Maioricam et Vilarpandum.- Pellagio Martini, regis meyrino existente.

Fernando, Compostellano decano, regis cancellario existente. Gonzalus scripsit.

*Repetido largiente y borrado por expuntación.

100

1208, junio, 1. Santiago.

Alfonso IX concede a la catedral de Santiago cien
marcos anuales en el portazgo de La Coruña, todas las
iglesias y diez sueldos en esta población, como
recompensa de las perdidas sufridas al repoblarla.

Fols. 65 r.-66 r. 95 r.- 96 r. y 140 v.-141 v.¹

ED.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, ap. VIII, seún Tumbo A.-
GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 231.

REG.: VAZQUEZ MARTINEZ: Fuentes III, pág. 39.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs. 51-52.- PORTELA PAZOS:
Anotaciones, pag. 66.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, págs.
125-126 y 245-246.

(Christus)². In nomine Domini nostri Ihesu Christi.
Inter cetera que regiam exhortant potentiam primum est ac
precipuum cathedrales regni sui ecclesias diligere ac

venerrari. defensare atque tueri, ut^m eas indemnes per
omnia conservando eterna mereatur^m premia adipisci. Idcirco^m
ego Adefonsus. Dei gratia rex Legionis^m et Gallecie, per hoc
scriptum semper duraturum notum fieri volo presentibus et
futuris quod ecclesia Sancti Iacobo a temporibus avi mei
donni^m Ade^monsi, illustris imperatoris Hyspanie^m, habuit
medietatem burgi veteris de Faro^m et medietatem portatici
et omnium reddituum a que^m proventuum eiusdem burgi. et
hec^m hactenus quiete habuit et possedit. Quia vero pro
utilitate regni meo novam construo populationem in loco qui
dicitur Crunia. apud turrim de Faro. et propter hoc
ecclesia Sancti Iacobi predicti burgi omnes amittit
redditus^m. volo tamen ipsam ecclesiam indempiem^m
conservare et in recompensationem et concambium ipsorum
redituum quos ibi amittit assigno^m ei in portatico ipsius
populationis de Crunia centum marchas singulis annis per
hominem archiepiscopi Sancti Iacobi de primis redditibus
iamdicti portatici percipiendas^m. Do etiam et concedo
ecclesie Sancti Iacobi in predicta recompensatione et
concambio omnes ecclesias eiusdem populationis. tam
presentes quam futuras. quia nulla^m erat ecclesia in burgo
veteri de Faro que non esset ab integro ecclesie beati
Iacobi. Do etiam predicto modo ecclesie Sancti^m Iacobi
dezem^m solos in prefata populatione in quibus commorantes
sint vasali^m archiepiscopi et^m Sancti Iacobi et ab omni
fisco regio^m liberati et excusati. Notum etiam sit quod.
sicut hereditas^m ipsius burgi veteris de Faro usque modo

fuit ecclesie beati Iacobi, ita de cetero sua remaneat²⁴ libera in perpetuum et quieta. Et si aliquo tempore evenerit quod²⁵ ipsa populatio destruatur vel ad presens non fiat²⁶, habeat ecclesia Sancti Iacobi portaticum et omnes redditus et ecclesias omnes in ipso burgo veteri de Faro, sicut antiquitus et usque modo habere consuevit²⁷.

Si quis igitur tam de genere meo²⁸ quam de extraneo hoc concambium irritare vel revocare modo aliquo attemptaverit²⁹, iram Dei omnipotentis habeat et regiam indignationem incurrat, et si quid invaserit³⁰ in duplum componat, et pro temerario ausu regie parti et ecclesie Sancti Iacobi mille marchas argenti pectet, carta semper in suo robo³¹ permanente, et tandem cum luda, Domini traditore, et cum Datam et Abiron, quos vivos terra absorbut, penat³² (sic) luat in inferno³³.

Facta carta³⁴ apud Sanctum Iacobum, kalendis iunii, era Ma CC³⁵ XLVI. Regnante rege Adefonso Legione, Gallecia, Asturiis³⁶ et Extrematura.

Ego rex³⁷ dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi³⁸ roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1^a col.) Petro lilio, Compostellano archiepiscopo.- Ecclesia Legionensi vacante.- Iohanne, Ovetensi episcopo.- Petro, Astoricensi episcopo.- Ruderico, Lucensi episcopo.- Pelagio, Minduniensi episcopo.- Adefonso, Auriensi episcopo.- Suerio, Tudensi episcopo.- Martino, Zemorensi episcopo.- Gundisalvo, Salamantino episcopo.- Martino, Civitatensi episcopo.- Arnaldo, Cauriensi episcopo.

(Signo rodado)**.

(2a col.) Comite^m Gomecio, regis vasallo existente.-

Comite Fernando, regis vasallo existente.-- Roderico
Gundisalvi, tenente Trastamarem, Montem Nigrum et Sarriam.-
Roderico Petri, tenente Legionem, Zemoram et Asturias.-
Fernando Fernandi, tenente Extrematuram et Transerram.-
Fernando Gundisalvi, tenente Taurum et Majoricam - Roderico
Fernandi, tenente Beneventum et^m Lagunam et Pontem
Ferratum.- Gundisalvo Iohannis, tenente Limiam.- Roderico
Fernandi, tenente Trives et Caldelas.- Iohanne Gundisalvi,
tenente Toronium.- Fernando Guterri, tenente Lemos.-
Roderico Ordonii.- Garsia Gunzalviz et Aria Felagii,
presentibus.

Petrus Petri, canonicus Sancti Iacobi, domini regis^{ro}
notarius, scripsit^{**}, Fernando, Compostellano decano, domini
regis chancellario existente^{**}.

NOTAS

¹Otras copias en SANTIAGO, A.C., carpeta 2/6 y Tumbo A, fol.
63 r.

²LOPEZ FERREIRO y fol. 95 v.: falta crismón.

³LOPEZ FERREIRO: Domini Ihu. xpisti.- Fol. 95 v. añade amen.

⁴GONZALEZ y fol. 40 v. falta ut.

⁵Fol. 140 v.: marentur.

"Fol. 95 v.: falta desde inter hasta ldecirco.

"LOPEZ FERREIRO: Legionensis.- Fol. 140 v.: Legione.

"GONZALEZ y fol. 95 v.: domni.- LOPEZ FERREIRO: domini.

"GONZALEZ y fol. 140 v.: Hispanie.

"LOPEZ FERREIRO: falta de Faro.

"ID.: reddituum ac.

"ID.: hoc.

"GONZALEZ y fols. 95 v. y 140 v.: reditus.

"LOPEZ FERREIRO: indemnum.

"ID.: adsigno.

"GONZALEZ y fol. 140 v.: percipientes.

"Fol. 140 v.: falta nulla.

"LOPEZ FERREIRO: beati.

"GONZALEZ, fols. 95 v. y 140 v.: decem.

"GONZALEZ y fol 95 v.: vassalli.

"ID., ID. y 140 v.: falta et.

"LOPEZ FERREIRO: regis.

"Fol. 140 v.: hereditatis.

"GONZALEZ y fol. 140 v.: permaneat.

"Fol. 140 v.: ad ipsa.

"ID.: fiant.

"Fol. 95 v.: falta desde et si hasta consuevit.

"ID.: meo genere.

"GONZALEZ y fol. 140 v.: temptaverit.

"Fol. 95 v.: manserit.

"GONZALEZ, y fols. 95 v. y 140 v.: venas

"LOPEZ FERREIRO: falta desde igitur hasta inferno.

**Fol. 95 v.: karta.

**LOPEZ FERREIRO: Asturia.

**ID.: falta rex.

**Fol. 140 v.: iussu.

**Signum Adefonsi regis Legionis.

**GONZALEZ y fol. 140 v.: comes.

**ID., ID., y fol 95 v.: falta et.

**LOPEZ FERREIRO y GONZA' EZ: falta domini regis.

**Fol. 95 v.: falta desde Petrus hasta scripsit.

**Fol. 140 v.: falta desde Petrus hasta existente. Fol. 95
v.: añade Gudisalvus scripsit.

101

1209, febrero. Santiago.

Alfonso IX concede a la catedral de Santiago
Villagroy, en compensacion por los daños derivados de
la repoblación de Castroventosa.

Fol. 113 r.-v.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 241.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 53.- LACAPRA:

Peregrinaciones, II, pág. 209.- GONZALEZ: Alfonso IX, I,

págs. 127 y 257.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Notum fieri
volo tam presentibus quam futuris, ego Adefonsus, Dei gratia
rex Legionis et Gallecie, quod do vobis, archiepiscopo
domine Petre quarte, vestrisque successoribus, in perpetuum,
Villam Groy, iuxta Villam Francam, cum omnibus directuris et
pertinenciis suis, de beneplacito et consensu concilii
Castri de Ventosa, qui eandem villam in terminis suis
assignaveram, pro vineis vestris et terris quas iuxta
castrum iamdictum hactenus habe/batis, que propter suam
propinquitatem mihi et supradicto concilio fuerunt accomode
ad populationis ibi edificia construenda. In
recompensationem igitur vinearum et terrarum quas usque ad
proxime preteritum Natalis Domini festum de vestris
occupavimus, ego, cum consensu concilii et concilium cum
meo, supradictam villam, cum omnibus directuris suis, vobis
ac vestris successoribus concedimus imperpetuum iure integro
possidendam, promittentes firmiter tam ego quam concilium
quod ceteras vineas vel terras quas in terminis prefate
populationis habetis vel in futurum habueritis defendamus et
ad vestrum commodum conservemus, nec permittamus aliquem de
populatione vel aliunde aliquam in eis vobis iniuriam
irrogare.

Si quis igitur tam de meo genere quam de extraneo hoc
factum meum ausu temerario irrumpere vel diminuere
attemptaverit, iram Dei habeat et regiam indignationem

incurrat, et si quid invaserit in duplum restituat et regie
voci mille morabitinos persolvat, carta nichilominus in suc
robore permanente.

Facta carta apud Sanctum Iacobum, mense februario, era M
CCa XLVII.

Ego Adefonsus, rex Legionis, han cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1a col.) Petro quarto, Compostellano archiepiscopo.-
Adefonso, Auriensi episcopo.- Suerio, Tudensi episcopo.-
Ruderico, Lucensi episcopo.- Pelagio, Minduniensi episcopo.-
Petro, Astoricensi episcopo.- Ruderico Alvariz, electo
Legionis.- Iohanne, Ovetensi episcopo.

(Signo rodado)¹

(2a col.) Martino, Zemorensi episcopo.- Gonzalvo,
Salamantino episcopo.- Martino, Civitatensi episcopo.-
Arnaldo, Cauriensi episcopo.- Ruderico Gonzalviz, tenente
Transtamar, Sarriam et Montem Nigrum.

Ego Iohannes Pelagii, Compostellanus publicus notarius,
de mandato Petri Petriz, domini regis notarii et canonici
Auriensis, scripsi.

NOTAS

¹ Signum Adefonsi, regis Legionis.

1209, febrero. Santiago.

Alfonso IX da a la iglesia de Santiago los lugares de Toupinos y Bustelino, que le habia dado Arias Peláez.

Fols. 33 v.-34 r. y 107 r.-v.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 240.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen². Notum sit per huius scripti seriem tam presentibus quam futuris quod ego Adefonsus, Dei gratia Legionensis³ rex, concedo ecclesie Sancti Iacobi et vobis, archiepiscopo domine Petre quarte, vestrisque successoribus, illa loca, scilicet Toupinos et Bustilinum, que vobis Arias Pelagii dedit iure perpetuo⁴, cum omnibus suis pertinenciis et directuris possidenda.

Si quis igitur tam de meo genere quam de extraneo hoc factum meum ausu temerario irrumpere temptaverit, iram Dei habeat et regiam indignacionem incurrat, et si quid invaserit in duplum restituat⁵, et regie voci mille morabetinos persolvat, carta nichilominus in suo robore permanente.

Facta karta⁶ apud Sanctum Iacobum, mense februario, era

Mæ CCæ XLVIIæ.

Ego Adefonsus, rex Legionis, hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1^a col.) Petro Compostellano archiepiscopo, IIII°,
existente.- Alfonso, Auriensi episcopo.- Suerio, Tudensi
episcopo.

(Signo rodado)¹.

(2^a col.) Roderico, Lucensi episcopo.- Pellagio,
Minduniensi episcopo.- Roderico Gunzalvez, tenente
Trastamarem, Sarriam et Montem Nigrum.

Ego Iohannes Pelegii, Compostellanus publicus notarius,
de mandato Petri Petriz, domini regis notarii et canonicus
Auriensis, scripsi.²

NOTAS

¹Otra copia en fol. 64 v.

²Fol. 107 v.: falta nostru ihesu Christi, amen.

³GONZALEZ: Legionis.

⁴ID: dedit.

⁵Fol. 107 v.: reddat.

⁶GONZALEZ: karta.

⁷Fol. 107 r.: quarto.

⁸Signum Adefonsi, regis Legionis.

⁹Cancilleria tomada de fol. 107 v.

1209, febrero. Santiago.

Alfonso IX concede a la catedral de Santiago la mitad de los tributos de Castro Ventosa, tres iglesias y otros beneficios, en recompensa de los perjuicios redivados de su repoblación.

Fols. 46 r.-v. y 47 v.-48 r.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 239.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs 52-53.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, pág. 257.- VONES: Die 'Historia', pag. 504.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Ad bonum et catholicum pertinet regem ecclesiarum possessiones et iura non diminuere sed augere. adacta promovere, in melius et in bono statu integra conservare. Quo debito, cum ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie. omnibus me teneri regni mei ecclesiis recognoscant, pre omnibus tamen et supra omnes ecclesie beati Iacobi. ad id fortius indubitanter confiteor me astringi. cum eius obsequiis² indesinenter in meis utar necessitatibus et contra

multiplies inimicorum insidias regnum meum gloriosissimi apostoli patrocinio protegatur. Cum igitur in populatione mea quam facio in Beriz, in Castro de Ventosa, ecclesia beati Iacobi non modicam incurrat iacturam de villa sua de Cacavellis, cuius incole ad eandem confluunt populationem, dampnum¹ susceptum ei taliter recompenso. In primis do eidem ecclesie vobisque, archiepiscopo domine Petre quarte, ac vestris successoribus, in perpetuum medietatem² ipsius ville integrum, scilicet tam de petito quam de fossadaria, que in pecunia fuerit data, quam de voce vel calumpnia, quam de portatico si ibi positum fuerit, necnon et de omni alio lucro quod de eadem provenerit villa preter collectam meam et monetam. Et sicut meam meus, ita vestram medietatem integre ac libere vester recipiat maiordomus; et concilium ipsius castri promittat vobis fideliter quod iura vestra maiordomo vestro fideliter persolvat ac vobis ius vestrum per omnia integre conservabit. Do etiam supradicte ecclesie beati Iacobi vobisque, archiepiscope domini Petre, vestrisque successoribus tres ecclesias cum suis parrochiis in eadem villa in eiusdem ecclesie ac vestro successorumque vestrorum dominio iure integro in perpetuum permansuras. Concedo etiam ut de ipsa villa vestra de Cacavellis strata publica nunquam mutetur liceatque ministris vestris aliisque ibidem manentibus vinum et panem tam vestrum quam suum ibi vendere, mercaturasque seu alia officia sicut hactenus exercere, nisi quod peregrinos apud se pernoctare vel recovas de Campis venientes ibi descendere non permitant. Et

quicunque ad eandam^m (sic) villam undecumque venerint
moraturi preter eos qui modo inde ad Castrum se transferunt,
liceat eis ibidem vivere secundum forum et consuetudines ibi
a pristinis habitatoribus observatas. preter quam in illis
duobus que superius sunt excepta. Adicio etiam quod
habitatores castri quicunque in terminis ecclesie de
Cacavellis hereditates suas laboraverint relinquant eidem
ecclesie medietatem integrum decimorum, reliquam ad
ecclesias sub quibus degerint allaturi nisi vestrarum sint
ecclesiarum parrochiani. qui si in predictis' laboraverint
terminis totas eidem ecclesie decimas integre derelinquant.
Preterea, quicunque in Cacavellis domum habuerit vel
hereditatem faciat vobis integre forum vestrum, et si facere
recusaverit tollat dominum suam et relinquat solum vobis^{ea}
liberum et hereditatem et liceat vobis dare alicui alii qui
faciat vobis forum vestrum. Et quicquid ego vobis do, debeo
defendere vobis et ecclesie vestre ad omni contrarietate.

Si quis igitur tam de meo genere quam de extraneo hoc
factum meum ausu temerario irrumpere vel diminuere
attemptaverit, iram Dei habeat et regiam indignationem
incurrat. et si quid invaserit in duplum restituat et regie
voci mille morabetinos persolvat. carta nichilominus in suo
robore permanente.

Facta carta apud Sanctum Iacobum, mense februario, era Ma
CC^a XLVII^a.

Ego Adefonsus, rex Legionis, hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1^a col.) Petro quarto. Compostellano archiepiscopo.-
Adefonsc. Auriensi episcopo.- Suerio. Tudensi episcopo.-
Ruderico. Licensi episcopo.- Pelagio. Minduniensi episcopo.-
Petro. Astoricensi episcopo.- Ruderico Alvariz. electo
Legionensi.

(Signo rodado)".

(2^a col.) Iohanne. Ovetensi episcopo.- Martino. Zemorensi
episcopo.- Gunzalvo. Salamantino episcopo.- Martino.
Civitatensi episcopo.- Arnaldo. Cauriensi episcopo.-
Roderico Gonzalviz. tenente Trastamar. Sarriam et Montem
Nigrum.

Ego Iohannes Pelagii. Compostellanus publicus notarius.
de mandato Petri Petriz. domini regis notarii et canonici
Auriensis. scripsi".

NOTAS

¹Otra copia en Tumbo A, fols. 63 v.-64 r.

²GONZALEZ: obsequio.

³Fol. 47 v.: etiam.

⁴ID.: dapnum.

⁵GONZALEZ: medietatem reddituum.

⁶ID.: eandem.

⁷Fol. 47 v.: in dictis.

⁸ID.: vobis solum.

*Signum Alfonsi, regis Legionis.

*Fol. 47 v.: falta cancelleria.

104

1209, abril, 20. Salamanca.

Alfonso IX da a la Iglesia de Santiago el castillo
de San Jorge y Quintanilla.

Fols. 51 v.-52 r y 63 r.-v.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 247.

CT.: RISCO: E.S., XXXV, pag. 239.- LOPEZ FERERIRO: H.C., V,
pag. 53.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, págs. 127-128.

(Christus). In nomine Domini nostri Ihesu Christi. amen.
Notum sit per hoc scriptum tam presentibus quam futuris quod
ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallicie, do Deo
et beato Iacobo, patrono meo, et vobis domino Petro Munionis,
Compostellano archiepiscopo, vestrisque successoribus, in
concambiū castelli de Atalaya quod dedi Ordini Militie
Sancti Iacobi, de inquam castellum de San Iurgio in
Trastamarem, cum tota terra sua quam maiorem ab antiquo
habuit, videlicet cum Carnota, Entines, Ialles, Barcalā,

Avania et de Celtigos, quantum magis antiquitus habuit, et cum omnibus aliis terminis et directuris per terminos et divisiones antiquas sicut umquam melius habuit ubicumque potuerint inveniri. Addo etiam in isto concambio, per voluntatem et consensum magistri et capituli Militie Sancti Iacobi, totam hereditatem de Quintanella, que iacet inter Venieacias et Sanctum Martinum de Turribus, cum omnibus directuris suis et pertinenciis, tam in terris quam in fluviosis, ubicumque potuerint inveniri. Hec supradicta do in predicto concambio Deo et beato Iacobo et vobis domino Petro, archiepiscopo, vestrisque successoribus, iure hereditario in perpetuum possidenda.

Si quis igitur tam de genere meo quam de alio hoc concambium tam a me quam a vobis, domine Petre, Compostellane archiepiscopo, sponte factum irritare vel revocare modo aliquo attemptaverit, iram Dei omnipotentis incurrat, et quod de concambio invaserit in quadruplum restituat et parti alteri decem milia aureorum reddere teneatur, carta nichilominus in concambio et robore permanente.

Facta carta apud Salamancam, XII kalendas madii, era Ma
CCA XLVII^a. Regnante rege domno Adefonso Legione, Gallicia,
Asturiis et Extrematura.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1^a col.) Predicto Petro, Compostellano archiepiscopo.-
Iohanne, Ovetensi episcopo.- Petro, Astoricensi episcopo.-

Ruderico, Lucensi episcopo.- Pelagio, Minduniensi episcopo.-
Afonso, Auriensi episcopo.- Suerio, Tudensi episcopo.-
Martino, Cemorensi episcopo.- Gundisalvo, Salamantino
episcopo.- Martino, Civitatensi episcopo.- Arnaldo,
Cauriensi episcopo.- Ruderico Alvari, electo Legionensi.

(Signo rodado)*.

(2a col.) Ruderico Gonzalvi, regis signifero, tenente
Transtamarem, Sarriam et Montem Nigrum.- Ruderico Petri de
Villalobos, tenente Legionem, Asturias et Cemoram, Rodam et
Villam Fafilem et Castrum [Novum].- Ruderico Fernandi,
tenente Beneventum et Pontem Ferratum.- Ruderico Aprilis,
tenente Mansellam.- Ordonio Alvari, tenente Sierium et
Casum.- Fernando Gonzalvi, tenente Taurum et Villarpandum.-
Fernando Petri, tenente Astoricam.- Ruderico Fernandi,
tenente Trives et Caldelas.- Garsia Ruderici, tenente
Senabriam.- Fernando Fernandi, tenente Extrematuram et
Trasserram.

Petrus Petri, canonicus Sancti Iacobi, domini regis
notarius, scripsit*, Fernando, Compostellano decano,
existente cancellario.

NOTAS

*Otras copias en Tumbo A, fol. 63 r.-v. y MADRID, B.A.H.,
Colección Jovellanos, IV, fol. 240.

*GONZALEZ: et per.

*Fol. 63 r.: attentaverit.

*GONZALEZ: Petro predicto.

*Signum Adefonsi. regis Legionis.

*GONZALEZ y Fol. 63 r.: falta Castrum.

*Domini regis notarius. scripsit. tomado de fol. 63 r.-v.

105

1209. mayo. 4. Leon. San Marcos.

El maestre de la Orden de Santiago Fernan González
da a la Iglesia de Santiago la villa de Quintanilla.

Fols. 60 v.-61 r.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag 53.- GONZALEZ: Alfonso IX.

91, págs. 127-128.

(Christus.) In nomine Domini nostri Ihesu Christi. Notum
sit tam presentibus quam futuris quod ego dominus Fernandus
Gondisalvi, magister Militie Sancti Iacobi, una cum toto
capitulo eiusdem ordinis, concedimus vobis domino Petro,
Compostellano archiepiscopo et ecclesie vestre illam
hereditatem nostram de Quintanella in perpetuum iure
hereditario possidendam, qui inquam hereditas est inter
Venicias et Sanctum Martinum de Turribus, quam dominus
Adefonsus. rex Legionis, vobis et ecclesie vestre dedit in

concambium castelli vestri de Atalaia, quod nobis et ordini nostro dedit ad exaltationem ordinis nostri ad servicium Ihesu Christi.

Si quis igitur ex parte nostra vobis successoribus vestris vel ecclesie vestre predictam hereditatem modo aliquo inquietare attemptaverit, ian. Dei omnipotentis incurrat et si quid invaserit in qd. druplum restituat, et pro temerario ausu vobis vel vocem vestram pulsanti mille morabetinos persolvere teneatur, carta nichilominus in suo robore permanente.

Facta karta apud Sanctum Marchum de Legione, in celebratione capituli predicti ordinis, IIII° nonas mensis madii, era Ma CCa XL^a VII^a.

Ego Fernandus Gundisalvi, magister Militie Sancti Iacobi,
cf..- Et totus conventus Militie Sancti Iacobi, cf.

106

1210, agosto, 1. Sobrado.

Alfonso IX concede al arzobispo de Santiago hacer una repoblación en Rañalonga.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, n° 263.

CT.: GONZALEZ: Alfonso IX. págs. 133, 247, 561-563.-

RODRIGUEZ FIGUEIREDO: Alfonso IX, pág. 236.

Adefonsus, Dei gratia rex, totis de Gallecia qui istas litteras viderint, salutem. Notum vobis facio per hanc cartam quod ego mando et concedo archiepiscopo Sancti Iacobi quod faciat populationem in Rania Longa¹, in loco qui dicitur Crunia. Illi² autem qui ad ipsam populationem venerint secure veniant et secure ibi morentur.

Et si aliquis eis malum fecerit aut contrarium, iram meam habebit et si quid invaserit duplabit et insuper in cautum mihi et eidem archiepiscopo mille morabetinos pectabit.

Facta karta in Supperaddo, kalendis augusti, era Ma CCa XLVIIIE.

NOTAS

¹GONZALEZ: Rama Longa.

²ID.: ille.

107

1211, abril, 21. Santiago.

Alfonso IX da a la Iglesia de Santiago, en el dia

de su consagración, el castillo de Traba, empeñado
hasta que le diese otra heredad y ademas ochocientos
estopos de trigo en Santa Marina de Orbigo.

Fols.: 207 r.-v.¹

ED.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, ap. IX.- GONZALEZ: Alfonso IX.
II, nº 271.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs 54-59.-ID: Fueros. I.
pág. 304 y 3a ed., pág 200.- GONZALEZ: Alfonso IX, págs
134-135, 292-294, 420, 504 y 508.- RODRIGUEZ FIGUEIREDO:
Alfonso IX, págs. 227-228.

(Christus).² In nomine Domini nostri³ Ihesu Christi,
amen. Regie sublimitati nil decentius, nil⁴ iustius, nil⁵
utilius quam ei deservire in omnibus per quem regnat, per
quem sperat in eterna se beatitudine regnaturum. Hac
compunctus consideratione, ego Adeffonsus, Dei gratia rex
Legionis et Gallicie, illustrissimi regis Fernandi filius,
incliti imperatoris Adeffonsi nepos, longo tempore summo
desiderio affactavi ut ecclesia beati Iacobi, patroni mei,
temporibus meis dedicationis gloria decoraretur, cupiens
aliquid ibi Deo et apostolo eius obsequium exhibere, et
meorum consequi veniam delictorum. Unde apud archiepiscorum
eiusdem ecclesie, dominum Petrum quartum, affectuosissimis
precibus tandiu⁶ institi quousque, desiderio meo

satisfaciens, opus tam arduum est aggressus; et, cooperante Domino et ipso gloriosissimo apostolo, in omnibus previo ac suaviter omnia disponente, supra que spem nostram prosperante omnia, preparatis et expeditis omnibus que tanti difficultas operis exigebat, dedicata est nobilissime cum ingenti' et apparatu a predicto archiepiscopo prefata ecclesia coadiuvante pontificum multitudine et immensa clericorum caterva, me ipso cum filio meo infante domno Fernando et regni mei proceribus ministrante ac turbam^a undique arcente et in quibus opportebat diligens obsequium impendente. Compos (sic) igitur voci mei gaudens in Domino plurimum et exultans de dote requisitus ecclesie secundum quod in libro huius sacri misterii continetur, cum consilio et deliberatione magnatum regni mei, volens et^e dignitatem archiepiscopalem prout decuit honorare et communitati^o canonicorum providere, iamdicho archiepiscopo hilari et gratanti animo castellum meum de Trava pignori obligavi, quounque tradam ei terram que bene valeat CC morabetinos singulis annis in redditibus manifestis. Canonicis quoque, ad habendum panem ad cenas, DCCC stopos frumenti ad mensuram hodiernam in Sancta Marina de Ripa de Orvego, in honore Palatii de Turgi libentissime asignavi singulis annis per maiordomum canonicorum integre persolvendos, et sunt ad minus CCCC azemule bene honerate; et quounque supradictum frumentum totum maiordomo canonicorum solutum fuerit^{is}, meus nichil percipiat maiordomus, sed, hoc frumento soluto, quod superfuerit meum erit; si hoc solum ibi fuerit et non

amplius, totum sit canonicorum. Vobis itaque, archiepiscopo domne Petre, ac successoribus vestris et communis mense canonicorum supradictas facio donationes ob reverentiam gloriosissimi apostoli, patroni mei, et ut tam predecessores meos quam me ipsum Domino semper in vestris orationibus commendetis, et propter magnam quam in prefata consecratione obtinui meorum indulgentiam delictorum, concedens et firmiter stabiliens ut, tam vos et successores vestri, domine archiepiscope, quam vos, canonice et successores vestri, supradictas oblationes et donationes meis sine omni defectu, prout superius determinatum est, in perpetuum habeatis.

Si quis igitur tam de genere^{meo} quam de extraneo hoc factum meum revocare et hanc donationem meam infringere modo aliquo attemptaverit vel cassare, iram Dei et maledictionem^{habet} habeat et regiam indignationem incurrat. et quod invaserit in duplum restituat. et pro ausu temerario regie parti et ecclesie Sancti Iacobi decem millia aureorum persolvat, et tandem cum Datam et Abirom, quos vivos terra absorbuit, penas luat perpetuas in inferno, carta nichilominus ista in suo robore permanente.

Ego rex donnus Adefonsus, una cum filio meo infante domno Fernando, hanc cartam quam fieri iussi propriis manibus roboro et confirmo et sigillo meo communio.

Facta carta Compostelle, in die consecrationis ecclesie Sancti Iacobi XI kalendas maii, era Mo CC^a XLVIII.
Regnante rege domno Adefonso in Legione, Gallecia, Asturis

et Extrematura.

Vos etiam domine archiepiscope cum canonicis vestris
promittitis mihi quod facietis. pro anima patris mei et
avorum meorum et meta unam misam cotidie celebrari.

Presentibus: domino Petri quarto. Compostellano
archiepiscopo.- Donno Iaefenso. Auriensi episcopo.- Donno
Roderico. Lucensi episcopo.- Donno Pelagio. Migdonensi
episcopo.- Donno Suerio. Tudensi episcopo.- Donno Arnaldo.
Cauriensi episcopo.- Donno Martino. Egitamensi (sic)
episcopo".- Donno Suerio. Elborensi episcopo.- Donno
Suerio. Ulixbonensi episcopo.- Donno Pelagio. Lamecensi
episcopo.- Donno Fernando. filio domini regis.- Donno
Sancio, germano domini regis, tenente Montem Nigrum et
Sarriam.- Donno Roderico Petri de Villa Luporum. signifero,
terente Legionem et Majoricam cum aliis villis de terra
Legionis et quedam castella in Asturiis.- Donno Gonsalvo
Nuniz, tenente Trastamar et Limiam et Montem Rosum et
Lemos.- Donno Fernando¹⁴ Fernandi de Bragancia. tenente
Extrematuram.- Donno Iohanne Fernandi. domini regis
vasalo¹⁵.- Donno Nuno. perticario archiepiscopi.- Roderico
Ordonii domini regis maiordomo.

NOTAS

¹⁴Otra copia en Tumbo C. 2. fol. 296 r.-v.

*LOPEZ FERREIRO y GONZALEZ: falta el crismón.

*ID., ID.: falta nostri.

*GONZALEZ: falta nil.

*LOPEZ FERREIRO: falta iustius nil.

*ID. y GONZALEZ: tamdiu.

*A final de linea una e.

*GONZALEZ: turba.

*ID. y LOPEZ FERREIRO: falta et.

*ID., ID.: communitatem.

*ID., ID.: fuerint.

*ID., ID.: genero.

*ID., ID.: maledictionem.

*ID., ID.: Suerio.

*GONZALEZ: falta Donno Martino, Egitamensi episcopo.

*LOPEZ FERREIRO: Fernandi.

*ID. y GONZALEZ: vassallo.

1211, julio, 1. Triacastela.

Alfonso IX dispone que el arzobispo de Santiago
cobre los doscientos maravedis anuales que había
prometido, en las cien marcas que tenía en esa
ciudad, mientras no le asignase una propiedad.

Fol. 59 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 276.

CT.: LCPEZ FERREIRO: Fueros, I, pág. 184. 3ª edición. pag.

200.- ID.: H.C., V, pag. 59.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, pag.
136.

Alfonsus, Dei gratia Legionis rex. vobis concilio et
iusticiis de Sancto Iacobo, salutem. Notum vobis facio per
hanc cartam quod illos ducentos morabetinos, quos nuper
obtuli Deo et beato Iacobo ad consecrationem ipsius
ecclesie, mando archiepiscopo quod recipiat illos in illis
centum marchis quas habeo in villa vestra singulis annis,
quousque ego dem illi terram que valeat ducentos
marabetinos. Et mando vobis firmiter quod respondeatis
archiepiscopo de istis ducentis morabitinis singulis annis
et detis illos ei. Unde aliud non faciatis, si me amatis et
gratiam meam multis habere.

Facta carta in Triacastela, kalendas iulii, era Ma CCa
XL^a VIII^a.

Alfonso IX da a la catedral de Santiago
trescientos maravedis anuales en las rentas reales de
La Coruña, con destino al refectorio de los
canónigos.

Fols. 137 r.-v. y 139 v.-140 r., 219 r.-220 r., en
confirmación de Fernando III de 1232, febrero, 29.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 280.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs 59-61.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, págs. 136-137 y 504.- LACARRA: Peregrinaciones, I, pág. 72.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi. amen. Notum sit
per hoc scriptum perpetuo valitum universis tam
prese[n]tibus quam futuris quod ego Aliffonsus, Dei gratia
Legionensis rex et Gallicie, veniens ad Sanctum Iacobum
causa peregrinationis, do et offero Deo et beato Iacobo, ad
opus mense canonicorum iugiter Deo et eidem apostolo ibidem
perpetuo servientium, trecentos morabitinos, quos eisdem
habendos in perpetuum assigno in redditibus meis de villa que
vocatur Crunia, ut eos pacifice et absque ulla
contradicione semper recipient per singulos^m tertias anni,
de quibus videlicet ad opus mense supraditorum^m canonicorum
singulis annis panem precipio comparare diebus singulis more
solito dividendum. Hoc autem facio ob remedium anime mee

necnon parentum omnium et avorum meorum, et quia de bonis et orationibus que in predicta ecclesia Deo et eius apostolo iugiter exhibentur partem desidero promoveri.

Si quis igitur tam de meo genere quam de extraneo contra hoc meum voluntarium factum, quod absit, venire presumpserit et hanc meam donationis cartam modo aliquo revocare temptaverit, iram Dei omnipotentis habeat et regiam indignationem incurrat, et si quid invaserit duplo componat, et insuper mille morabitinos ecclesie prefate coactus exsolvat, carta nichilominus in suo semper robore permanente.

Facta carta apud Sanctum Iacobum, mense novembri, in die Sancti Martini, era Ma CCa XLa IXa.

Ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie, hanc cartam quam fieri^{re} iussi roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1a col.) Petro II°, Compostellano archiepiscopo.-
Alfonso, Auriensi episcopo.- Suerio, Tudensi episcopo.-
Roderico, Lucensi episcopo.- Petro, Astoricensi episcopo.-
Iohanne, Ovetensi episcopo.- Roderico, Legionensi episcopo.-
Martino, Cemorensi episcopo.- Gunsalvo, Salamantino
episcopo.- Arnaldo, Cauriensi episcopo.- Ecclesia
Civitatensi vacante.

(Signo rodado)"

(2a col.) Domno Petro Fernandi, regis vassallo existente
et tenente Legionem, Asturias^z et Extrematuram.- Domno
Alvaro Gutierrez, regis maiordomo.- Fernando Fernandi, regis

signifero et teneite Limmam. - Iohanne Fernandi, tenente
Montem Rosum et Transtamarem. - Roderico Gunsalunz (sic)¹,
tenente Sarriam et Montem Nigrum. - Roderico Fernandi,
tenente Cabreiram et Beneventum. - Donno Nuno Nuniz, perticam
Sancti Iacobi.

Gunsalvo Pelagii, regis notario existente. Martinus
Nuniz, subdiaconus, scripsit.²

NOTAS

¹Otra copia en Tumbo A, fol. 65 r.

²GONZALEZ: contradictione.

³ID.: singulas.

⁴ID.: supradictorum.

⁵ID.: falta fieri.

⁶Signum Adefonsi regis Legionis.

⁷GONZALEZ: falta Asturias.

⁸ID.: Gunsalviz.

⁹Fórmula de traslado, sin fecha, realizada por el notario
jurado de Santiago Andrés Pérez.

Alfonso IX da a la catedral de Santiago el diezmo
de las marcas que le corresponden en esa ciudad,
para sustento de un capellán.

Fol. 44 r.-v.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II. nº 281.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V pag. 61.- GONZALEZ: Alfonso
IX. I. págs. 526 y 545-550.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi. amen. Adefonsus.
Dei gratia rex Legionis et Gallecie. dilecto et fidelissimo
suo Petro, eadem Sancte Compostellanae ecclesie reverendo
archiepiscopo, et universo eiusdem sedis capitulo. salutem
et gracie integratam. Dilectioni vestre grates¹ reffero
copiosas, eo quod in loco illo² ubi pater meus rex dominus
Fernandus, bone memorie, sepultus est altare in honorem
Sancti Laurencii construxistis et statuistis ut pro animabus
imperatoris avi mei et iamdicti patris mei necnon parentum
et avorum meorum. et etiam pro remedio anime mee ibi
presbiter missam diebus singulis celebraret³. super quo
vestram prudentiam et circumspectam discretionem laudo per
plurimum et comendo. Per hoc agitur scriptum semper
valitum notum facio universis tam presentibus quam futuris
quod do et concedo vobis et ecclesie vestre vestrisque

successoribus irrevocabiliter perpetuo possidendam decimam
marcharum quas de villa Sancti Iacobi singulis annis habere
debeo. Do inquam illam^m vobis ad sustentationem presbiteri
in predicto altari sicut dictum esut Deo iugiter servientis.

Si quis igitur tam de meo genere quam de extraneo contra
hoc factum meum venire voluerit et hanc cartam infringere
vel hanc donationem modo aliquo revocare attemptaverit iram
Dei omnipotentis habeat et regiam indignationem incurrat. et
si quid invaserit in duplum componat, et pro auxiliu temerario
regie loci in penam milie morabetinos persolvat, carta
nichilominus semper^m in suo robore permanente, et cum Datian
et Abyron^m, quos vivos terra absorbuit, penas luat perpetuas
in inferno.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi.
una cum filio meo infante domino Fernando, robooro et confirmo
et sigillo meo communio.

Facta karta apud Sanctum Iacobum, mense novembri^{mo}, era
Ma CC^a XLVIII^{mo}. Regnante rege domino Adefonso in Legione,
Gallecia, Asturiis et Extrematura.

(ia col.) Predicto Petro III°. Compostellano
archiepiscopo.- Adefonso, Auriensi episcopo.- Suerio,
Tudensi episcopo.- Roderico, Legionensi episcopo.- Pelagio,
Minduniensi episcopo.- Petro, Astoricensi episcopo¹⁷.-
Ruderico, Lucensi episcopo.- Martino, Cemorense episcopo.-
Gundisalvo, Salmantino episcopo.- Arnaldo, Caurensi
episcopo¹⁸.- Ecclesia Civitatensi vacante.

(Signo rodado.)¹⁹

(2a col.) Domno Petro Fernandi, tenente Legionem,
Asturias. Extrematuram et regis vassallo existente. - Alvaro
Guterii, regis maiordomo existente^{**}. - Fernando Fernandi,
regis signifero existente^{**} et tenente Limiam - Iohanne
Fernandi, tenente Montem Rosum et Trastamarem. - Ruderico
Gonzalvi, tenente Sarriam et Montem Nigrum. - Ruderico
Fernandi, tenente Calveriam et Beneventum. - Fernando
Gonzalvi, tenente Taurum et Maioricam.

Gundisaius Pelagis^{**}, regis notarius, scripsit.

NOTAS

¹Otra copia en Tumbo A, fol. 65 r.-v.

²GONZALEZ: falta eadem.

³ID.: gratias.

⁴ID.: falta illo.

⁵ID.: celebret.

⁶ID.: falta per.

⁷ID.: illa inquam.

⁸ID.: falta nichilominus semper.

⁹ID.: Datam et Abiron.

¹⁰ID.: novembris.

¹¹GONZALEZ: añade Iohanne Ovetensi episcopo.

¹²ID.: falta Arnaldo Cauriensi episcopo.

¹³Signum Adefonsi regis Legionis.

¹⁴ ID.: Domno Alvaro Guterriz regis maiordomo.

¹⁵ ID.: falta existente.

¹⁶ ID.: Gensalvus Pelagii, dominij... .

111

1212. noviembre. 7. Ledesma.

Alfonso IX dona al arzobispo de Santiago la
heredad de Fonte de Ferros.

Fols. 50 v.-51 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II. nº 283.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C.. V, pag. 62.

In nomine Domini. amen. Inter cetera quibus maiestas
regia decorari videtur potissimum est renpi sui ecclesias et
precipue cathedrales privilegiis et affluenciis suis copiose
ditare. humiliter venerari ac potencialiter defendere.
nemini enim magis debet regalis gradus defensionem quam his
qui se gladio non defendunt. Iccirco ego Alfonius. Dei
gratia rex Legionis et Gallicie. utilitati ecclesie beati
Iacobi volens consulere et indemnitati eius tam in presenti
quam in posterum cavere. desiderans ne in possessionibus

suis direptioni et rapacitati terras tenendum pateat, do
atque liberaliter concedo vobis domino Petro IIII.
Compostellano archiepiscopo, et per vos predicte ecclesie
gloriosissime apostoli Iacobi, patronis nostri, illam
hereditatem meam de Fonte de Ferros, cum omnibus directuris
et pertinenciis suis, et per terminos de Ponte de Tourones
quomodo vadit per calpedam Colimbrionem usque ad rivum
Siccum, et inde quomodo dividit per rabezan de Fatima, aquis
divertentibus, quomodo descendunt ad aquas de Touroes. Hanc
igitur meam hereditatem vobis do et hereditario iure concedo
Deo et ecclesie vestre in perpetuum, ut eatis habeatis et
libere possideatis sicut ea que melius habetis et liberius
possideatis, vendatis, donatis, commutatis et velie vestrum
de ea imperpetuum faciat.

Si quis igitur tam de meo genere quam de estraneo contra
hoc meum voluntarium factum venire presumpserit et hanc meam
donationis cartam modo aliquo infringere attemptaverit, iram
Dei omnipotentis habeat et regiam indignationem incuriat, et
pro temerario ausu quinque milie aurei persolvat, et quod
invaserit in quadruplo reddat et sit maledictus in secula.

Facta karta apud Ledesmon, VII die novembris, era M^{er} CC^a

L^a.

Ego Alfonsus, Dei gratia Leginensis rex, hanc cartam
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(la col.) Petro IIII. Compostellano archiepiscopo.-

Ecclesia Civitatensi vacante.- Gonzalvo. Salamantino
episcopo.- Martino. Cemorenci episcopo.- Petro. Astoricensi

episcopo. - Roderico, Legionensi episcopo.

(Signo no rodado).

(2a col.) Domno Petro Fernandi, tenente Asturias et
Legionem. - Domno Alvaro Guterri, regis maiordomo. - Domno
Fernando Alvari, regis signifero. - Domno Fernando Fernandi. -
Domno Roderico Fernandi. - Domno Petro Guterri.

Gunsalvo Pelaez^a, regis notario. Martinus Munil,
subdiaconus, notuit.

NOTAS

¹ Original en SANTIAGO, A.H.D., leg. 10, Privilegios reales.
mazo 1. Copia en Tumbo A, fol. 65 v.

² GONZALEZ: falta liberaliter.

³ ID.: patroni.

⁴ ID.: eam.

⁵ ID.: in perpetuum.

⁶ ID.: falta Legionensis.

⁷ ID.: falta Roderico Legionensi episcopo.

⁸ ID.: Pelagii.

Alfonso IX manda que no se moleste al hombre del
arzobispo de Santiago que hacia la presa en la vega
de Astorga.

Fol.: 110 v.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, n° 309.

CT.: ID.: Alfonso IX. I, pág. 154.

Adefonsus. Dei gratia Legionis rex, concilio et
alcaldibus de Astorica, salutem et gratiam. Mando firmiter
vobis quod non sufferatis quod aliquis pignoret vel
inquietet hominem archiepiscopi Sancti Iacobi pro facienda
presa neque aliquo force pro illo molendino quod ipse
archiepiscopus habet in ipsa veiga de Astorica.

Et si quis contra hoc meum mandatum pignoraverit vel
aliquid impedimentum fecerit sit meus fortator et pectet
centum morabitinos. Et mando vobis et meirino quod si me
amatris et gratiam meam vultis habere, pignoretis statim pro
isto meo cauto et nullum amorem inde alicui faciat.

Datum apud Palatios de Valdornia, XVIII die iunii. era M
CCa LIIa.

NOTAS

* GONZALEZ: ipso.

* ID.: alicuid.

113

1214, setiembre, 8. Santiago.

El arzobispo de Santiago don Pedro da en feudo a
don Gonzalo Nuñez de Lara la tierra de Abeancos.

Fol. 17 r.-v.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag. 63.- TABOADA ROCA: Terra
de Melide. pag. 139.- GONZALEZ: Alfonse IX., I, pag. 155.-

ID.: Fernando III. I, pag. 148.

Innotescat tam presenti us quam futuris quod ego
Gundisalvus Nuniz ecclesie Compostellane fidelis
ferigrisius, promitto iuramento corporaliter prestito et
hominatio in manibus eius facto domino Petro, Compostellano
archiepiscopo, et universo eiusdem ecclesie capitulo, quod
per me et per amicos meos semper iurabo dominum
archiescopum predictum et quilibet eius successorem
defendere et amparare terra de Aveancos, quam ad multam

instanciam Legionesis regis domini Aldefonsi et interventu
precum mearum recepistis in concambio sive permutacionem
pro terra et castello de Sancto Georgio, pro quo concambio
ego vobis et ecclesie vestre de cetero magis obnoxius ero:
et in omnibus negotiis vestris et specialiter in cautione et
deffensione predicte terre de Abeancos vos fideliter
adiuvabo.

Scripta carta apud Compostellam, sub era MCCCCLII, et
quodum VI idus septenbris.

114

1214. setiembre, 9. Santiago.

Alfonso IX da a la Iglesia de Santiago la tierra
de Abeancos y el monasterio de Togues a cambio del
castillo de San Jorge.

Fol.: 6 v.-7 v.¹

ED.: TABOADA ROCA: Terra de Melide, pags. 138-139, según
Tumbo A.- GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 313.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 63.- GONZALEZ: Alfonso
IX, I, pág. 155.- PORTELA PAZOS: Anotaciones, pag. 19.

(Christus.)^o In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti amen. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris quod ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie, do Deo et beato Iacobo, patrono meo, et vobis domine Petre quarte, archiepiscopo Compostellane, vestrisque successoribus imperpetuum in concubium castelli de Sam Iurgio sive de Sancto Georgio, terram de Aviancos^o, cum omnibus regalengis suis et nominatim cum Sarantes, cum omnibus pertinenciis et directuris suis et cum monasterio Santi Antonini et cum populacione de Milidi, cum pertinenciis suis, per suos terminos et divisiones antiquas, videlicet, sicut incivit a Ponte de Yso et vadit per rivulum de Yso ad superiorem pontem, et inde per Cruces, et inde per terminos qui dividunt terram de Superato et de Formiana cum terra de Aviancos^o, et' inde vadit per Cornu de Bove et per terminos antiquos qui dividunt terram de Nalar cum Aviancos^o et redit per terminos antiquos ad Portum de Bobus et ferit per suos terminos in flumine Ulle et descendit ad primum per Uliam quounque intrat rivulus qui vocatur Yssus^o in Uliam et descendit per rivulum de Yso quounque vadit ad pontem illum a quo incepimus et per omnes terminos et divisiones antiquas ubicumque potuerint inveniri, sicut umquam eas melius habuit hanc supradictam terram, cum omnibus directuris suis et cum omni iure regio tam in temporalibus quam in ecclesiis, sicut umquam melius^o parata fuit a morti imperatoris usque modo concedo in predictum concubium Deo et beato Iacobo et vobis domine Petre quarte,

archiepiscopae, vestrisque successoribus hereditario iure
imperpetuum possidendam. Hoc autem concubium facio pro pace
et utilitate ecclesie Sancti Iacobi que pro castro Sancti
Iurgii sive Sancti Georgii plurimum a potencioribus regni
mei fuit hactenus infestata.

Si quis igitur tam de genere meo quam de alio hoc
concubium tam a me quam a vobis dominetur Petre,
Compostellane archiepiscopae, sponte factum irritare vel
revocare modo aliquo attentaverit, iram Dei omnipotentis
incurrat et quod de concubio invaserit in quadruplum
restituat et parti alteri decem millia aureorum reddere
teneatur; carta nichilominus in concubio et robore
permanente.

Facta carta apud Sanctum Iacobum, V^o idus septembri, era
M^o CCC LII^a. Regnante rege domin^m Adefonso Legione,
Gallecia, Asturiis et Extrematura.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1^a col.) Predicto Petro, Compostellano archiepiscopo.-
Ruderico, Legionensi episcopo.- Iohanne, Ovetensi episcopo.-
Petro, Astoricensi episcopo.- Ruderico, Lucensi episcopo.-
Pelagio, Minduniensi episcopo.- Fernando, Auriensi
episcopo.- Suerio, Tudensi episcopo.- Martino, Cemorensi
episcopo.- Gunzalvo, Salamantino episcopo.- Lumbardo,
Civitatensi episcopo.- Giraldo, Caurensi episcopo.

(Signo rodado).¹²

(2^a col.) Sancio Fernandi, fratre regis, tenente

Legionem. Cemoriam et Extrematuram. - Roderico Gomez, tenente
Montem Rosum et medietatem de Trastamar. - Fernando Fernandi,
tenente Limiam. - Gunzalvo Nunez, vassallo regis existente. -
Fernando Guncalviz^{**}, tenente Taurum et Maioricam. - Fernando
Guterriz, vassallo regis existente.

Petrus Petri, canonicus Sancti Iacobi, domini regis
vicechancillarius^{**}, fecit scribi.

NOTAS

¹Otra copia en Tumbo A. fol. 66 r.v.

²TABOADA ROCA: falta el crismón.

³ID. y GONZALEZ: in perpetuum.

⁴GONZALEZ: Amancos.

⁵ID.: deinde.

⁶ID.: Amancos.

⁷TABOADA ROCA: e.

⁸GONZALEZ: Amancos.

⁹TABOADA ROCA: quosque.

¹⁰GONZALEZ: Isso.

¹¹ID.: falta melius.

¹²ID.: domne.

¹³ID.: domno.

¹⁴Sigilum Adetonsi regis Legionensis.

¹⁵GONZALEZ: Guncalviz.

¹⁶ID.: vicecancellarius.

115

1215. marzo, 2° Astorga.

Alfonso IX dispone que sus hombres puedan pasar a la tierra de Santiago y los vasallos de ésta a la de aquél, con ciertas condiciones.

Fol.: 12 r.v. y en 77 r.-78 v., en confirmación de Alfonso X de 1252, noviembre, 3.

ED.: HINOJOSA: Colección, págs. 145-147, sin fecha.-
GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 318.

TRAD.: LOPEZ FERREIRO: Fueros, I, págs. 336-338 y 3ª edición, págs. 353-354.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag. 65.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, págs. 242-243 y 431.

Alfonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallicie, universis conciliis et omnibus hominibus de regno suo¹, salutem et gratiam. Notum sit vobis quod² Petrus IIII³, Compostellanus archiepiscopus, posuit in eleccione mea quod vel homines de

villis et possessionibus suis, non transirent ad viillas et
possessiones et populationes meas neque' mei ad suas. et si
transirent non levarent" hereditates suas quas haberent ibi
unde recederent", vel quod et homines sui libere transirent
cum suis hereditatibus de' possessionibus ad meas et mei de'
meis ad suas. Ego vero, considerata utilitate omnium hominum
de regno meo, et volens illis suam libertatem conservare",
habita deliberatione elegi potius ut et sui de suis villis
et locis et possessionibus transeant quando voluerint ad
meas et mei de meis villis et possessionibus transeant pro
voluntate sua ad suas archiepiscopi, ita. scilicet", quod
de hereditatibus' eorum que fuerint forarie' faciant
domini earum illud forum pro eis sive mihi sive eidem
archiepiscopo qui scilicet nostrum' fuerit dominus illius
loci in quo est illa'" hereditas. Ille vero qui transierit
totum forum quod facere debuerit pro" se ibi faciat ubi
caput tenuerit et ubi moratus fuerit, et pro hereditatibus
suis foraris'" ibi faciat forum suum, quod facere solebat
ubi fuerint hereditates sicut dictum est. Preter quam'" de
decimis que dantur ecclesiis quas solvet'" ibi ubi ius
dictaverit et loci consuetudo exegerit. Si quis autem morans
et habitans in villa archiepiscopi fecerit se vicinum in
villa mea vel habitans in villa mea fecerit se vicinum in
villa sua et non mutaverit mansionem ibi ubi manet, faciat
totum forum suum sicut alii qui non sunt'" vicini nisi
illius loci sive ville in qua ipse manet. Et illi quorum
vicinus factus est nec transivit'" ad eos nullam faciant

contrariam^m hominibus illius ville in qua manet ille nec
illi qui se vicinum fecit eorum, quoniam si fecerint et
admoniti se non emendaverint pectent mihi et domino
archiepiscopo mille morabetinos^m; et ego promitto ipsi
archiepiscopo quod bona fide faciam^m ut illi morabetini
solvantur mihi et archiepiscopo^m si invenero unde. Preterea
si contra hoc statutum meum aliquis impedire^m voluerit
hominem^m archiepiscopi. ut dictum est, transeuntem ad me
vel meum transeutem^m ad illum et admonitus non
destiterit^m, pectet similiter supradictam^m penam mihi
archiepiscopo^m. Et ego similiter promitto quod exigam
dictam penam mille morabetinos^m ad opus mei^m et
archiepiscopi^m, liceat etiam ipsi archiepiscopo supradictos
iniuriatores et contrariatores^m per censuram ecclesiasticam
cohercere donec sibi iuxta tenorem et modum satisfaciant
supradictum. Liceat etiam illi modis omnibus quibus potuerit
et voluerit ipsam penam petere et exigere ad opus mei et
sui^m.

Facta carta apud Astoricam. XX° II° die marci. era Ma
CC^a LIII^m.

Ego rex dominus^m Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo^m et sigillo meo communio.

(1^a col.) Martino, Cemorensi episcopo. cf.- Ruderico,
Legionensi episcopo, cf.- Iohanne, Ovetensi episcopo, cf.-
Petro, Astoricensi episcopo. cf.- Fernando, Auriensi
episcopo, cf.- Suerio, Tudensi episcopo, cf.- Ruderico,
Lucensi^m episcopo, cf.- Pelagio, Mindoniensi episcopo, cf.-

Gundisalvo, Salamantino episcopo, cf.- Lombardo, Civitatensi
episcopo, cf.- Giraldo, [C]auriensi episcopo, cf.
(Signo rodado, sin leyenda).

(2a col.) Sancio Fernandi, fratre regis, eiusdem
signifero, tenente Legionem, Cemoram et Extrematuram, cf.-
Fernando Fernandi, tenente Castrum Turafe et Albam de
Aliste, cf.⁴⁰- Ruderico⁴¹ Fernandi, tenente Beneventum, cf.-
Fernando Gunsalvi, tenente Taurum et Maioricam, cf.-
Iohanne Fernandi, tenente Allarit et Milmandam et Montem
Rosum, cf.

Ego Martinus Pelagii, de mandato Petri Petri⁴²,
archidiaconi et domini regis cancellarii, scripsi et cf.⁴³

NOTAS

¹HINOJOSA: meo.

²ID.: falta vobis quod.

³ID.: nec.

⁴ID.: levavent.

⁵ID.: residerent.

⁶ID.: falta de.

⁷ID.: falta mei de.

⁸ID.: servare.

⁹ID.: falta et.

¹⁰ID.: taliter.

¹¹ Repite he.

¹² HINOJOSA: fonane.

¹³ ID.: nostrorum.

¹⁴ ID.: falta illa.

¹⁵ ID.: dabit per.

¹⁶ ID.: foranis.

¹⁷ ID.: preterea quantum.

¹⁸ ID.: ecclesiis solvat.

¹⁹ ID.: fuerint.

²⁰ ID.: seu transit.

²¹ ID.: forciam hominibus.

²² Borrado iniuriator: HINOJOSA: falta; Fol. 77 v: per
medium; GONZALEZ: [iniuriator].

²³ HINOJOSA: faciat.

²⁴ Cfr. nota 22.

²⁵ Fol. 77 v.: impendere.

²⁶ HINOJOSA: hominibus.

²⁷ ID.: meos transeuntes.

²⁸ ID.: desistat.

²⁹ ID.: supradictas

³⁰ Cfr. nota 22.

³¹ GONZALEZ: morabitinorum.

³² HINOJOSA: mihi.

³³ Cfr. nota 22.

³⁴ HINOJOSA: supradicto in inviatores et gravatores.

³⁵ ID.: meum et suum.

³⁶ ID.: facta la data completa.

³⁷ID.: ego dominus.

³⁸ID.: falta confirmo.

³⁹ID.: Rudirico. Lucense.

⁴⁰GONZALEZ: falta Fernando Fernandi, tenente Castrum Turafe
et Albam de Aliste, cf.

⁴¹ID.: Fernando.

⁴²HINOJOSA: post petitionem.

⁴³ID.: signavi.

116

1215, mayo, 9. Orense.

Alfonso IX da a la Iglesia de Santiago la tierra
de Valcarcel con sus términos y derechos, excepto el
portazgo.

Fols. 11v.-112 v.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi. amen. Inter cetera
que ad regiam pertinet dignitatem illud est precipuum
videlicet ecclesias diligere ac venerari. et de affluentis
suis eas largissime ditare. ut terrena largiens celestia
valeat promereri. Iccirco ego Adefonsus. Dei gratia rex
Legionis et Gallecie. quia vos. domne Petre quarte.
Compostellane archiepiscope. ecclesiam gloriosissimi

apostoli Iacobi ad meam instanciam consecratis, cuius dedicationi mente et corpore interfui, offero Deo et ipsi glorioissimo apostolo Iacobo, patrono meo, et vobis vestrsique successoribus in perpetuum possidendam terram de Valcarcer, que per hos terminos determinatur, videlicet, per aquam de Burvia et per Landoirum, per Canosam, per campum de Meigion Fric, per picum de Petra Cavalar, per caustum de Cesuras, per Cidadelam, per portellum de Casteneiras, per Padornellum, per caput de Aquis Rubeis, per marcum petrinum de Petra Fita, sicut divertunt aque per caput de Vitibus, per Auz, per serra de Ardecalvos, per Argentarium, per fontem de Texeira, per penam Cabriteiram, per cotelas de Faro, per petram de Sandeos, per covas de Palumbas, per padorneum cœ Villa Rovin, per abedul de Cima de Valles, per penam de Osseu, per portellam de Moral, per çimam de Monte Acuto, per carvallum de Prova, per caustum de Dragunte quod possuerunt in valle Sancti Felicis et sicut iungitur aque de Burvia. Predictam itaque terram per prefatos terminos et per divisiones antiquas ubicumque potuerint inveniri do vobis, cum omnibus directuris suis et cum portatico equorum sicut dominus terre illud percipere solebat, nam aliud portaticum mihi retineo ut illam habeatis et possideatis cum pertinenciis suis omnibus sicut ea que melius habetis et liberius possidetis. Hoc autem facio ob remedium anime mee et animarum patris mei et parentum meorum et quia in orationibus que in predicta ecclesia Deo et glorioissimo apostolo Iacobo iugiter exhibentur partem desidero

promereri.

Si quis igitur tam de genere meo quam de extraneo contra
hoc meum spontaneum factum venire presumpserit et hanc mee
spontanee donationis cartam ausu temerario infringere modo
aliquo attemptaverit, iram Dei omnipotentis habeat et regiam
indignationem incurrat, et si quid invaserit in duplum
restituat, et pro temerario ausu regie parti et ecclesie
Sancti Iacobi mille aureos reddere compellatur et tandem cum
Iuda Domini traditore et cum Data et Abiron, nos vivos
terra absorbuit, penas luat perpetuas in inferno, et carta
suum robur semper retineat inconcussum.

Facta carta apud Auriam, IX^a die madii, era Ma CC^a LIII^a.

Ego rex dominus Adefonsus hanc cartam quam fieri iussi
roboro et confirmo et sigillo meo communio.

(1^a col.) Ruderico, Legionensi episcopo.- Iohanne,
Ovetensi episcopo.- Petro, Astoricensi episcopo.- Ruderico,
Lucensi episcopo.- Pelagio, Minduniensi episcopo.- Fernando,
Auriensi episcopo.- Suerio, Tudensi episcopo.- Martino,
Cemorensi episcopo.- Gonçalvo, Salamantino episcopo.-
Lombardo, Civitatensi episcopo.- Giraldo, Cauriensi
episcopo.

(Signo rodado)¹.

(2^a col.) Sancio Fernandi, frater regis, eius signifero.
tenente Extrematuram et Cemoram, Legionem, Rocam, Lunam et
Castrum Novum.- Ruderico Gomez, tenente Transtamarem,
Sarriam et Montem Nigrum.- Iohanne Fernandi, tenente Montem
Rosum, Allariz et Riberam.- Ruderico Fernandi de Valle

Ornie, Beneventum et Villam Fafilam.- Fernando Gonzalvi.
tenente Taurum et Maioricam.- Gonzalvo Menendi, tenente
Cauriam et Alcantara.- Nuno Nuniz, tenente Toronium.-
Fernando Guterriz, tenente burgum de Rippa Avie.- Fernando
Fernandi, tenente Castrum Torafe et Senabriam.- Ruderico
Fernandi, tenente Trives et Caldelas et Quirogam.- Ordonio
Alvariz, tenente Casum.

Petrus Petri, canonicus Sancti Iacobi, scripsit.

NOTAS

*Signum Adefonsi regis Legionis.

117

1215, mayo, 9. Orense

Alfonso IX da a la Iglesia de Santiago la tierra
de Valcárcel con sus términos y derechos, salvo el
portazgo.

Fols. 142 v.-143 v.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II. nº 321.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag. 61.- LACARRA:
Peregrinaciones, I, pags. 309-310, dandole fecha de 1315 y
atribuyéndolo a Alfonso XI.

In nomine Domini. amen. Inter cetera que ad regiam
pertinent dignitatem illud est precipuum ecclesias regni sui
diligere ac venerari et de affluentibus suis eas largissime
ditare, ut terrena largiens celestia valeat promereret.
Iccirco nos Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie,
quia vos, domine Petre quarte, Compostellane archiepiscopae,
ecclesiam gloriosissimi apostoli Iacobi ad nostram
instanciam consecrastis, cuius dedicationi corpore et mente
interfuiimus offerimus Deo et et ipsi gloriosissimo apostolo
Iacobo patrono nostro, et vobis vestrisque successoribus.
in perpetuum possidendam, terram de Valcarcer, per suos
terminos et divisiones antiquas, cum omnibus directuris suis
que ad regiam pertinent vocem, excepto portatico, ut ab hac
die in antea vos et successores vestri ipsam terram per suos
terminos sicut eos unquam habuit maiores et meliores in
perpetuum habeatis, possideatis, sicut ea que melius habetis
et liberius possidetis. Hoc autem facimus ob remedium anime
nostre et parentum nostrorum et quia in bonis et orationibus
que in ipsa ecclesia Deo iugiter exhibentur partem
desideramus largiente Domino promereret.

Si quis igitur contra hoc factum nostrum spontaneum tam
de nostro genere quam de extraneo venire voluerit et hanc

nostre donationis cartam ausu temerario infringere
attemptaverit, iram Dei omnipotentis habeat et regiam
indignationem incurrat, et si quid invaserit in duplum
resticuat et mille morabitinos persolvat, carta semper in
suo robore permanente, ut tandem cum Iuda, Domini traditore,
et cum Dathan et Abiron, quos vivos terra absorbuit, penas
luat perpetuas in inferno.

Facta carta apud Auriem, VIII die maii, era M³ CCA La
IIIa.

Ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie, hanc
cartam quam fieri iussi roboro et confirmo et sigillo meo
communio.

(1^a col.) Ruderico, Legionensi episcopo.- Iohanne,
Ovetensi episcopo.- Ruderico, Lucensi episcopo.- Petro,
Asturicensi episcopo.- Martino, Cemorense episcopo.-
Gunzalvo, Salamantino episcopo.- Lumbardo, Civitatensi
episcopo.- Suerio, Tudensi episcopo.- Pelagio, Minduniensi
episcopo.- Giraldo, Cauriensi episcopo.

(Signo rodado).

(2^a col.) Domno Sancio Fernandi, reis signifero, tenente
Legionem, Cemorem et Extrematuram.- Domno Ruderico Gomiz,
tenente Trastamarem, Sarriam et Montem Nigrum.- Domno
Iohanne Fernandi, tenente Limiam.- Domno Fernando
Guterri.- Domno Nuno Nuniz.- Domno Fernando Fernandi.-
Domno Ruderico Fernandi de Calderas.- Domno Ruderico
Fernandi.- Domno Fernando Gunzalvi.

Magister Michael, domini regis notarius, scripsit.

NOTAS

"Este documento es prácticamente igual al anterior variando, y por eso lo ponemos como distinto. Los títulos, que aquí son mas, y añadiendo los límites de la "terra" de Valcárcel.

"GONZALEZ: Valcarcer.

"Signum Adefonsi, regis Legionis.

"GONZALEZ: falta Tenente Limiam.

"ID.: falta.

"ID.: falta.

"ID.: falta.

118

[1216], febrero, 20. Letrán.

Inocencio III aprueba la permuta realizada entre la Iglesia compostelana y Alfonso IX el 9 de setiembre de 1214.

Fol. 256 r.-v.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 63.- TABOADA ROCA: Terra

de Melide, pag. 139.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei. Venerabilis
fratri archiepiscopo et dilectis filiis capitulo
Compostellano, salutem et apostolicam benedictionem. Cum a
nobis petitum, quod iustum est et honestum, tam vigor
equitatis quam ordo existit rationis ut id per sollicitudinem
officii nostri ad debitum perducatur effectum. Sane
postulantis a nobis ut concambio quod de castello San Iurgii
pro terra de Avianos cum carissimo in Christo filio nostro
illustri rege Legionensi, considerata ecclesie Compostellanae
utilitate, fecistis. dignaremur favores apostolici presidium
impertiri. Eapropter, venerabilis in Christo frater et
dilecti in Domino filiis vestris justis postulationibus
grato concurrentes assensu, concambium ipsum, sicut iuste ac
utiliter factum esse dinoscitur, auctoritate apostolica
confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus.
Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre
confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem
omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius
se noverit incursum.

Datum Laterani, X kalendas marci, pontificatus nostri
anno septimo decimo.

(216, julio, 17, Zamora.

Alfonso IX acota en favor de la catedral de Santiago las villas de Archos y Arquillinos.

Fols. 114 v.-115 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 336.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 62.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, pág. 167.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi, amen. Quoniam ea que in presenti fiunt cito a memoria elabuntur nisi scripture testimonio confirmentur, scriptura enim nutrit memoriam et oblivionis incomoda precul pallit. Iccirco ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallicie, notum facio omnibus tam presentibus quam futuris per hoc scriptum perpetuo duraturum et valiturn, quod facio vobis domino Petro quarto, Compostellano archiepiscopo, vestrisque successoribus, hanc presentem incautationis paginam de illis villis vestris Archos, videlicet et Arquillinos, cum totis suis pertinenciis et directuris: et pono cautos meos in circuitu ipsarum villarum, ut per ipsos cautos et hanc incautationis cartam predicte ville sint semper ab omni violentia atque iniuria amparate et defense.

Quicumque igitur tam nobilis quam infobilis contra hanc
meam incautationis cartam venire attemptaverit et infra
predictos cautos aliquid forciam seu tortum sive desertam
aucu temerario vobis vel omnibus vestris seu rebus facere
presumpserit, iram Dei omnipotentis et regiam indignationem
incurrat, et si quid invaserit in duprum vobis restituat et
in penam pro ausu temerario milia vobisque per medio duo
milia morabetinos exsolvat, carta nichilominus semper in suo
robore permanente.

Facta carta apud Cemortum, XVII die iulii, era Ma CCa
LIIIA.

(1a col.) Eodem Petro III existente archiepiscopo
Compostellano.- Fernando, Auriensi episcopo.- Iohanne.
Tudensi episcopo.- Ruderico, Lucensi episcopo.- Iohanne.
Ovetensi episcopo.- Ruderico, Legionensi episcopo.- Petro,
Astoricensi episcopo.- Martino, Gomorensi episcopo.-
Gunzaivo, Salamantino episcopo.- Lundario, Civitatensi
episcopo.- Geraldo, Cauriensi episcopo.

(Signo no roldo.)

(2a col.) Domno Sencio Fernandi, regis signifero, tenente
Legionem, Cemoram et Extrematuram.- Domno Ruderico Gomiz,
tenente Trastamarem, Montem Nigrum, Sarriam et Montem
Rosum.- Domno Fernando Guterri, tenente Limiam et Lemos.-
Domno Nuno Nuniz, tenente Toronium.- Domno Ruderico Fernandi
Fedo, tenente Astoricam et Beneventum.- Domno Fernando
Gunzalvi, tenente Taurum et Majoricam.- Domno Nuno Froile,
tenente Rodam et Almanciam.

Petro Petri, archidiacono Salamantino, tenente
cancellarium, magister Michael, domini regis notarius.
scripsit.

120

1216, agosto, 20. Zamora.

Alfonso IX confirma a la iglesia de San Lorenzo,
que había construido en Compostela el obispo Martín
de Zamora, cuanto este le había dado.

Fol. 36 v.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, n° 339.

REG.: VAZQUEZ MARTINEZ: Fuentes III, pag. 39.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag. 118.- GONZALEZ: Alfonso
IX, I, pág. 168.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi et eius gratia
atque virtute, amen. Sapientia Patris per Salomonem loquitur
dicens: "per me reges regnant et legum conditores scribunt
iusticiam"; et iterum: "cor regis in manu Dei est et ubi
voluerit inclinabit illud".² Quia ergo corda regum per Regem

regum inclinantur ad bonum, primum est ut ecclesiis Dei, que
domus Domini dicuntur a Domino, libertatibus donare,
privilegiis munire, munificenciis augere debeat et honore.
Eapropter ego Adefonsus, Dei gratia Legionis rex, una cum
filiis meis, per hanc cartam perpetuo vallitaram, concedo et
confirmo ecclesie Sancti Laurencii quam domine Martine,
Zamorensis episcope, Compostelle edificastis, omnia que tam
de patrimonio vestro quam cunctio donacionis vel emptionis
vel alio quocumque modo acquisita eidem ecclesie contulistis
vel in futurum conferetis firma permaneant ac iure perpetuo
inconcussa.

Et quicumque ea cuiuscumque professionis vel ordinis
invadere, auferre, molestare vel impedire temptaverit, pro
ipso temeritatis sue ausu mille aureos parti regie persolvat
et duplum eius quod auferre presumpserit per regem vel eius
vicarium predicte ecclesie reddere compellatur, rebus
predictis in sua firmitate et integritate apud ipsam
ecclesiam permanentibus inconcusse.

Facta carta apud Zamoram, XX die augusti, era Ma CCa
LIIIIa. Ipso eodem rege Adefonso regnante in Legione et
Gallecia et Asturiis.

(la col.) Petro IIIO, Compostellano archiepiscopo.-
Petro, Asoricensi episcopo.- Fernando, Auriensi episcopo.-
Iohanne, Tudensi episcopo.- Iohanne, Ovetensi episcopo.-
Roderico, Legionensi episcopo.- Martino, Zemorensi
episcopo.- Gunçalvo, Salamantino episcopo.- Lombardo,

Civitatensi episcopo. - Geraldo, Caurensi episcopo.¹

(2^a col.) Donno Sancio Fernandi, regis signifero, tenente Legionem Asturias, Zenoram et Strematianum. - Donno Roderico Gomez, tenente Trastamar et Montem Rosum, Sarriam et Montem Nigrum. - Donno Fernando Guterri, tenente Limiam. - Donno Iohanne Gunsalvi, tenente Ovetum et Abeles et Castro Tarafe². - Donno Fernando Gunsalvi, tenente Villam Lobos et Castrum Teriam.

Donno Petro Petri, archidiacoño Salamanco, tenente cancellariam. Michaelis Ruderici notuit.

NOTAS

¹ Original en SANTIAGO, A.C., carpeta 2/27.

² Prov. 8, 18.

³ Prov. 21, 1.

⁴ Espacio para poner el signo rodado.

⁵ GONZALEZ: falta Tarafe.

⁶ ID.: Michael.

Honorio III confirma a la iglesia compostelana una
viña en Caldas y la iglesia de Arnois.

Fol. 269 v.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V. pag. 68, como en fol. 209.- SA

BRAVO: Caldas, pag. 167 nota 2, con el fol. 209.

Honorius episcopus, servus servorum dei. Dilectis filiis
capitulo Compostellano, salutem et apostolicam
benedictionem. Iustis petencium desideriis dignum est nos
facilem prebere assensum et vota que a rationis tramite non
discordant effectu prosequente complere. Eapropter dilecti
in Domino filii vestris iustis postulationibus grato
concurrentes assensu dum ad portam occidentalem ecclesie
Compostellane et vineam in villa que Caldas de Rex
vulgariter appellatur, positas nechon et ius quod habetis in
ecclesia de Hasnois, cum menetate cauti de Hasnois, qui de
donatione venerabilis fratribus nostri Petri, Compostellani
archiepiscopi, vos progenitis canonice ussecutus, sicut ea
omnia iusta ac pacifice possidetis vobis et per vos eidem
ecclesie vestre, auctoritate apostolica, confirmamus et
presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino
hominum liceat hanc reginam nostre confirmationis infringere
vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc atemptare presumpserit, indignationem
omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius

se noverit incursum.

Datum Laterani. XIII kalendas februarii. pontificatus
nostri anno secundo.

122

1218, abril, 15. La Coruña.

Alfonso IX manda que ningún particular exija cosa
alguna en los cotos de Abegondo, San Félix y otros
que eran propiedad de la Iglesia compostelana.

Fols. 154 v.-155 r. y 67 v.-68 r. en confirmacion de
Fernando III de 1232, febrero, 29.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II. nº 360.

CF.: LOPEZ FERREIRO: II.C. V. pag. 64.

In Dei nomine ei eius gratia, amen. Notum sit omnibus et in
presentibus quam futuris per hoc scriptum firmissimum
perpetuo valitum quod ego Adelphus, Dei gratia rex
Legionis et Gallicie, do et concedo Deo et ecclesie beati
Iacobi et vobis domino Petro, eiusdem sedis archiepiscopo, et
universo Compostellane ecclesie capitulo, vestrisque
successoribus, do inquit et firmiter incaute quod nullus

ricome seu quicumque alius de parte sua intret vobis pro aliqua causa nec pro petito, nec pro morabetino, nec pro quacumque alia exactione sive in petitione in istos cautos vestros, videlicet. Palen, Monte Altum, Avegondo, Piavela, Sanctum Felicem, Bandogiam, Sanctum Vicentium de Calamouco, Luvre, Cervales, Ceser et Recelli. Hoc autem facio vobis ob remedium anime mee et animarum parentum meorum et quia de bonis et de orationibus que in ipsa Compostellana ecclesia Deo iugiter exhibentur partem ipso largiente desidero promereri.

Si quis igitur contra hoc factum meum ad irrumpendum venire presumpserit aut hanc cartam incautationis modo aliquo infringere attemptaverit, iram Dei omnipotentis et regiam indignationem incurrat et quantum invaserit in duplum restituat et parti regie mille morabitinos in penam persolvat, carta semper robur firmissimum obtinente.

Facta karta apud Cruniam, mense aprilis, die Sancto Pasche, era M^æ CC^æ L^æ VI.

Ego Adefonsus rex hanc cartam quam fieri iussi roboro et confirmo, sigillo meo ac signo proprio communio.

(1^a col.) Eodem supradicto Petro IIII^æ existente Compostellane sedis archiepiscopo.- Ruderico, Lucensi episcopo.- Fernando, Auricensi episcopo.- Petro. Astoricensi episcopo.- Pelagio, Mindoniensi episcopo.

(Signo no rodado.)

(2^a col.) Domno Sancio Fernandi, tenente Asturias. Legionem, Beneventum, Cemoram et Extrematuram, ipso

existente signifero domini regis.- Domno Ruderico Gomiz,
tenente Montem Rosum et Montem Nigrum Sarriam et
Trastamarem.- Domno Martino Sancii, tenente Limiam et
Berizum cum Bueza.

Petro Petri, archidiacono Salamantino, tenente
cancellarium. Magister Michael, domini regis notarius,
scripsit et cf.

NOTAS

¹Otra copia en Tumbo A, fol 66 r.

²Da fecha 16 de abril.

123

1218, agosto 8. Carrion.

Fernando III exime de fonsado y todo tributo regio
a la villa de Ledigos en favor del arzobispo de
Santiago.

Fols. 129 r.-130 r. y 116 r.-117 v., en confirmación de
Alfonso X de 1254, diciemb

ED.: DE MANUEL: Memorias, pág. 264 de confirmación de
Alfonso X.- GONZALEZ: Fernando III, II, nº 36.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs. 71-72.

(Christus.) Presentibus notum sit et futuris quod ego Ferrandus, Dei gratia rex Castelle et Toleti, ob reverenciam beatissimi^z apostoli Sancti Iacobi, quem et patronum in terris et intercessore habere desideramus in celis, et intuitu etiam domni Petri, Compostellani archiepiscopi, cuius devotionem et affectum circa nos et negotia nostra invenimus utilem et habemus acceptum^r, villam de Ledigos, Compostellane ecclesie pia illustrissimi avi nostri^z domni Adefonsi, felicissime memorie, concessione, et fidelium pro avorum nostrorum oblatione^r, ab antiquo concessam, nostre protectionis privilegio comunimus, et eam de cetero liberam esse censemus^r ad omni regia petitione^r et ab expeditione sive fonsato et omnibus regiis exactioribus et tributis et ab omni verec mamposteria ut^r scilicet homines commorantes ibi nulli teneantur servire^r mampostario^z sive alii nisi ecclesie beati Iacobi et archiepiscopo Compostellano, vel qui ipse mandaverit, nec aliquis majoribus noster^z vel alterius aliquam ibi habeat^r potestatem vel ingressum.

Si quis vero hanc cartam infringere diminuere in aliquo presumpserit, iram Dei omnipotentis plenarie incurrat et regie parti mille aureos in cauto persolvat et dampnum quod in predicta villa intulerit duplicatum restituuet^z.

Facta carta apud Carrionem, VIII° die augusti, era Ma CCa
La sexta^{ta}.

Et ego rex Fernandus, regnans in Castiella et Toleto,
hanc cartam quam fieri iussi manu propria roboro et
confirmo.

Roderics, Toletane sedis archiepiscope, Hyspaniarum
primas, cf.

(1^a col.) Tellus, Palentinus episcopus, cf.- Mauricius,
Burgensis episcopus, cf.- Rodericus, Segontinus episcopus,
cf.- Giraldus, Secobiensis episcopus, cf.- Melendus,
Exomelensis episcopus, cf.- Garsias, Conchensis episcopus,
cf.- Dominicus, Abulensis episcopus, cf.- Dominicus,
Placentinus episcopus, cf.

(Signo rodado)¹².

(2^a col.) Rodericus Didaci, cf.- Alvarus Didaci, cf.-
Alfonsus Tellii, cf.- Rodericus Roderici, cf.- Suerius
Tellii, cf.- Guillelmus Petri, cf.- Garsias Ferrandi,
maiordomus regi e. cf.- Gonçalus Petr. de Arnellus, maior
merinus in Castella, cf.

Iohannes, domini regis cancellarius. abbas Sancti
Anderii (sic), cf.- Egidius, iussu cancellarii, scripsit.

NOTAS

¹Otra copia en SANTIAGO A.C., en confirmacion de Enrique III

de 1392, febrero, 20, confirmatoria a su vez de otras anteriores.

*DE MANUEL: virtuosissimi.

*ID.: acertam.

*ID.: mei.

*ID.: obligationem.

*ID.: fata desde et eam hasta censemus.

*ID.: pensione.

*ID.: omni madposteria et: GONZALEZ: falta omni mampostaria ut.

*DE MANUEL: sercure.

*ID.: madpostaria: GONZALEZ: mampostaro.

*DE MANUEL: aliquid mayorinus nostri.

*ID.: habeant.

*ID.: contu...damnum quod predicta villa tutellerit duplicatum restituat.

*ID.: 8 die aprilis, era mil doscientos cincuenta e seis.

*En torno: "Gonçalus Roderici maiordomus curie regis, cf.- Lupus Didaci, alferiz regis, cf.". Signum Ferrandi regis Castelle.

[1219], julio, 15. Rieti.

Honorio III otorga a los obispos de la provincia

de Santiago el que sólo se reunian en concilio cada tres años.

Fol. 224 v.-225 r.¹

ED.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, ap. XI.- MANSILLA: Honorio III., nº 231.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag. 69.- LINEHAN: La iglesia. págs 15 y 261.

Honorius episcopus. servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus² archiepiscopo Compostellano et suffra[ga]neis eius, salutem et apostolicam benedictionem³. Intellecto per litteras vestras. quod provincia vestra dissimiliter aliis ordinata, ad provinciale concilium non potestis annis singulis difficultate nimia convenire⁴, secundum statutum concilii generalis, auctoritate vobis presentium indulgemus, ut non nisi singulis trienii⁵ convenire teneamini pro huiusmodi concilio celebrando. Nulli ergo omnino hominum liceat han paginam⁶ nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire.⁷

Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum se noverit incursum⁸.

Datum Reati, idus⁹ iulii, pontificatus nostri anno tertio.

NOTAS

- *MANSILLA: falta desde Honorius hasta fratribus.
*ID.: falta desde salutem hasta benedictionem.
*ID. y LOPEZ FERREIRO: convenire.
*ID., ID.: triennis.
*MANSILLA: falta desde omnino hasta paginam; LOPEZ FERREIRO:
falta desde omnino hasta incursurum.
*MANSILLA: falta desde vel hasta contraire.
*ID.: falta desdse hoc hasta incursurum.
*ID y LOPEZ FERREIRO: idibus.

125

1219, octubre, 6. Santiago.

Alfonso IX confirma la concesión hecha al cabildo
de Santiago de trescientos maravedis al año en La
Coruña.

Fols. 148 r.-v. y 203 r.-204 r., en confirmación de Fernando
III de 1232, febrero, 29.

ED.: G_NZALEZ: Alfonso IX, II, n° 379.

CT.: LOPEZ FERRERO: H.C., V, pág. 61.

In Dei nomine. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis quod ego dominus Adefonsus, Legionensis^r rex, concedo et confirmo capitulo Sancti Iacobi CCC^{xx} morabetinos, quos dudum eidem capitulo concesseram et assignaveram in Crunia annis singulis percipiendos; et mando quod vicarius ipsius capituli a kalendis ianuarii percipiat annuatim omnes proventus ipsius ville et portus quounque sit integratus de ipsis CCC^{xx} morabetinis, semper tamen per manum hominis^r infantium nostrarum filiarum domne Sancie et domne Dulcie, qui fuerit ibi et homo ipsarum nichil inde quounque vicarius capituli sit integratus.

Si quis igitur hoc factum nostrum infringere aut contrariare presumpserit, iram Dei omnipotentis et regiam indignationem incurrat, et quantum prendiderit eidem capitulo duplet et CCC^{xx} morabetinos in eam persolvat.

Facta carta Composteile, era M^a CC LVII et quotum^r pridie nonas octobris.

NOTAS

* GONZALEZ: Legionis.

* ID.: falta hominis.

* ID.: quod.

126

1219, octubre, 6. Santiago.

Las infantas doña Sancha y doña Dulce cconfirman a la Iglesia de Santiago trescientos maravedias anuales que le había dado su padre en La Coruña.

Fols. 135 r -v. y 220 v.-221 r.

ED: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº378, erroneamente como en el fol. 45.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág 61.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, pág. 246.

In Dei nomine. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis quod nos infantes domna Sancia et domna Dulcia concedimus et confirmamus capitulo Sancti Iacobi illos CCC^{ro} morabetinos quos dominus Adefonsus, illustrissimus rex Legionis , pater noster,

asignavit eidem capitulo annis singulis habendos in Crunia,
et mandamus quod vicarius¹ suus a kalendis ianuarii²
percipiat anuatim³ omnes proventus ipsius ville et portus
quousque sit integratus de ipsis CCC morabetinos, semper
tamen per manum hominis nostri qui ibi fuerit, et homo
noster nichil inde percipiat quousque vicarius capituli sit
integratus.

Si quis igitur hoc factum nostrum infringere aut
contrariare⁴ presumpserit, iram Dei omnipotentis et regiam
indignationem incurrat, et quantum prendiderit capitulo
duplet⁵ et CCC morabetinos in pena persolvat.

Facta carta Compostelle, era Ma CCC LVIa, et quotum⁶
pridie nonas octobris.

NOTAS

¹Fol. 135: vicarius.

²ID.: ianuariis y § borrada por expuntuación.

³ID.: annuatim.

⁴ID.: contraire.

⁵ID.: dupplicet.

⁶GONZALEZ: quot.

1219. octubre. 8. Bárcena.

Alfonso IX acota la iglesia de Canelada en favor
del arcediano Juan Cresconiz.

Fol. 27 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II. nº 380.

CT.: GONZALEZ: Alfonso IX. I. pags. 194 y 558-560.

Notum sit omnibus presentem paginam inspecturis quod ego Adefonsus. Dei gratia Legionensis rex. incauto archidiacono domno Iohanni Cresconii illam suam ecclesiam Sancte Marie de Canelada cum sua feligresia et cum totis suis directuris. sicut eam habere debet per totos terminos suos: unde deffendo firmiter quod nullus faciat ei malum nec contrarium in illa.

Et qui inde aliud fecerit iram meam habebit. et si quid prendiderit duplabit. et mihi C morabetinos pectabit.

Datum in Varzena. VIII die octobris. era Ma CCa L septima.

1220, enero, 6. Valladolid.

Fernando III confirma el privilegio de Alfonso VII
de abril de 1150 por el que reconocía los votos de
Santiago en Toledo.

Fol. 91 r.- 92 r.

ED.: GONZALEZ: Fernando III. II. nº 99.¹

CT.: LOPEZ FERNANDEO: H.C., V, pag. 72.

(Christus alfa et omega). Regali congruit excellencie ac consonat pietati ut, ea que religiosis personis per regiam magnificenciam conferuntur, seu per singulos Dei fideles monasteriis, ecclesiis ut^e earum cultoribus erogantur, auctoritate regia et privilegi roboare confirmantur. Eapropter modernis ac posteris presentibus inotescat^e quod ego Fernandus, Dei gratia rex Castelle et Tolleti, ex asensu et beneplacito domne Berengarie regine, matris mee serenissime, una cum uxore mea Beatrice regina et cum fratre meo infante domno Alfonso, facio cartam concessionis confirmationis, roborationis et stabilitatis Deo et ecclesie beati Iacobi de Compostella et vobis, domno Petro, eiusdem instanti archiepiscopo, vestrisque successoribus, necnon et toti canonicorum capitulo presenti et futuro perenniter valitum. Concedo itaque vobis hoc privilegium subscriptum

et omnia in eodem contempta", quod super votis a progenitore
meo domno Alfonso, illustrissimo Hispaniarum imperatore bone
memorie, sigillis eius et Roderici, tunc temporis
archiepiscopi Toletani, tertiis Hispaniarum primatis, atque
Bernardi, Segontini episcopi. communitum cum
subscriptionitus baronum aliorumque curialium necnon et
confirmationibus conciliorum, tam clericorum quam laicorum
termini Toletani, beati apostoli memorati reperivi colatum
et concessum misericorditer in hunc modum: (Incluye
privilegio de Alfonso VII, 1150, abril, Toledo, no 20.)

Suprascriptum privilegium cum omnibus suis contentis
vobis concedo, roboro et confirmo, ut illa habeatis et
irrevocabiliter possideatis pacifice in eternum.

Si quis vero huic mee concessionis privilegio in aliquo
voluerit contraire, iram regiam et Dei omnipotentis plenarie
incurrat, et cum luda, Domini proditore, penas sustineat
infernales, et dampnum quod vobis super hoc intulerit
restituat dupplicatum.

Facta carta Vallesoleti, VIII idus Ianuarii, era Ma CC^a
La octava, anno quo ego prefatus rex Ferrandus apud
monasterium Sancte Marie Regalis de Burgos manu propria
accinxi me cingulo militari et postmodum dictam dominam
Beaticem, filiam Philippi, quondam regis Romanorum, duxi
solempniter in uxorem.

Et ego rex Fernandus, regnans in Castiella et Toletto,
hanc cartam quam fieri iussi manu propria roboro et
confirmo.

Rodericus, Toletane sedis archiepiscopus, Hyspaniarum⁴ primas, cf.

Mauricius, Burgensis episcopus, cf.- Tellius, Palentinus episcopus, cf.- Geraldus, Secobiensis episcopus, cf.- Rodericus, Segontinus episcopus, cf.- Melendus, Oxomensis episcopus, cf.- Garsias, Conchensis episcopus, cf.- Dominicus, Abulensis episcopus, cf.- Dominicus, Palentinus episcopus, cf.- Iohannes, domini regis cancellarius, abbas Vallisoleti, cf.

(Signo rodado).⁵

Rodericus Didaci, cf.- Alvarus Didaci, cf.- Alvarus Petri, cf.- Alffonsus Telli, cf.- Rodericus Roderici, cf.- Iohannes Goncalvi, cf.- Guilelmus Petri, cf.- Garsias Fernandi, maiordomus regine domne Berengarie, cf.- Gonçalvus Petri de Arnelis, maior merinus in Castella, cf.

Dominicus Secobiensis, iussu iamdicti cancellarii, scripsit.

NOTAS

⁴ GONZALEZ da otra copia en fol. 209, pero no existe, y dice que LOPEZ FERRERIRO lo edita en H.C., IV, ap. XX, cuando el que publica es el de Alfonso VII. Cfr. otras publicaciones menos asequibles en GONZALEZ, op. cit., ibidem.

⁵ GONZALEZ: falta ut.

1220, enero, 6. Valladolid.

Fernando III confirma el privilegio de Alfonso VII
de abril de 1150 por el que reconocía los votos de
Santiago en Toledo.

Fol. 91 r.- 92 r.

ED.: GONZALEZ: Fernando III, II, nº 99.¹

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 72.

(Christus alfa et omega). Regali congruit excellencie ac consonat pietati ut, ea que religiosis personis per regiam magnificenciam conferuntur, seu per singulos Dei fideles monasteriis, ecclesiis ut^z earum cultoribus erogantur, auctoritate regia et privilegii robore confirmantur. Eapropter modernis ac posteris presentibus inotescat^z quod ego Fernandus, Dei gratia rex Castelle et Tolleti, ex asensu et beneplacito domne Berengarie regine, matris mee serenissime, una cum uxore mea Beatrice regina et cum fratre meo infante domno Alfonso, facio cartam concessionis confirmationis, roborationis et stabilitatis Deo et ecclesie beati Iacobi de Compostella et vobis, domno Petro, eiusdem instanti archiepiscopo, vestrisque successoribus, necnon et toti canonicorum capitulo presenti et futuro perhenniter valiturn. Concedo itaque vobis hoc privilegium subscriptum

et omnia in eodem contempta", quod super votis a progenitore
meo domno Alfonso, illustrissimo Hispaniarum imperatore bone
memorie, sigillis eius et Roderici, tunc temporis
archiepiscopi Toletani, totius Hispaniarum primatis, atque
Bernardi, Segontini episcopi. communitum cum
subscriptionibus baronum aliorumque curialium necnon et
confirmationibus conciliorum, tam clericorum quam laicorum
termini Toletani, beati apostoli memorati reperivi colatum
et concessum misericorditer in hunc modum: (Incluye
privilegio de Alfonso VII, 1150, abril. Toledo, no 20.)

Suprascriptum privilegium cum omnibus suis contentis
vobis concedo, roboro et confirmo, ut illa habeatis et
irrevocabiliter possideatis pacifice in eternum.

Si quis vero huic mee concessionis privilegio in aliquo
voluerit contraire, iram regiam et Dei omnipotentis plenarie
incurrat, et cum Iuda. Domiri proditore, penas sustineat
infernales, et dampnum quod vobis super hoc intulerit
restituat duplicitum.

Facta carta Vallesoleti, VIII idus ianuarii, era Ma CCa
La octava, anno quo ego prefatus rex Ferrandus apud
monasterium Sancte Marie Regalis de Burgos manu propria
accinxi me cingulo militari et postmodum dictam dominam
Beatricem, filiam Philippi, quondam regis Romanorum, duxi
solempniter in uxorem.

Et ego rex Fernandus, regnans in Castiella et Toleto,
hanc cartam quam fieri iussi manu propria roboro et
confirmo.

Rodericus, Toletane sedis archiepiscopus, Hispaniarum⁴ primas, cf.

Mauricius, Burgensis episcopus, cf.- Tellius, Paientinus episcopus, cf.- Geraldus, Secobiensis episcopus, cf.- Rodericus, Segontinus episcopus, cf.- Melendus, Oxomensis episcopus, cf.- Garsias, Conchensis episcopus, cf.- Dominicus, Abulensis episcopus, cf.- Dominicus, Paientinus episcopus, cf.- Iohannes, domini regis cancellarius, abbas Vallisoleti, cf.

(Signo rodado).⁵

Rodericus Didaci, cf.- Alvarus Didaci, cf.- Alvarus Petri, cf.- Alffonsus Telli, cf.- Rodericus Roderici, cf.- Iohannes Goncalvi, cf.- Guilelmus Petri, cf.- Garsias Fernandi, maiordomus regine domne Berengarie, cf.- Gonçalvus Petri de Arnelis, maior merinus in Castella, cf.

Dominicus Secobiensis, iussu iamdicti cancellarii, scripsit.

NOTAS

⁴GONZALEZ da otra copia en fol. 209, pero no existe, y dice que LOPEZ FERRERIRO lo edita en H.C., IV, ap. XX, cuando el que publica es el de Alfonso VII. Cfr. otras publicaciones menos asequibles en GONZALEZ, op. cit., ibidem.

⁵GONZALEZ: falta ut.

*ID.: innotescat.

*ID.: contenta.

*ID.: falta desde imperatore hasta Hispaniarum.

*ID.: Hispaniarum.

*En torno a la rueda: "Gonçalus Roderici, maiordomus curie regis, cf.- Lopus Didaci de Faro, alferiz domini regis, cf.". Signum Ferrandi, regis Castelle.

129

[1220]. junio, 14. Romariz.

Alfonso IX obliga a todos los vecinos de la tierra de Santiago a suministrar conducho al arzobispo.

Fols. 68 v. y 77 v.-73 r., en confirmacion de Alfonso X de 1252, diciembre, 3.¹

ED.: LOPEZ FERREIRO: Fueros, I, pág. 152, 3a edición pág. 168., parcialmente.- GONALEZ: Alfonso IX, II, nº 637, sin fecha.

Alfonsus, Dei gratia Legionensis rex, totis hominibus de terra Sancti Iacobi qui litteras istas viderint, salutem. Sapiatis quod ego mando et teneo pro directo quod, quando archiepiscopus andaverit per terram Sancti Iacobi, homines

terre dent ei collectam sicut domino terre. Inde aliud non
sit.

Datum in Romariz. XIII die iunii.

NOTAS

¹Otra copia en Tumbillo, fol 62 v

²LOPEZ FERREIRO: Era MCCLVIII. De aqui tomamos la fecha.

130

[1220], junio, 14. Romariz.

Alfonso IX manda a los de Caldas que tengan
heredades realengas de Santiago entren en derecho con
su arzobispo.

Fol. 39 v.

ED.: GONZALEZ: Alfonso I^a. II, nº 636, sin fecha.

Adefensus. Dei gracia Legionensis rex, totis hominibus de
Caldas qui tenent hereditates regalengas Sancti Iacobi,
salutem. Mando vobis firmiter quod, vissi litteris istis.

intretis in directum cum archiepiscopo super ipsis
hereditatibus per iudices et bonos homines terre¹; quod si
facere nolueritis et quod vobis mandaverint adimplere,
sapiatis quod quantum inde postea fecerit archiepiscopus
mihi placebit.

Datum in Romariz, XIII die iunii.

NOTAS

¹ GONZALEZ: falta terre.

131

1221, setiembre, 2. La Coruña.

Alfonso IX concede a la Iglesia de Santiago la
décima parte de las viñas de Quinciana.

Fols. 174 r.-v. y 175 v.-176 r. en confirmación de Fernando
III de 1232, febrero, 29.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 410.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs 62-63.

In Dei nomine, amen. Quoniam ea que in presenti fiunt a memoria hominum cito elabuntur, nisi scripture testimonio comendantur, scriptura enim nutrit memoriam et oblivionis incomoda procul pellit. Idcirco ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie, notum facio omnibus tam presentibus quam et hereditario iure in perpetuum concedo Deo et ecclesie Sancti Iacobi integre et sine diminucione aliqua illas decimas de vineis quas canonici iamdicte ecclesie habent in Quinciana, que spectare dicebantur ad ecclesiam Sancti Peleggi, de illis videlicet vineis quas ibi predicti canonici propriis sumptibus excoluerunt vel excoluerint, ut eas habeant et hereditario iure in perpetuum pacifice possideant sicut illud quod melius habent et liberius possident.

Si quis igitur tam de meo genere quam de extraneo contra hanc meam donationis cartam venire aut eam infringere vel diminuere attemptaverit, iram Dei omnipotentis et regiam indignationem incurrat, et cum Dathan et Abiron, quos vivos terra absorbuit, penas luat perpetuas in inferno, et pro temerario ausu regie parti mille morabetinos persolvat, carta semper robur perpetuum obtinente.

Facta karta apud Cruniam, secunda die september, era M^A CCA L^A VIII^Ia. Regnante eodem rege domno Adefonso in Legione, Gallecia, Asturiis et in Extrematura.

(1a col.) Petro IIII. Compostellano archiepiscopo.-
Roderico. Legionensi episcopo.- Petro, Astoricensi

episcopo.- Laurencio, Auriensi episcopo.- Martino,
Minduniensi episcopo.- Ordonio, Lucensi episcopo.- Stephano,
Tudensi episcopo.

(Signo rodado).¹

(2a col.) Domno Alvaro Petri, vasallo regis, tenente
Asturias.- Domno fernando Guterri, signifero regis, tenente
Extrematuram.- Domno Fernando Fernandi, maiordomo regis.-
Comite domno Gunzalvo, tenente Transtamaram, et domno
Martino Sancii, tenente Limiam et Sarriam.- Domno Fernando
Nunniz de Rodeiro, vassallo regis².- Domno Gil Marrriquiz,
tenente Villam Lobos³.

Domno Petro Petri, archidiacono Salamanco, tenente
cancellariam. Michael Ruderici, scriptor regis, notuit⁴.

NOTAS

¹ Sigillum Adefonsi rex Legionensis.

²GONZALEZ: falta Nunniz de Rodeiro, vassallo regis.

³ID.: Lupos.

⁴ID.: scripsit.

Apelación al "libro" ante la curia real, por parte
del cabildo de Santiago.

Fols. 103 v.-104 r.

ED.: LOPEZ FERREIRO: Fueros. I, pág. 184, 39 edición, pág.
200.

Notum sit omnibus per hoc scriptum quod fuit in curia domini regis Adefonsi, regis Legionis et Gallecie, inter concilium Sancti Iacobi, ex una parte, et decanum et canonicos Compostellanos, ex altera parte, qui habebant contentionem inter se super vino canonicorum quod ipsi canonici volebant vendere. Et decanus et capitulum conquististi sunt domino regi in Sancto Iacobo de concilio quod nutiebat iustitiam super vino capituli et quod hoc facere non debebant, et decanus dixit ratiocinando quod sumpserat iam cum eis iudicium ab archiespiscopo et quod debuerat dare probas ad diem plazum, et concilium non recepit eas. Et de hoc conquistus est decanus domino regi ut faceret istud meliorari. Ad hoc respondit advocatus concilii dicens quod non cognoscebaut eis illud plazum et addidit quod non vnerunt ad istud pactum, quia habebant aliud pactum cum archiepiscopo set' petiit quod darent eis diem plazum per ad ante regem et quod tunc facerent directum capitulo de omnibus querimoniis quas de illis haberent et ipsi facerent

eis similiter. Tunc dominus rex assignavit eis diem et mandavit concilio quod darent personarium et concilium dedit personarium Pelagium Garsie. Decanus et canonici dixerunt quod suus canonicus qui ferret litteras capituli sigillatas esset suus personarius; et ad diem plazum venerunt personarii sicut fuit positum. Et personarius canonicorum fuit Iohannes Iohannis, canonicus, et advocatus eorum Petrus Oduarri, canonicus, qui dixerunt quod istud pactum de vino fuerat iam incepsum coram domino archiepiscopo et quod voletabant reverti ad iudicium archiepiscopi ubi pactum incepsum fuerat. si rex pro directo istud viderit. Ad hoc respondit advocatus concilii dicens quod decanus et canonici in presentia regis et archiepiscopi possuerunt cum concilio statutam diem in qua convenirent ante dominum regem et posuerant suos personarios in facie et in presencia utriusque partis ut reciperent directum et darent directum ad invicem. Et addidit quod ideo non tenebantur reverti ad iudicium archiepiscopi. set tenebantur ferre iudicium a domino rege eo quod pactum per regem processerit et quia etiam ratio illa non fuerat proposita in Sancto Iacobo. Et tunc dominus rex iudicavit cum sua curia quod ab eo ferrent iudicium. Tunc Petrus Oduarri dicens se esse gravatum appellavit ad librum. Et datum est eis plazum de prima die lune marci ad XXX^{tertia} dies per ad ante librum.

Facta carta in Crunia, VII^a die marci, era M^a CC^a LXI^a.

NOTAS

¹GONZALEZ: sed.

²ID.: episcopi.

³ID.: statutum.

⁴ID.: triginta.

133

1223, diciembre, 15.

Alfonso IX da a la catedral de Santiago una plaza
en Toro y unas viñas.

Fols. 27 v.-28 r.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 436

REG.: VAZQUEZ MARTINEZ: Fuentes III, pág. 39.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs. 72-73.

In Dei nomine. Notum sit omnibus tan^z presentibus quam
futuris presentem paginam inspecturis quod XXX ego
Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallecie, cum consensu
filiarum mearum infancium domne Sancie et domne Dulcie do et
in perpetuum hereditario iure concedo Deo et capitulo beati

Iacobi illam meam plagam que est circa meas casas de Tauro et que iacet circa eas inmediate^m, ut edificant et faciant ibi casas et ecclesiam et quicquid ibi facere voluerint canonici beati Iacobi tan^m presentes quam futuri. De eis etiam illam meam terram que est circa meas vineas de Tauro ut plantent et faciant ibi vineas quantas facere voluerint et potuerint idem^m canonici, et ut habeat^m et imperpetuum hereditario iure possideat^m ipsum capitulum quantum de ipsa mea terra plantaverit^m et plantare voluerit^m. Hoc autem facio ob remedium anime mee et parentum meorum, et ut in die obitus mei usque in finem seculi pro mea anima ipsum capitulum aniversarium faciat annuatim.

Si quis autem tam de mea parte quam de extranea contra hanc meam donacionis cartam venire presumpserit vel eam infringere attemtaverit^m, iram Dei omnipotentis et regiam indignacionem incurrat et cum Iuda. Domini traditore, et cum Datan et Abiron, quos vivos terra obsorbuit, penas luat perpetuas in infernum, et quantum invaserit in duplum restituat, et pro ausu temerario regie parti mille morabetinos auri purissimi persolvat in penam, carta semper in suo robore permanente.

Ego Adefonsus. Dei gratia rex Legionis et Gallecie, hanc cartam quam fieri iussi sigili^m mei apposizione roboro et confirmo.

Facta carta era Ma CC LXI, XV die decembris.

(1^a col.) Petro quarto, existente Compostellano archiepiscopo.- Iohanne Ovetensi episcopo.- Roderico,

Legionensi episcopo.- Petro, Astoricensi episcopo.- Martino
IIº, Cemorense episcopo.- Gundisalvo, Salamantino episcop.-
Lumbardo. Civitatensi episcopo.- Giraldo, Cauriensi
episcopo.- Ordonio, Lucensi episcopo.- Laurencio, Auriensi
episcopo.- Stepharo, Tudensi episcopo.- Martino, Mindoniensi
episcopo.

(Signo sin rodar)¹³.

(2ª col.) Infante domno Petro, tenente Legionem et
Asturias, Extrematuram et Transserram.- Domno Martino
Sancii, tenente Limiam, Sarriam, Toronium et Montem Rosum.-
Domno Roderico Gomez, tenente Trastamar et Montem Nigrum.-
Domno Fernando Goterri, tenente perticam Sancti Iacobi.-
Domno Iohane Arie de Revreda, tenente maiordomaticum¹⁴ de
infante domno Petro.- Domno Petro Fernandi de Tedra,
signifero regis.- Domno Alvaro Roderici, tenente Transserram
de manu infantis.- Domno Roderico Fernandi de Valeornie,
tenente Astoricam et Beneventum.

Iordannus, canonicus Compostellanus, scriptor regis,
scripsit. Magistro Bernaldo, decano Compostellano existente
cancellario domini regis. Magister Martinus,
vicecancellarius.¹⁵

NOTAS

¹³Original en SANTIAGO, A.C., carpeta 2/7.

²GONZALEZ: tam.

³ID.: medietate.

⁴ID.: tam.

⁵ID.; idem.

⁶ID.: habeant.

⁷ID.: in perpetuum.

⁸ID.: possideant.

⁹ID.: plantaverint.

¹⁰ID.: voluerint.

¹¹ID.: attemptaverit.

¹²ID.: sigilli.

¹³Aparece el león rodeado por un círculo, pero sin leyenda.

Por la estructura del documento nos inclinamos por creer se trata de un privilegio signado.

¹⁴GONZALEZ: maiordomatum.

¹⁵Repite, aunque con algunas omisiones, toda la linea de cancillería.

1224, abril, 24. Toro.

Alfonso reitera la donación de una plaza en Toro,
a la catedral de Santiago, realizada el 15 de
diciembre de 1223.

Fol. 80 r.-v., en confirmación de Fernando III de 1232,
febrero. 29.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 441.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 72.

In Dei nomine¹. Quoniam ea que in presenti fiunt cito a memoria elabuntur nisi in scriptis redigantur, scriptura enim nutrit memoriam et oblivionis incommoda procul pellit. Idcirco ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallicie, notum fieri volo omnibus tam presentibus quam futuris per hoc scriptum perpetuo valitrum, quod ego, una cum consensu filiarum mearum infantis domne Sancie et infantis domne Dulcie, do et in perpetuum hereditario iure concedo Deo et capitulo beati Iacobi illam meam plazam que est circa meas casas de Tauro et que iacet circa eas inmediate², ut edificant et faciant ibi casas et ecclesiam et quicquid ibi facere voluerint canonici beati Iacobi tam presentes quam etiam futuri. Do eis etiam illam meam terram que est circa meas vineas de Tauro ut plantent et faciant ibi vineas quantas facere voluerint et potuerint idem canonici. et ut in perpetuum iure hereditario habeant et possideant quantum de ipsa terra plantaverint et plantare voluerint. Hoc autem facio ob remedium anime mee et parentum meorum, et ut inde³ obitus mei usque in finem seculi idem capitulum Compostellanum pro anima mea faciat anniversarium annuatim.

Si quis igitur ta^o de mea parte quam de extranea contra hanc meam deacionis cartam venire presumpserit vel eam temerario ausu infringere attemtaverit, iram Dei omnipotentis et regiam indignacionem incurrat et cum Iuda, Domini traditore, et cum Data et Abiron, quos vivos terra absorbuit, penas luat perpetuas in infernum, et quantum invaserit in duplum restituat, et regie parti mille morabetinos in penam persolvat, carta semper in suo robore permanente.

Facta carta apud Taurum, XXIIII die aprilis. era Ma CCa LX^a secunda.

NOTAS

¹GONZALEZ: falta In Dei nomine.

²ID.: medietate.

³ID.: in die

⁴ID.: tam.

1225. marzo, 26. Letrán.

Honorio III confirma todas las posesiones y
prerrogativas de la Iglesia de Santiago.

Fols. 249 v.- 251 v.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pág. 123.

Honorius episcopus. servus servorum Dei. Venerabili
fratri Bernaldo, Compostellano archiepiscopo. eiusque
successoribus canonice substituendis, in perpetuum. In
eminenti apostolice sedis specula, disponente Domino.
constituti fratres nostros episcopos ex injuncto nobis
apostolatus officio fraterna caritate diligere et ecclesiis
sibi a Deo concessis, suam debemus dignitatem et iusticiam
conservari. Eapropter venerabilis in Christo frater
Bernalde, archiepiscope, rationabilibus tuis postulationibus
gratum in pertinentes assensum, ad exemplar felicis memorie,
Calixti, Anastasii et Alexandri. predecessorum nostrorum.
Romanorum pontificum, sanctam Compostellanam beati Iacobi
ecclesiam, cuius in ea venerandissimum corpus est positum.
apostolice sedis privilegio communimus et ob ipsius a Deo
electi apostoli reverentiam archiepiscopalis cathedre
dignitatem, quam opulentissima quondam et famosi nominis

Emeritana civitas, priusquam peccatis exigentibus ab impia
sarracencrum tirampnide possideretur, habuisse dinoscitur,
presentis scripti pagina in perpetuum confirmamus,
statuentes ut eadem Emeritana civitas, Compostellana
civitati sicut sue metropoli perpetuis maneat subiecta
temporibus. Omnem quoque pontificalis officii plenitudinem
quam ipsius Emeritane ecclesie antistites antiquitus
habuerunt, Compostellane presul ecclesie integre semper
quieteque obtineat, suffraganei vero episcopi Emeritane
metropolis, qui per Lusitaniam provinciam vel modo sedes
proprias obtineat vel in futurum, Domino miserante.
obtinuerant, Salmanticensis videlicet Abulensis, Cauriensis,
Civitatensis, Elborensis, Placentina, Olixbonensis,
Oxonobensis et ceteri qui eidem Emerite olim subiecti
fuisse noscuntur. Compostellano archiepiscopo, cuius
consecratio ad Romanam tantum spectat ecclesiam obedienciam
et reverenciam, tamquam proprio metropolitano, prorsus
exhibeant. Ipse autem illos consecrandi, ad sua concilia
convocandi, cum ipsis etiam ecclesiastica negotia terminandi
et eorum ecclesias disponendi auctoritate sedis apostolice
liberam omnino habeat facultatem. Ad hec predecessorum
nostrorum sancte recordacionis Eugenii pape, predicti
Anastasii, vestigiis inherentes, ad maiorem ipsius ecclesie
dignitatem et persone reverenciam vexillum vivifice crucis
per subditam tibi provinciam ante te deferendi tam tibi quam
tuis successoribus ex apostolice sedis benignitate licenciam
indulgemus, ita tamen ut quamdiu sedis apostolice legatus in

provincia illa fuerit minime (sic) hac dignitate utamini.

Prohibemus autem ut nulli canonicorum eiusdem ecclesie beati Iacobi, qui ad aliarum ecclesiarum prelationem assumpti sunt vel in posterum assumentur, honorem vel prebendam seu canonicatum ut ipsa ecclesia liceat retinere, sed alia idonea persona in loco ipsius subrogetur, que ipsi ecclesie deserviat et beneficium eius percipiat. Illum etiam censum, qui vota dicitur, quem Hyspanorum catholici reges ex singulis boum paribus a flumine Pisorga usque ad mare occidentale per totam Lusitaniam provinciam atque etiam Toletu et Trasserau annuatim persolvendum pro salute tocius terre statuerunt, eidem ecclesie confirmamus et omnimodo interdicimus, ut nulli umquam persone facultas sit eum ipsi ecclesie qualibet occasione subtrahere. Annuimus etiam et presentis pagee assrcione statuimus ut sicut Compostellana ecclesia pro singulari beati Iacobi devocione sedis apostolice se letatur protectione muniri, sic et cetere sue iuris ecclesie per diversas parrochias constitute que fidelium donacionibus vel aliis iustis acquisitionibus ad prefatam videntur ecclesiam pertinere apostolica se letentur tuicie foveri, ita ut nec episcopis nec episcoporum ministris facultas sit in eisdem ecclesiis quaslibet novas imponere consuetudines nec ipsarum clericos excommunicare vel ecclesias ipsas interdicere absque tua examinacione et certioris culpe cognicione, sed in tuo et ecclesie Compostellane domino integre et quiete permaneant sicut predecessor tuo bone memore, Didaco, Compostellano

archiepiscopo, a predecessore nostro pie recordacionis papa Paschali, concessum est et hactenus observatum. Obeunte vero te nunc eiusdem loci archiepiscopo vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia preponatur nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Deum providerit eligendum. Preterea quascumque possessiones quecumque bona eadem Compostellana ecclesia impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessionem pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante Domino, adipisci, firma tui tuisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: civitatem ipsam Compostellam, cum cauto suo, cum ecclesiis et monasteriis infra eam vel eius territorium constitutis, cum omni iure tam diocesano quam regali et cum terminis totius episcopatus; videlicet, cum archipresbiteratibus de Morracio et de inter Ambos Pontes, de Montibus utrisque, de Taberiolis, de Ciria, de Pilonio et de Insula Laonii, de utroque Coronato, de Dormiana et Superaddo et Aranga et Monte Iauriro, quomodo dividit cum Parrega, de Pruciis, et de Bisanciis, cum tota interiacente diocesi a castello Sancti Pellagi de Luto usque ad Trasancos, monasteria quoque omnis et conventuales seu alias ecclesias infra hos fines constitutas, cum omni iure parochiali, et que intra regalia beati Iacobi continentur, cum omni seu patronatus seu alio iure, quod ad reges pertinuit; videlicet,

monasterium Sancti Pelagii de Antealtare, monasterium Sancti Martini de Foris, ecclesiam beate Marie de Sare, monasterium Sancte Marie de Canogiu, monasterium Sancti Petri de Foris, monasterium Sancti Iusti in Luania, monasterium de Superaddo, de Azivario, de Codeseda, de Mosoncio, de Ciniis, de Montefero, de Burgorde, de Nugario, de Solandres, de Calavario, de Siavia, de Rivomalo, de Moyrame, de Ozon, de Savarde, Portu Orii, Nomitii, de Cercio, de Briviis, de Meenens, de Dormiana, de Calago, de Podio, de Lerce, de Armenteyra, de Archos, et monasterium Sancti Iohannis de Cavea, Sancti Christofori, Sancti Veriximi, Sancti Georgii, Sancti Thome de Pinario et Sancti Iacobi de Rinello. Preterea regalem capellaniam et chancellariam, quam bone memorie Alfonsus, illustris quondam Yspanie rex, ecclesie vestre concessit et scripti sui pagina confirmavit; castrum quoque quod vocatur Honestum, et Iriam, cum servis et omnibus appendiciis suis; castrum quod vocatur Sancta Maria de Lanceata, cum ecclesiis et omnibus pertinenciis suis; castrum quod vocatur Ciria, cum ecclesiis et omnibus pertinenciis suis; castrum quod dicitur Citofacta, cum ecclesiis et omnibus pertinenciis suis; castrum quod dicitur Cotobadi, cum pertinenciis suis; castrum quod dicitur Lupparia, cum ecclesiis et pertinenciis suis; territorium quod vocatur Amaea, cum omnibus possessionibus quas ibi habetis; Pistomarchos, cum servis et possessionibus quas in eo habetis; Bisecium, cum servis quos ibi habetis; Lalias, cum pertinenciis suis; Lucrosam, cum servis et pertinenciis

suis: Montanos, cum ecclesiis et possessionibus quas ibi
habetis: Coronatum, cum possessionibus quas ibi habetis;
Ventosam, cum Insula de Laonio; Montes quos Suarius Freyle
quandoque a nostra ecclesia tenuit, cum altera medietate,
integros: Taveriolos, cum ecclesiis et possessionibus quas
ibi habetis; Ripam Ulie, cum ecclesiis et possessionibus
quas ibi habetis: Deciam, cum possessionibus et ecclesiis
regalibus et omnibus pertinenciis suis; medietatem burgi de
Faro, cum pedagio navium et iuri fisci: villas de Seia,
Nemancos et de Oca, in Bracantinis, de Leilolio in Seia, de
Avegondo, Piavella, Degio, Liuvre et de Rivas in Nendis, de
Toovre in Pruciis, cum cautis, ecclesiis et pertinenciis
suis: castellum Sancti Pellagri de Luto et castrum Daravon
et terram de Superaddo, cum pertinenciis suis: et terram de
Aveanco et monasterium Sancti Laurencii de Carbonario, in
Decia, et alias ecclesias seu possessiones quas iure
proprietas extra fines regalium vestrorum per eundem
episcopatum habetis. In episcopatu quoque Minduniensi,
villas Sancti Martini de Palaciis, Sancte Eulalie Alte,
Sancti Martini de Rivo Adverso, Sancti Laurencii de Arbore
Sancte Marie de Villa Petri, in episcopatu Lucensi, villas
de Recelli et de Cesa. In episcopatu Auriensi, villas de
Amarante, de Iovin et de Vite et de Villari Regis et
medietatem Souti de Parata. In episcopatu Tudensi, caustum
quod dicitur de Mollis et monasterium de Cella et villas de
Lazoiro, Baldranes et Lamamala et Nugaria. In episcopatu
Bracharense villas de Corneliana et Moachin et Gandofi. In

episcopatu Colimbriensi ecclesiam Sancti Iacobi de Colimbría.
In Valle Carceris. hospitale quod dicitur Anglorum. cum
ecclesia sua. et aliam ecclesiam que tempore ex eadem parte
superiacet. et villas de Tabladelo et de Parata. In
episcopatu Astoricensi villas de Cacabeilis. de Carvalial et
ecclesia Sancti Iacobi in Requeixo de Sanabria. In
episcopatu Legionensi. villam de Ledigos et partem ville de
Furones. cum iure quod habetis in ecclesia; et duas villas
in ripa Estolle quarum una dicitur Piscaria. In episcopatu
Palentino. ecclesiam Sancti Michaelis de Valovia. in villa
Quexita ambas ecclesias. In Benevento ecclesiam Sancte Marie
de Ventosa et villas quas habetis in episcopatu Ovetensi. in
episcopatu Zamorensi. villas de Arquilinis et de Archos et
ecclesiam Sancti Iacobi de Zamora. in episcopatu Salamantino
villas de Palaciis et de Aldeola et de Munio Aznar. et in
Ecla quadrelam que dicitur Sancti Iacobi. cum ecclesia
exteriori. et ecclesiam Sancti Martini de Ledesma. Predictas
omnes villas in omnibus predictis episcopatibus confirmamus
vobis cum cunctis ecclesiis et omnibus pertinenciis suis et
cum aliis vel ecclesiis vel possessionibus quas in eislem
episcopatibus habetis. In Vasconia quoque. in episcopatu
Baionensi. decimam pedagiorum Sancti Iohannis et
Hestevallis. cum iure quod habetis in ecclesia Sancti
Vincenciis (sic) de Pedemontis. In episcopatu Aquensi.
censum de Polion et ecclesiam. In episcopatu Vasatensi.
censum de Argenton et ecclesiam. In episcopatu Agennesi.
ecclesias de Altiges et de Pinufontana. cum ipsa villa. et

de Nitalt et ius quod habetis in ecclesia de Fulsane, cum censum casalium, et ad pontem de Ortica ecclesiam cum domo hospitali. In episcopatu Auxitanensi ecclesias de Vivente et de Fleyrane et de Magniale, cum censo turris et exteriorum casalium et Monte Alteto, cum ipsa villa et censu casalium, et de Podio Marciani, cum censu exteriorum casalium et de Masatione, cum ipsa villa et censu exteriori, et censum de Albineto, Iusticiam et censum de Monte Squive et de insula G. de Arbexan, cum casali de Pede Pontis Veteris, cum homine suo; censum Montis Casiri et ecclesiam cum hospitali exteriori: ecclesiam de Aquis; et in Gundri censum turris et ville, in epicopatu Toiesane, villas duas quarum utraque Salvitas Sancti Iacobi dicitur, cum ecclesiis suis, una in ripa fluminis Garone, altera in strata auxia burgum Legabin, et quascumque alias ecclesias vel possessiones in predictis episcopatibus habetis. In Italia quoque: in episcopatu Vercellensi hospitale de Cansino, cum ecclesia et villa et omnibus pertinenciis suis; in Mortario casae unum cum suis pertinenciis. In episcopatu Cremonensi hospitale de Casai Maiori cum fratriaria. In episcopatu Ferrariensi ecclesiam Sancti Iacobi de Perroto, cum hospitali et pertinenciis. In episcopatu Bononiensi hospitale de Unciola. In episcopatu Calmensi hospitali quod est ad Baineas Ciliciensis. In episcopatu Barensi medio ad urbe Millario, ecclesiam Sancti Mathei cum suis pertinenciis. In episcopatu Panormitaro ecclesiam de Brucar, cum hospitali suo et quascumque alias possessiones vel ecclesias per diversos episcopatus habetis.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit prefatam ecclesiam temere perturbare aut eius possesiones auferre vobis ablatas retinere minuere seu quibuslibet vexacionibus fatigare sed omnia integra conserventur eorum pro querum gubernacione ac sustentacione concessa sunt usibus omnimodis profutura salva in omnibus apostolice sedis auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica iusticia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit secundo terciove communita nisi reatum suum digna satisfactione correxerit potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniuitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat atque in extremo examine divine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem sua iura servantibus sit pax Domini nostri Ihesu Christi quatenus et hic fructum bone actionis percipient et apud districtum judicem premia eterne pacis inveniant. Amen, amen.

(R.)¹ Ego Honorius. catholice ecclesie episcope. ss.

(BN.)

(1a col.) Ego Pelagius. Albanensis episcopus. ss.- Ego Nicholaus. Tusculanus episcopus. ss.- Ego Guido. Prenestinus episcopus. ss.

(2a col.) Ego Gualus. Sancti Martini presbiter cardinalis. tituli Equiti. ss.- Ego Stephanus. basilice duodecim Apostolorum presbiter cardinalis. ss.- Ego Thomas.

tituli Sancte Sabine, presbiter cardinalis, ss.- Ego
Iohannes, tituli Sancte Praxedes, presbiter cardinalis, ss.-
Ego . Sanctorum Sergii et Bachii, diaconus cardinalis.
ss.- Ego Gregorius, Sancti Theodori diaconus cardinalis,
ss.- Ego Stephanus, Sancti Adriani diaconus cardinalis, ss.-
Ego Petrus, Sancti Georgii ad Vulum Aureum, diaconus
cardinalis, ss.

Datum Laterani per manum magistri Guidonis, domini pape
notarii, VII Kalendas Aprilis, indictione XIII,
Incarnationis Dominice anno Mo CCQ XXQ VQ. pontificatus vero
domini Honorii pape III anno nono.

NOTAS

'Perfice gressus meos in semitis tuis. Sanctus Petrus,
sanctus Paulus. Honorius pape III.

136

1225, mayo, 3. Santiago.

Alfonso IX ordena que los hombres de Bama den al
arzobispo de Santiago los mismo foros de fruta que de
pan.

Fols. 26 v. y 77 v.-78 r., en confirmacion de Alfonso X de
1252, diciembre, 3.¹

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX., II, nº 454.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs 123-124.- GONZALEZ:
Alfonso IX., I, pág. 279.

Alfonsus, Dei gratia rex Legionis, totis qui litteras
istas viderint, salutem. Sapiatis quod ego mando per
iudicium quod homines de Vama dent archiepiscopo
Compostellano tale forum de fructa quale debent ei dare de
pane et de illis terris regaliengis de quibus debent ei dare
forum de pane in villa de Castro et de Vamella, et in aliis
villis, et de quibus non debent ei dare de pane non dent
illi de fructa.

Datum in Sancto Iacobo, III° die maii, era Ma CC^a LXIII.

NOTAS

¹ Otra copia en Tumbilla, fol. 62 v.

1227, enero, 23. Santiago.

Alfonso IX ampara al maestro Fruela, canonigo de Santiago, y sus propiedades.

Fol. 57 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 498.

CT.: GONZALEZ: Alfonso IX, I, págs. 201 y 364.- RODRIGUEZ FIGUEIREDO: Alfonso IX, pag. 237.

Adefonsus, Dei gratia Legionensis rex, totis de regno meo qui litteras istas viderint, salutem. Sapiatis quod ego recipio in mea guarda et commenda magistrum Froylam, canonicum Compostellatum, et totas suas causas et specialiter recipio in commenda et guarda suum cauto de Sancto Thoma de Ovra. Et defendo firmiter et incauto quod nullus sit ausus facere malum vel contrarium in ipso suo cauto, nec curtet ibi madeyram nec genestas nec alia ligna. Et qui inde aliud fecerit iram meam habebit et quantum ei prendiderit duplavit, et mihi mille morabetinos pectabit. Et mando quod toti illi qui dicunt se habere hereditates in ipso suo cauto, si non moraverint illas, de cetero non habeant eas nec fructus earum, et ipse magister Froyla tomet eas et det illas aliis populatoribus qui populent ibi. Et ut

hec omnia compleantur, sicut ego mando, de istam commendam
domino Fernando Suariz Troco quon amparet eam et defendat de
mea parte et faciat totum istud compleri. Unde aliud non
faciat. si me amat.

Datum apud Sanctum Iacobum, XXIII die januarii, era M
CC^a LXVa.

138

1227, febrero, 6. Palas de Rey.

Alfonso IX confirma la acotacion de Miroy y Peña
hecha por Alfonso VII a Alonso Ansua.

Fol. 5 r.-v.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 499.

CT.: GONZALEZ: Alfonso IX, I, pág. 201.

Notum sit omnibus hominibus per hanc cartam quod ego
Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et Gallicie, concedo et
confirmo cartam incautationis quam avus meus dominus
imperator concessit Alonso Ansua de villa de Miroy et de
Penna, quam cartam ego vidi et diligenter inspexi.

Si quis igitur han mee concessionis et confirmacionis

cartam infringere attentaverit, iram Dei omnipotentis et regiam indignacionem incurrat, et quantum prendiderit duplet, et regie parti in penam mille marchas argenti in penam exsolvat, pena soluta, carta nichilominus suo robore permanente.

Facta carta apud Palas de Rey, VI die februarii, era Ma
CC LXV.

139

1227. mayo. 1. Cubillos.

Alfonso IX ampara el hospital de Santiago.

Fols. 158 v.-159 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, nº 508

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs. 103-104.- LACARRA:
Peregrinaciones. I, págs. 308-309.

[Adefonsus], Dei gratia Legionensis rex, vobis Ruderico Iohannis et Martino Pelagii, hominibus meis, salutem et gratiam. Sapiatis quod ego teneo in mea guarda et in mea comenda hospitali beati Iacobi et totas suas hereditates et quantum in toto meo regno habet. Et defendo firmiter et

incauto quod nullus sit ausus facere ibi malum vel tortum.
et qui inde aliud fecerit. iram meam habebit. et quantum
inde prendiderit duplabit et michi vel vobis pectabit. Et
mando vobis et aliis meis hominibus qui in istis terris. in
quibus loci ambulatis. ambulaverint. quod teneatis in guarda
et in comenda de mea parte hospitale ipsum. et quantum in
ipsis terris habet. et non sufferatis homini de tota terra
quod faciat ibi forciam sive tortum. Unde aliud non
ficiatis. sin autem ad vos me tornabo proinde.

acta karta apud Cubelos. kalendis maii. era M^u CC^o L^v.

140

1227. julio. 28. Ciudad Rodrigo.

Alfonso IX confirma a la Iglesia de Santiago la
cotación e Arcos y Arquillinos hecha por él mismo el
17 de julio de 1216.

Fol. 115 r.-v.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II. nº 312.

CT.: GONZALEZ: Alfonso IX. I. pág. 202.

In nomine Domini. amen. Quoniam cera res est tam fragilis

quam putribilis. Iccirco ego Adefonsus. Dei gratia rex Legionis et Galiecieⁱ, instrumentum cautacionis villarum de Arcos et de Arquilineo. Olim domino Petro filio bene memorie, archiepiscopo Compostellano, et successoribus suis a me sub sigillo cereo facte, innovans et confirmans, ad perpetuam rei memoriam et ut cautatio ipsa robur obtineat perpetue firmitatis et confirmationis sub bulla plumbea feci de verbo ad verbum presentibus annotari. tenor autem ipsius instrumenti est iste: (Incluye, con ligeras variantes, el documento confirmado, nº 119.)

Nulli igitur omnino hominum liceat^a hanc mee innovationis et confirmationis cartam infringere vel ei ausu temerario contraire. quod qui presumpserit, iram Dei omnipotentis et regiam indignationem incurrat et quantum invaserit^b duplo componat, et pro ausu temerario supradictam penam duorum milium morabetinorum mihi et archiepiscopo Compostellano per medium exsolvat.

Facta carta innovationis apud Civitatem Roderici. XXVIII die iulii, era Ma CCa LXV^a.

(1a col.) Bernaldo, existente Compostellano archiepiscopo.- Iohanne, Ovetensi episcopo.- Ruderico, Legionensi episcopo.- Martino II, Zamorensi episcopo.- Nunione, Astoricensi episcopo.- Laurencio, Auriensi episcopo.- Michaele, Lucensi episcopo.- Stephano, Tudensi episcopo.- Martino, Minduniensi episcopo.

(2a col.) Infante domino Petro, existente maiordomo domini regis, tenente Legionem, Taurum, Zamoram, Extrematuram et

Transserram.- Domno Martino Sancii, signifero domini regis.
tenente Limiam, Sarriam et Toronium.- Domno Fernando
Guterriz, tenente perticam Sancti Iacobi.- Domno Ruderico
Gomez, vassallo domini regis, tenente Montem Rosum, Montem
Nigrum et Trastamaro.- Domno Ruderico Fernandi de Valdornia,
vassallo domini regis, tenente Astoricam, Maioricam et
Beneventum.- Domno Alvaro Ruderici, vassallo domini regis,
tenente Infantaticum.

Domno Petro Petri, magistroscolarum Auriensi, canonico
Compostellano, existente cancellario domini regis. Martinus
Fernandi, domini regis scriptor, scripsit.

NOTAS

* GONZALEZ: Falta desde cera hasta Galleciis.

* ID.: Falta desde robur hasta iste.

* La única variante importante es la fecha. aquí XV die
julii.

* GONZALEZ: Falta desde igitur hasta liceat.

* ID.: Falta desde infringere hasta invacerit.

* ID.: Trastamarum.

[1227], agosto, 17. Aliani.

Gregorio IX permite a arzobispo de Santiago
embargar las tierras propias de la mitra para
sufragar los gastos que Alfonso IX tenía con motivo
de la reconquista.

Fol. 186 r.

ED.: FLORIANO: Historia de Cáceres, I, págs. 195-196.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs. 136-137.- GONZALEZ:
Alfonso IX, I, pág. 202.- ID.: Fernando III, I, págs 211 y
501, dándole el fol. 136.

Gregorius episcopus, servus servorum Dei. Venerabili
fratri archiepiscopo Compostellano, salutem et apostolicam
benedictionem. Ex parte tua fuit nobis humiliter supplicatum
ut, cum in iuramento a te in palei recepcione prestito
contineatur expressum, quod non impignoretis possessiones
spectantes² ad mensam, et in expedicione, quam regi opportet
te facere, necesse habetas multarum subire onera expensarum,
quod fieri absque possessionum impignoracione non potest.
pro necessitate huiusmodi tibi preberemus licenciam de bonis
ad mensam³ spectantibus obligandi⁴, cum, vel non serviendo
regi amictores regalis in quibus ecclesia tua enormiter
lederetur, vel hoc consueto modo et debito faciendo

possessionum obligacionem non poteritis evitare. Nos autem supplicationibus tuis, quantum cum Deo possumus, annuere cupientes faciendi expensas^{*} super fructibus possessionum ipsarum, pro necessitate predicta, fraternitati tue auctoritate presencium, concedimus facultatem. Nulli ergo hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc atemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum^{**}.

Datum Agnanie, XVI kalendas septembris, pontificatus nostri anno primo.

NOTAS

*FLORIANO: expresum.

**ID.: expectantes.

***ID.: mensam.

****ID.: obliganti.

*****ID.: expensa.

*****ID.: homini.

*****ID.: incursum.

1228. febrero, 5. Salamanca.

Alfonso IX promulga una constitución del concilio de Salamanca en favor de los peregrinos.

Fol. 41 r.-v.

ED.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V. ap. XV.- HINOJOSA: Documentos, nº LXXX.- GONZALEZ: Alfonso IX, II, nº 519.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V. págs 109 y 134.- MILLARES: Cancilleria, pág. 242.- LACARRA: Peregrinaciones, I, pág. 273 y II, pág. 460.- GONZALEZ: Alfonso IX, I, págs. 203. 442-443 y 50^a - ID.: Fernando III, I, pag. 216.- MANSILLA: Iglesia, pág. 48.- DEFOURNEAUX: Les irangais, pág. 111, con fecha 1225.- LINEHAN: La iglesia, pag. 20.

Adefonsus, Dei gratia Legionensis' rex, universis ad quos littere iste pervenerint, salutem et gratiam. Quemadmodum regiam condecet maiestatem honestas et bonas sui regni consuetudines confovare, ita inhonestas et precipue, que contra Deum et iustitiam esse dignoscuntur, teneatur regalis providentis sublimitas extirpare. Inde eset quod, ad instanciam et petitionem reverendi^o (sic) patris domini Iohannis, Dei gratia Sabinensis episcopi et apostolice sedis

legati. nos Adefonsus. eadem gratia rex Legionis et
Gallecie. constituimus et firmiter per totum regnum nostrum
quasi legem precipimus observari^{nt}. ut peregrinis limina
gloriosissimi apostoli Iacobi. vel Sancti Salvatoris in
Asturiis. vel ciuscumque^{nt} sancti oratorium visitantibus.
licitum sit et liberum de omnibus rebus suis secundum
propriam statuere voluntatem^{nt}. et testamenta ipsorum sive
verbo sive scriptura^{nt} confecta omnimodam obtineant
firmitatem. Si vero morte preventi intestati decesserint.
socii sui^{nt} de terra sua presentes in morte ipsorum bona
defunctorum integre recipient. iuramento prestito quod ea
illic^e fideliter restituant. qui succedere debuerint ipsis
defunctis. Alioquin omnia bona ipsorum defunctorum per
arbitrium episcopi diocessani illius loci in quo decesserint
usque ad annum conserventur. ut si forte infra anni circulum
venerint illi vel ille quibus vel cui ipsorum bonorum ab
intestato est successio deferenda. eis. vel ei fiat bonorum
restitutio eorumdem. Anno II^m elapso. si nullus comparuerit
qui competit ab intestato successio. episcopus diocesanus.
Deum habens pre occulis. ob remedium defunctorum
peregrinorum. ipsorum bonorum talem faciat^{nt} distributionem.
videlicet. ut terciam partem ecclesie et clericis eiusdem in
qua sepulturam habuerint peregrini. et alias duas tercias in
usus frontarie contra mauros assignet.

Precipimus quoque omnibus iusticiariis nostris ut hanc
constitutionem sive legem a nobis editam observent et
faciant firmiter perpetuis temporibus observari.

Hec autem acta sunt apud Salamanticam, presentibus,
consentientibus et approbantibus venerabilibus patribus
Bernaldo, archiepiscopo Compostellano^{**}, et universis
episcopis regni nostri ibidem^{**} a predicto domino legato ad
concilium convocatis, necnon et baronibus regni nostri, anno
Domini M^o CC^o XXVIII^o^{**}, in festo beate Agathe virginis.
mense februarii.

NOTAS

¹ LOPEZ FERREIRO, HINOJOSA y GONZALEZ: Legionis.

² ID., ID.: reverendi.

³ HINOJOSA: observare.

⁴ ID.: cuiusquam.

⁵ ID.: voluntate.

⁶ ID., LOPEZ FERREIRO y GONZALEZ: scripto.

⁷ ID., ID., ID.: falta gui.

⁸ ID., ID., ID.: illis.

⁹ HINOJOSA: secundo.

¹⁰ ID., LOPEZ FERREIRO y GONZALEZ: faciant.

¹¹ LOPEZ FERREIRO: Compostell.

¹² ID., HINOJOSA y GONZALEZ: falta ibidem.

¹³ HINOJOSA: millesimo ducentessimo vigessimo octavo.

1228, junio, 21, Santiago.

Alfonso IX concede a la iglesia de Santiago la
renta de doscientos aureos anuales sobre el cillero
de Layas, a cambio de una villa en Lazoiro.

Fols. 43 r.-v., 278 r.-v. y 38 v.-39 r., en confirmación de
Fernando III de 1232, marzo, 1.º

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, nº 550.

CT.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, págs. 135-136.- GONZALEZ:
Alfonso IX. I, págs. 249 y 410.-RODRIGUEZ FIGUEIREDO:
Alfonso IX., págs. 238-239, con fecha 25 de junio.

In Dei nomine, amen. Notum sit omnibus presentem paginam
inspecturis quod ego Adefonsus, Dei gratia rex Legionis et
Gallecie, cum consensu filiarum mearum infantum domine Sancie
et domine Dulcie, pensata necessitate et evidenti utilitate
regni mei, a vobis decano et capitulo Compostellano recipio
locum sive villam que dicitur Lazeyro, cum regalengo ei
cauto et cum omnibus directuris suis, sicut in presenti
possidetis et habetis, excepta ecclesia cum senariis suis de
pane et vino et domibus que ante populationem erant in
circitu ipsius ecclesie et aliis directuris ipsius

ecclesie. excepto quod de fluminibus ecclesia non debet¹
habere nisi decimam et usum piscandi in eisdem sicut alii
vicini, exceptis etiam castro et possessiunculis² que sunt
in circuitu ipsius castri a flumine Minii³ usque ad senaram⁴
de pane ipsius ecclesie. que castrum videlicet et
possessiuncule ad ipsam ecclesiam pertinebant. quas recipio
ad ortos et domos populationis faciendo. Si qua vero vel si
que ecclesie ibidem de novo constructe fuerint, erunt vestre
pleno iure cum directuris suis. In recompensationem autem et
permutationem omnium que et⁵ vobis in predicto loco recipie-
do vobis et concedo CC⁶ aureos in cellario⁷ de Layas
annuatim in festo Pasche⁸. sine difficultate et
contradicione et diminuione aliqua a me et successoribus
meis solvendos. quod si ad prefixum terminum casu aliquo vel
eventu predictorum aureorum solutio facta non fuerit. liceat
vobis ex presenti pactione intrare et⁹ recipere autoritate
vestra quicquid ad me spectat in villa de Vimyeiros. cum
totis suis directuris. et in Limisinos¹⁰ et Raposeyr.
similiter. et percipere¹¹ fructus ipsarum possessionum
quousque ad plenum soluto¹² vobis fiat. ita quod fructus
inde medio tempore perceptos restituere¹³ non teneamini: ex
eodem pacto etiam teneor et ad¹⁴ hoc obligo me et
successores meos quod non demus vel legemus nec dari vel
legari ab aliquo sustineamus alicui ordini vel persone
religiose vel alicui ecclesie aliquid in ipsa populatione
vel in ipso cauto de Lazoyer. nisi capitulo Compostellano
aut ipsi ecclesie vel ecclesiis de ipsa populatione.

Predictis tamen capitulio et ecclesiis nolo hereditatem meam regalengam ab aliquo sine assensu meo¹¹ deri vel legari. Item si necesse fuerit mihi¹² aliquid accipere de senara panis predicte ecclesie ad domes vel ortos faciendos, teneor vobis dare in competenti loco plenam permutationem de ipso regalengo quod a vobis recipio. Notum etiam fieri volo quod si pars alicuius senare ipsius ecclesie data fuit alicui ad forum vel tenentiam remanat eidem ecclesie. Addicio etiam quod si homines de Baldraes¹³ se ad ipsa populationem vel ad alia loca transstulerint, dimittant vobis liberam¹⁴ hereditatem de Baldraes, nisi sibi ex pactione expressa litera ostendant quod hereditatem ipsam retinere debeant alibi commorantes. Pro roboratione autem huius permutationis et carte et ob remedium anime mee do et iure hereditario in perpetuum vobis concedo illud meum casale de Doneli, quomodo fuit ab antique ab integro, cum omnibus directuris et pertinenciis suis.

Nulli igitur omnino hominum liceat hanc mee permutationis et donationis cartam infringere vel ei ausu temerario contraire, quod qui presumpserit iram Dei omnipotentis et regiam indignationem incurrat, et quantum invaserit in duplum restituat, et pro ausu temerario regie parti in penam mille morabetinos exsolvat, carta nichilominus in suo robore permanente.

Facta carta¹⁵ apud Sanctum Iacobum, XXI die iunii, era Ma
CCA LX¹⁶ VI¹⁷.

(1a col.) Bernaldo, existente Compostellano

archiepiscopo.- Iohanne, Ovetensi episcopo.- Roderico,
Legionensi episcopo.- Nunnone, Astoricensi episcopo.-
Laurencio, Auriensi episcopo.- Michaele, Lucensi episcopo.-
Stephano, Tudensi episcopo.- Martino, Minduniensi episcopo.

(2a col.) Infante domino Petro, maordomo domini regis.
tenente Limiam, Legionem, Taurum, Zemoram, Strematuram et
Transserram.- Domno Roderico Fernandez, signifero domini
regis, tenente Astoricam, Maioricam, Ovetum et Benevenetum.-
Domno Roderico Gomez, tenente Montem Rosum et Montem Nigrum
et Transtamar.- Domno Fernando Guterriz, tenente perticam
Sancti Iacobi.- Domno Alvaro Roderici, tenente Infantaticum.
Domno Petre Petri, magistroscolarum Auriensi, canonico
Compostellano, existente cancellario domini regis.
Adefonsus, domini regis scriptor, scripsit.²⁴

NOTAS

¹Otras copias en Tumbo C. fols. 158 r.-v. y 167 r.v.;
Tumbillo, fol. 49.

²GONZALEZ: falta et.

³ID.: Laçoyro.

⁴Fol. 278.: debent.

⁵GONZALEZ: possessiunculas.

⁶ID.: Minei.

⁷ID.: seneram.

*ID.: falta et; fol. 278: añade q.

*GONZALEZ: duzentos.

*ID.: cellerio.

*ID.: in Phasce.

*ID.: falta et.

*ID.: Lamisinos.

*Fol. 278: recipere.

*GONZALEZ: solucio.

*ID.: restituzione.

*ID.: falta et.

*ID.: non.

*ID.: michi.

*ID.: Baldrahes.

*ID.: falta liberam.

*ID.: karta.

*ID.: Ma CC^a sexagesima sexta.

*ID.: faltan los confirmantes y cancilleria.

[1228]. noviembre, 3. Santiago.

El cardenal de Salina traspuso las bulas de
Alejandro III y Honorio III por las que prohibian a
los obispos de las diócesis en que hubiese parroquias
propias de la Iglesia compostelana establecer

costumbres nuevas o sujetar las a entredicho o
excomulgar a sus clérigos.

Fol. 247 r.-v.

ED.: LOPEZ FERREIRO: H.C., V, pag. 135, parcialmente.

CT.: GONZALEZ: Fernando III, I, pag. 216.

Iohannes, divina permissione Sabinensis episcopus et apostolice sedis legatus, universis ad quos presens pagina pervenerit, salutem in Domino. Dum essemus in Compostellana ecclesia ipsam ex legacionis officium visitantes, venerabilis frater noster Bernardus, archiepiscopus, cum fratribus suis, exhibuerunt nobis privilegia domini Alexandri III et domini Honorii III in quibus inter cetera verbo ad verbum hec clausula continetur:

Annuimus etiam et presentis page asercione statuimus ut sicut Compostellana ecclesia pro singulari beati Iacobi devotione sedis apostolice se letatur proteccione muniri sic, etcetera, sui iuris ecclesie per diversas parrochias constitue que fidelium donationibus vel aliis iustis acquisitionibus ad prestatam videntur ecclesiam pertinere apostolica se letetur tuicione foveri, ita ut nec episcopis nec episcoporum ministris facultas sit in easdem ecclesiis quaslibet novas imponere consuetudines nec ipsarum clericos vel ipsas ecclesias excommunicare, interdicere absque tua

examinatione et certioris culpe cognitione, sed in tuo et ecclesie Compostellane dominio integre et quiete permaneant sicut predecessori tuo bone memorie Didaco, Compostellano archiepiscopo, et predecessore nostro pie recordationis papa Paschali concessum est et hactenus observatum.

Postulaverunt' autem a nobis humiliter supplicantes quod predictam clausulam transcribere et ransterrae dignaremur in cedula sigilli nostri munimine communica, propter diversa et varia pericula que posunt eisdem privilegiis accidere, si ipsa originalia compellantur in causis omnibus exhibere. Nec ergo eorum iustis precibus inclinati testimonium perhibimus quod predicta clausula in dominorum Alexandri III et Honorii III privilegiis integre continetur, que privilegia cum eorundem bullis inspeximus diligenter.

Datum Compostelle, III nonas novembris, sub era Ma CC^a LXVI, anno ab Incarnatione Domini Mo CC^o XXX° VIII°.

NOTAS

¹ LOPEZ FERREIRO: Postulaverint.

² ID.: añade una X ie más en la era de la Encarnación.

1229, setiembre, 17. Pontevedra.

Alfonso IX concede al concejo de Pontevedra
licencia para secar las perluzas en las islas y
venderlas en todo el reino.

Fols. 55 v.-56 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II, n° 606.- RODRIGUEZ
FIGUEIREDO: Alfonso IX. pag. 240, parcialmente.

CT.: GONZALEZ. Alfonso IX. I, págs. 282-283.-RODRIGUEZ
FIGUEIREDO: Alfonso IX. págs. 239-240.

Alfonsus, Dei gratia rex Legionis, vobis concilio de
Pontevedra, salutem et gratiam. Sapiatis quod otorgo et
concedo vobis quod de mandato et licencia mea¹ siccetis
pissotas in insulis et non salliatis eas et vendatis eas tam
per mare quam per terram et² in regno meo et extra regnum
meum, ita tamen quod faciatis de eis forum archiepscopo
Sancti Iacobi sicut faciunt homines de Crunia et de Bayona
domino terre.

Et ut hoc in dubium venire non possit presentem paginam
sigillo meo facio communiri.

Datum in Pontevedra, V kalendas octobris, era M^a CC^a
LXVIIa.

NOTAS

* GONZALEZ y RODRIGUEZ FIGUEIREDO: nostra.

* ID., ID.: falta et.

* RODRIGUEZ FIGUEIREDO: falta mec.

146

1229, noviembre, 6. Ponferrada.

Alfonso IX manda ayudar en los tributos de
Cacabelos a quienes hagan allí "collectam".

Fol. 14 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. nº 608, como en fol. 108 v.

CT.: GONZALEZ: Alfonso IX. I, pág. 206.

Alfonsus, Dei gratia rex Legionis, totis qui litteras
istas viderint, salutem et gratiam. Sapiatis quod ego mando
quod toti illi qui voluerint facere collectam in Cacavellos,
tam de abadengos quam de aliis ordinibus, quod adiuvent
ipsos homines de Cacavellos ad meum iantare et ad meam

fossadariam et adiuvent eos in totis causis. Unde aliud non
sit et si istud noluerint facere mando Roderico Esidriz et
Villielmo Petri quod constrinat illos ad hoc faciendum.

Datum in Ponteferrado. VI die novembris. era Ma CCa
LXVIIa.

NOTAS

* GONZALEZ: noluerit.

147

1230. febrero, 13. Santiago.

Composición entre Oviedo y Santiago sobre los votos.

Fol.: 254 r.-v.

REG.: GARCIA LARRAGUETA: Catálogo, nº 281.

Quoniam ex forma compositionis mite inter Compostellanam
et Ovetensem ecclesias super votis que petebat ecclesia
Compostellana in toto episcopatu Ovetensi. Ovetensis

Datum apud Caceres, rege exprimenter. VIII die iunii.

NOTAS

* GONZALEZ: iuxta.

* ID.: exp.

149

1230, julio, 20. Salamanca.

Alfonso IX da a la iglesia compostelana la ciudad de Mérida.

Fols. 202 v.-203 r.

ED.: GONZALEZ: Alfonso IX. II. nº 619.

CT.: LOPEZ FERREIRO: E.C.. V, pág. 137.- VILLA-AMIL: Los pertigueros, pág. 202.- GONZALEZ: Alfonso IX. I., pág. 270.- MANSILLA: Formación, págs. 90-91.

In Dei nomine, amen. Quoniam vita brevis et memoria
fragilis ex lapsu temporis oblivionem inducunt, ideo miseri